

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Krislin Mäe

**ELEKTROONILISED OSTUARVED –
OLEMUS JA KASUTUSELEVÕTT**

Magistritöö

Juhendaja: Lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2014

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. ARVELE ESITATAVAD NÕUDED JA ARVETE TÖÖTLEMINE	7
1.1. Arvele esitavad nõuded	7
1.2. Paberarve töötlemise protsess	12
1.3. Elektrooniline arve ning selle käsitlemine	16
2. E-ARVETE TEKE JA LEVIK EUROOPAS	24
2.1. Elektrooniliste arvete teke	24
2.2. Elektrooniliste arvete levik Euroopas	27
2.3. Arvete töötlemisel esinevad probleemid	33
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED	41
3.1. Metoodika tutvustus	41
3.2. Intervjuude analüüs	43
3.2.1. E-arve olemus, kasutuselevõtt ja osatähtsus koguarvetest	43
3.2.2. Paberarvete töötlemisel esinevad probleemid	45
3.2.3. Elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused	47
3.2.4. Elektrooniliste ostuarvete kasutuselevõtt	48
KOKKUVÕTE	55
VIIDATUD ALLIKAD	58
SUMMARY	62
LISAD	65
Lisa 1. Arve kohustuslike väljadega	65
Lisa 2. Paberarve ja e-arve protsessid	66
Lisa 3. Intervjuu küsimused	67
Lisa 4. Intervjuu – ABB AS	68

Lisa 5. Intervjuu – Tele2 Eesti AS.....	71
Lisa 6. Intervjuu – Tere AS	74
Lisa 7. Intervjuu – Kalev AS	76
Lisa 8. Intervjuu – Prike AS	78
Lisa 9. Intervjuu – G4S Eesti AS.....	81
Lisa 10. Intervjuu – SEB AS	83
Lisa 11. Intervjuu – Tallinna linn	86
Lisa 12. Intervjuu – eArvekeskus	90
Lisa 13. Intervjuu – Sirowa Tallinn AS	95
Lisa 14. Intervjuu – Eesti Post AS.....	97

ABSTRAKT

Magistritöö eesmärgiks oli tuvastada elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused ja hinnata nende kasutuselevõtmise tulemuslikkust. Uurimismeetoditeks olid erinevate omaala ekspertide süvaintervjuud, mille tulemusel leidsid hüpoteesid kinnitust ning tehti järeldused. Kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, sest autor uuris erinevates Eesti ettevõtetes elektroonilistele arvetele ülemineku põhjuseid. Läbiviidud intervjuude tulemustest selgus, et üheks peamiseks põhjuseks, miks taheti elektroonilisele ostuarvete töötlemisele üle minna, oli eemaldada paberarvete töötlemisel esinevad probleemid. Paberarvete käsitlemine on keeruline ja liiga pikk protsess. Need argumendid olid piisavaks motivatsiooniks muudatuste läbiviimiseks, kui üha rohkem on võimalusi muuta protsessid automaatseks. Võttes kasutusele elektroonilised ostuarved, suudeti arvete töötlemise protsessi muuta kiiremaks ning vältida paberarvete töötlemisel tekkinud probleeme, kuid võivad esineda mõningad uued probleemid. Tehnoloogia areneb kiiresti ning need võimalused, mida saame kasutada täna, neid ei pruugi olla olemas 7 aasta pärast, kuid dokumenti peab olema võimalus ka siis vaadata. Mis tahes tavalisel failipõhisel infovahetusel on suhteliselt kõrge turvarisk, et seda vähendada peab kasutama infosüsteeme, mis saadavad või salvestavad andmeid krüpteeritult.

Võtmesõnad: e-arve, pdf-formaadis arve, paberarve, elektrooniline ostuarvete töötlemine, protsesside automatiseerimine, arvete ringlusprotsess

SISSEJUHATUS

Elektrooniline arvete süsteem on tänapäevaks mitmel pool maailmas olnud kasutusel juba pea 50 aastat. Eestis on e-arvete kasutuselevõtt äärmiselt aktuaalne teema ning üha enam ettevõtteid liituvad selle aktsiooniga. Selline ettevõtmine on kindlasti märk sellest, et hoolitakse keskkonnast meie ümber ning ühe enam on hakatud mõtlema roheliselt. Vastutustundlikku ettevõtetena soovitakse aidata kaasa looduse ja keskkonna säästmisele. Elektroonilised arved on muutunud üha olulisemaks uurimistöö teemaks.

Miks võetakse elektrooniline ostuarvete töötlemine kasutusele? Millised muudatused toimuvad arvete ringlusprotsessis? Millised probleemid lahendatakse, kui võetakse kasutusele elektrooniline ostuarvete töötlemine? Millised kulud vähenevad raamatupidamise automatiseerimisega? Millised nõuded on e-arvetele?

Magistritöö eesmärgiks on tuvastada elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused ja hinnata nende kasutuselevõtmise tulemuslikkust.

Töös püstitatakse kolm hüpoteesi.

Hüpotees 1: Paberarvete töötlemise periood on liiga pikk ja keeruline protsess.

Hüpotees 2: Võttes kasutusele elektroonilised arved, suudetakse ostuarvete töötlemise protsessi muuta kiiremaks.

Hüpotees 3: Võttes kasutusele elektroonilised arved, suudetakse vältida paberarvete töötlemisel tekkinud probleeme.

Hüpoteesid püstitati selliselt, sest leiti, et elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused võisid olla seotud paberarvete töötlemisel tekkinud probleemidega.

Hüpoteeside kinnitamiseks töötatakse läbi teemakohane kirjandus, teaduslikud artiklid ning viiakse läbi intervjuud valitud ettevõtetes ostuarvete käsitlemisega lähemalt seotud inimestega. Uuring on vajalik ning kasulik, saamaks teada kas elektroonilised arved pakuvad vajalikke lahendusi. Kahe kuu jooksul viiakse läbi intervjuud üheteistkümnes organisatsioonis. Intervjueeritavate valikul peetakse silmas organisatsiooni suurust ning intervjueeritava

pädevust. Eesmärgiks on saada võimalikult mitmekülgne nägemus ning võrrelda saadud tulemusi. Eesti tingimustes pole sellist laadi uuringut läbi viidud.

Lähtuvalt uurimisprobleemi püstitusest on magistritöö empiirilises osas kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi, kus andmed saadakse süvaintervjuude kaudu. Teadmiste kogumise instrumendina soovitakse kasutada andme kogumisel erialaspetsialisti arvamust, et uurida erinevatelt omaala ekspertidelt, nende seisukohti ja välja tuua probleeme erinevates Eesti ettevõtetes.

Esimeses peatükis uuritakse õigusakte, mis reguleerivad arvete koostamist ja rekvisiite. Analüüsitakse paberarvete ringlusprotsessi ja uuritakse paberarvete käsitlemisel esinevaid probleeme. Analüüsitakse e-arvete temaatikat ja elektroonilist töötlemist ning millisel määral muutub arvete kinnitusprotsess, kui kasutusele võetakse elektroonilised arved.

Teises peatükis analüüsitakse elektrooniliste arvete ajalugu ning millises etapis on Euroopa erinevad riigid. Võrreldakse paberarvete ja elektrooniliste arvete ringlusprotsessi ning uuritakse kas elektroonilised arved on piisavalt usaldusväärsed ning turvalised.

Kolmandas osas analüüsitakse Eesti erinevates organisatsioonides läbi viidud intervjuude tulemusi. Tähelepanu pööratakse ostuarvete käsitlemise protsessile üleminekul paberarvetelt elektroonilistele arvetele. Kontrollib püstitatud hüpoteeside kinnitamist praktikas, et jõuda järeldustele, kas elektrooniliste arvete kasutuselevõtmine aitab lahendada paberarvete käsitlemisel tekkinud probleeme.

1. ARVELE ESITATAVAD NÕUDED JA ARVETE TÖÖTLEMINE

Esimeses alapeatükis toob autor välja arvele esitatavad nõuded. Eesmärgiks on uurida, kas e-arve on paberiga samaväärne ning vastab nõuetele. Selle käigus selgitab autor välja, kas võib esineda mõningaid tehnilisi takistusi, miks ei saaks kõiki arveid elektrooniliselt edastada. E-arve peab vastama samadele tingimustele ja kajastama samasugust infot nagu paberarve.

Ettevõtetal, mis teevad ühe topelt makse, on halb kontroll ja teevad seeläbi palju rohkem vigu. Kõik ettevõtte arved tuleb tasuda õigeaegselt, pealtnäha võib see tunduda lihtne, kuid tegelikult see nii ei ole. Enne maksmist tuleb ostuarved kinnitada ja see võib põhjustada palju probleeme. Antud peatükis analüüsitakse paberarvete pikka ning keerulist ringlusprotsessi.

Uuritakse e-arve temaatikat ja ostuarvete elektroonilist töötlemist. Meedias on tihti erinevaid uudiseid e-arvete kohta. Paraku pole kõigile selge, mis siis tegelikult on e-arve ning mis sellega kaasneb. Paberivaba kontor on olnud pikka aega justkui unistus, kuid nüüd on see kõik reaalne. Elektrooniliste arvete kasutuselevõtmine muudab olulisel määral arvete kinnitusprotsessi ja selles peatükis analüüsib autor, millisel määral antud protsess muutub.

1.1. Arvele esitatavad nõuded

Arved on saanud lahutamatuks osaks meie igapäevasest elust, sellest olenemata võib tihti arvel olevate kohustuslike rekvisiitide leidmine osutada keeruliseks. Antud peatükis annab autor ülevaate, millised seadused reguleerivad arvete rekvisiitidega seonduvat, mida on kohustuslik arvetele märkida.

Arve on üheks majandustehingu toimumist tõendavaks dokumendiks. Raamatupidamise algdokument on tõenduseks konkreetse tehingu toimumise kohta. Algdokumendil on kajastatud tehingu sisu, täpne tehingu toimumise aeg ning osapooled. Autor rõhutab, et väga oluline

ülesanne on dokumentide hoolikas kokkukogumine ja alleshoidmine, sest hiljem neid taastada on väga raske.

Arve on kauba müümisel või teenuse osutamisel müüjalt ostjale väljastatav dokument, millest nähtub müüdud kauba või teenuse nimetus, kogus, hind ja maksumus ning käibemaksukohustuslasest müüja kauba/teenuse osutaja puhul ka maksumusele lisatud käibemaks (E-arve...2013).

Ajaloolistest ja infotehnoloogilistest arenguetappidest lähtuvalt võib arved jagada kolmeks liigiks (Ibid.):

- 1) müüjalt ostjale käest kätte või posti teel edastatud paberarve,
- 2) e-posti teel meili manusena edastatud arve (näiteks .pdf formaadis dokument, digitaalallkirjaga või ilma selleta),
- 3) süsteemide abil vahetatav arve ehk e-arve (näiteks Eesti e-arve standardil põhinev .xml formaadis dokument).

Nõuded arve sisule on arve vormist sõltumatud, see tähendab paberarve nõuded kehtivad ka elektroonilisele arvele. Autor nendib, et tänapäeval on üha enam populaarsust kogunud elektrooniliste arvete väljastamine, kuid käibemaksuseaduse § 37 lõike 6 järgi on selleks vajalik kauba soetaja või teenuse saaja nõusolek, vastasel korral tuleb arve väljastada paberil.

Raamatupidamise seaduse paragrahvi 7 kohaselt peavad algdokumendil olema kajastatud järgnevad andmed:

- 1) dokumendi nimetus ja number;
- 2) koostamise kuupäev;
- 3) tehingu majanduslik sisu;
- 4) tehingu arvnäitajad (kogus, hind, summa);
- 5) tehingu osapoolte nimed;
- 6) tehingu osapoolte asu- või elukoha aadressid;
- 7) majandustehingut kirjendavat raamatupidamiskohustuslast esindava isiku allkiri (allkirjad), mis kinnitab (kinnitavad) majandustehingu toimumist;
- 8) vastava raamatupidamiskirjendi järjekorranumber.

Lisaks raamatupidamise seaduses toodud algdokumendile kehtivatele nõuetele kaasnevad täiendavad nõuded, kui arve esitaja registreerib ennast käibemaksukohustuslaseks. Need nõuded on ära toodud käibemaksuseaduse §-s 37. Raamatupidamise seadusest tulenevad

nõuded algdokumentidele ühtivad suures osas käibemaksuseaduses toodud nõuetega, kuid viimane sätestab detailsemad nõuded seoses käibemaksukohustuslaseks olekuga (käibemaksukohustuslasena registreerimise number). Käibemaksuseadusest lähtudes tuleb arvele märkida järgnev:

- 1) arve järjekorranumber ja väljastamise kuupäev;
- 2) maksukohustuslase nimi, aadress, maksukohustuslasena registreerimise number;
- 3) kauba soetaja või teenuse saaja nimi ja aadress;
- 4) kauba soetaja või teenuse saaja maksukohustuslasena registreerimise number, kui tal on maksukohustus kauba soetamisel või teenuse saamisel;
- 5) kauba või teenuse nimetus või kirjeldus;
- 6) kauba kogus või teenuse maht;
- 7) kauba väljastamise või teenuse osutamise kuupäev või kauba või teenuse eest osalise või täieliku makse laekumise kuupäev, kui see on kindlaksmääratav ja erinev arve väljastamise kuupäevast;
- 8) kauba või teenuse hind ilma käibemaksuta ning allahindlus, kui see pole hinna sisse arvatud;
- 9) maksustatav summa käibemaksumäärade kaupa koos kohaldatavate käibemaksu-määradega või maksuvaba käibe summa;
- 10) tasumisele kuuluv käibemaksusumma, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel.

Kreeditarvet käsitletakse kui arvet, millele kehtivad käibemaksuseaduse § 37 nõuded ning lisaks peab sellel olema viide konkreetsele arvele, mille kohta kreeditarve esitatakse. Autor rõhutab, et äriseadustiku § 15 lõike 2 kohaselt peab ettevõtja ärilistel dokumentidel olema ka märgitud äriregistri kood.

Autor arvates on probleem rohelise raamatupidamise seisukohalt raamatupidamise seaduse § 7 lõike 1 punktide 7 ja 8 rakendamine: algdokument peab sisaldama raamatupidamiskohustuslase esindava isiku allkirja ja raamatupidamiskirjendi järjekorranumbrit. Digitaalallkirja seaduse järgi on digitaalallkiri samaväärne omakäelise allkirjaga. Elektroonilises kinnitusringis antakse elektrooniline kinnitus arve õigsuse kohta, mille tulemusena on süsteemis näha kinnitaja nimi ning kinnitamise kuupäev. Maksu- ja Tolliamet aktsepteerib kui arve on elektroonilise kinnituse saanud, täiendavat digitaalallkirja ei ole vaja (Pau 2013). Kuid digitaalallkirja seaduse järgi ei ole igasugune kinnituse ja linnukese tegemine samaväärne omakäelise allkirjaga.

Euroopa Nõukogu direktiivis 2010/45/EÜ on e-arvete esitamise kohta nõutud, et alates 1. jaanuarist 2013 kohaldavad liikmesriigid paberarvete ja e-arvete võrdse kohtlemise põhimõtet. Liikmesriigid ei tohi enam kohaldada erinõudeid, näiteks nõuda, et e-arded peavad põhinema täiustatud elektroonilisel allkirjal või elektroonilisel andmevahetusel (EDI). Kõnealuseid tehnoloogilisi lahendusi (nagu ka äritegevuse kontrolli) võivad ettevõtjad siiski vabatahtlikult kasutada, et tagada e-arvete päritolu õigsus ja sisu terviklikkus. (Elektrooniliste arvete...2010) Kuna olemas on ka muid tehnoloogiaid, ei peaks maksukohustuslastelt nõudma ühegi konkreetse elektrooniliste arvete esitamise tehnoloogia kasutamist. (Nõukogu...2010)

Maksukorralduse seaduse § 57 sätestab maksukohustuslase kohustuse pidada raamatupidamise arvestust ja maksuarvestust ning vastavad põhimõtted. Muuhulgas on sätestatud, et arvestust võib pidada elektrooniliselt, kui on tagatud arvepidamise tulemusel loodud dokumentide, sealhulgas raamatupidamisregistrite säilimine maksukorralduse seaduse §-s 58 sätestatud tähtaja (7 aastat alates majandusaasta lõpust) jooksul. Raamatupidamise seaduse paragrahv 7 lõike 4 järgi saab elektroonilisel kujul olevat algdokumenti säilitada juhul, kui seda on võimalik kirjalikult taasesitada. Paragrahv 12 lõike 1 järgi peab raamatupidamise algdokumente raamatupidamiskohustuslane säilitama 7 aastat, alates selle majandusaasta lõpust, mil algdokument raamatupidamises kajastati. Lõige 5 sätestab, et raamatupidamisregistreid, mis on loodud elektrooniliselt, on raamatupidamiskohustuslane kohustatud ka säilitama elektrooniliselt ja andmete loetavus peab olema tagatud kogu säilitusaja jooksul.

Autori arvates vajab vastust küsimus, kas ettevõtjad võivad edaspidi paberarved viia elektroonilisele kujule ja säilitada neid elektroonilisel kujul. Eesti õigusaktid lubavad säilitada paberil väljastatud arveid, sealhulgas ostjapoolsete täiendustega lihtsustatud arveid elektrooniliselt (arvutisse skaneerituna), kui arvetel olev informatsioon säilitatakse algsele kujul. Paberil koostatud dokumentide säilitamisel elektrooniliselt on kindlasti võimalik saavutada kokkuhoidu, kuid samas on vajalik tagada ka õiguslik kindlus selles, et hiljem ei tekiks küsimusi säilitatava dokumendi autentsuse kohta (Kägu 2011). Elektrooniliste dokumentide konvertimise ja muutmise korral tuleb tagada esialgsete andmete loetavus. Ei ole lubatud teha muudatusi, mis võimaldaks teha kindlaks arvete esialgset sisu ja muudatuste tegemise aega. Elektroonilist arvestust pidav maksukohustuslane on maksuhalduri nõudmisel kohustatud mõistliku aja jooksul esitama arvestuse tulemusel loodud dokumendid elektrooniliselt. Dokumendid peavad olema loetavad. Elektroonilisel kujul säilitatavaid dokumente peab olema

võimalik teisendada loetava kujuga elektrooniliseks andmestikuks kogu maksukorralduse seaduse §-s 58 sätestatud tähtaja jooksul. Käibemaksuseaduse § 36 lg 1 p 1 kohaselt on maksukohustuslasel kohustus säilitada kronoloogilises järjestuses nii väljastatud kui ka saadud arveid seitsme aasta jooksul nende väljastamisest või saamisest ning arvel olev informatsioon tuleb säilitada algsel kujul. Käibemaksuseaduse § 36 lg 4 sätestab lisaks võimalusele valida arvete säilitamise kohale ka säilitamise viis tingimusel, et vajadusel tuleb maksuhaldurile (teatud juhul ka teise liikmesriigi pädevale asutusele) tagada juurdepääs arvetele või arvetel olevale informatsioonile. Vastavad nõuded kehtivad nii paber- kui elektroonilistele arvetele. Iga maksukohustuslane peab tagama arve päritolu õigsuse (arve esitaja isiku samasuse), sisu terviklikkuse (arve sisu ei ole muudetud) ning arve loetavuse alates arve väljastamisest kuni säilitusaja lõpuni. Arveid võib maksukohustuslane säilitada kas elektrooniliselt või paberil enda valitud kohas, mis võib olla ka väljaspool Eestit. Juhul, kui arved on elektrooniliselt säilitatud, sel juhul lisaks paberil arveid topelt pole vaja säilitada.

Arhiiviseaduse paragrahvis 4 lõike 1 järgi on dokument mis tahes teabekandjale jäädvustatud teave, mis on loodud või saadud asutuse või isiku tegevuse käigus ning mille sisu, vorm ja struktuur on küllaldane faktide või tegevuse tõendamiseks. Euroopa Nõukogu direktiivi 2010/45/EÜ kohaselt tuleks paber- ja elektroonilisi arveid kohelda võrdselt ning paberarvetega seotud halduskoormus ei tohiks kasvada.

Võrdset kohtlemist tuleks kohaldada ka maksuhaldurite pädevuse suhtes. Nende kontrollipädevust ning maksukohustuslaste õigusi ja kohustusi tuleks kohaldada võrdselt, olenemata sellest, kas maksukohustuslane otsustab esitada paberarved või elektroonilised arved. (Nõukogu...2010)

Maksu- ja Tolliamet kinnitab, et aktsepteerib maksukontrollide käigus nõutavaid arveid ka elektrooniliselt. Maksuhaldur ise suhtleb oma klientidega juba aastaid suures osas läbi elektrooniliste kanalite, alates tuludeklareerijatest ja lõpetades transiidiettevõtetega. Maksuhalduril on võimalik asuda ka maksukontrolle ja revisjone läbi viima elektroonilisi kanaleid kasutades. Maksuhalduril on õigus nõuda maksukohustuslaselt raamatupidamisandmeid elektrooniliselt, seda juhul, kui ettevõtte ise raamatupidamis- ja maksuarvestust elektrooniliselt pidanud on. Samuti tekib maksukohustuslastel kohustus tutvustada revidendile kasutatava raamatupidamissüsteemi võimalusi, et oleks võimalik saada maksuhaldurile vajalikku teavet süsteemist kõige efektiivsemalt ja väiksemate kuludega. Maksuhaldur leiab, et elektrooniliste andmete elektrooniliste vahenditega kontrollimine on selgelt kiirem ning uusi

võimalusi loov võrreldes paberil esitatud andmete kontrolliga. Eelkõige on muudatused positiivsed maksukohustuslaste seisukohalt, kuna kontrolli läbiviimise aeg on lühem kui tavakontrolli puhul. Lisaks on e-kontroll kliendile vähemkoormavam, kuna kliendi poolt esitatud elektroonilisi andmeid töödeldakse ja analüüsitakse maksuhalduri ruumides, seega sekkub maksuhaldur minimaalselt kliendi igapäevasesse äritegevusse. Maksukorralduse seadus täpsustab, et maksude arvestust võib pidada elektrooniliselt, kui on tagatud arvepidamise tulemusel loodud dokumentide säilimine seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Elektroonilist arvestust pidav maksukohustuslane on maksuhalduri nõudmisel kohustatud mõistliku aja jooksul esitama arvestuse tulemusel loodud dokumendid paberil või elektrooniliselt. Dokumendid peavad olema loetavad. (Pau 2013)

1.jaanuaril 2013 jõustus käibemaksuseaduse §-s 36 lõike 4 muudatus, mille kohaselt maksukohustuslasel, kes säilitab arveid elektrooniliselt, tekib kohustus võimaldada neile arvetele elektrooniline juurdepääs ka maksuhaldurile. Kui elektroonilisel arvel kajastatud tehingult või toimingult arvestatud käibemaks kuulub tasumisele teises liikmesriigis, tuleb tagada elektrooniline juurdepääs arvetele ka teise liikmesriigi pädevale asutusele. Autor tõstatab siinkohal küsimused. Mismoodi peab pädevale ametnikule juurdepääs olema tagatud? Kas see peab olema tagatud suvalisel ajahetkel või peab juurdepääsu tagama vastava ametniku päringu esitamisel? Maksuhaldurile arvete kättesaadavaks tegemise viisi osas ei sätestata maksukohustuslasele piiranguid. Arved võib maksuhalduri nõudmisel olenevalt maksukohustuslase võimalustest kättesaadavaks teha vastavalt kas elektrooniliselt edastades, elektroonilisele andmebaasile juurdepääsu võimaldades või paberil edastades.

1.2. Paberarve töötlemise protsess

Vähesed mõistavad töömahtu, mis kaasneb arvete kontrolli ja maksmisega. Hooletu tegevus tingib asjatu töö ja samal ajal tekib ka topelt maksete risk (Schaeffer 2004, 1)

Ostuarvete sisestamine on kõige tömahukam kõigi raamatupidamise ülesannete seast ning on seega suurepärane allikas tööjõu kokkuhoiuks (Bragg 2010, 19).

Raamatupidamise osakond on pidevalt silmitsi tarnija kaebustega, et nad ei ole maksnud arveid õigeaegselt, tavaliselt just sellepärast, et arve pole nendeni jõudnud (Bragg 2010, 33). Väga oluline roll on sellel, kuhu müüja edastab paberarve, sest sellest oleneb, kui kiiresti ettevõtte saab arveid töödelda. Raamatupidamine ei saa töödelda ega maksta arvet, mis pole

nendeni jõudnud. (Benchmarks...2012, 21) Tarnijad tekitavad mitmeid probleeme, kui nad saadavad arved ostjale mitte aga otse ostja raamatupidamisele. Kui arve saadetakse otse ostjale, siis arve töötlemise protsess venib pikemaks. Suureneb tõenäosus topelt esitatud arvetele ja seega tehakse ka topelt makseid. Näiteks, kui tarnija helistab raamatupidamise osakonda, et uurida arve staatuse kohta ja selgub, et arvet ei ole, siis raamatupidaja palub arve uuesti saata, mille tagajärjel ringleb protsessis ka topeltarve. (Benchmarks...2012, 22)

Info arvel

Autor rõhutab, et seadus ei sätesta arve rekvisiidina tellija isiku nime, osakonna viidet või ostutellimuse numbrit. Kuid selle informatsiooni märkimata jätmine viivitab arve tasumist, sest ei teata, kes on kauba tellinud ja kes peab selle arve heaks kiitma. Kui aga antud informatsioon on ostja soovil arvele märgitud, saab raamatupidamise osakond tuvastada, kelle arvega on tegu ja saata see heakskiitmisele.

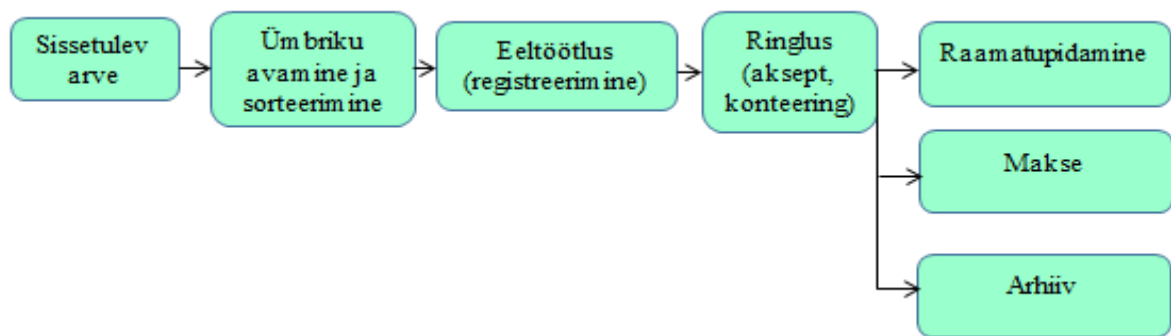
Autor pakub siinkohal võimalikud lahendused, kuidas käituda olukorras, kui arvel puudub igasugune informatsioon tellija isiku nimele, osakonnale või ostutellimusele. Antud arve võib saata tarnijale tagasi ning viimane lisab ostja soovil arvele vajaliku informatsiooni, et arve saaks makstud. Kui arvet tagasi ei saadeta, jääb järgi vaid võimalus üritada välja uurida, kes kauba tellis. See aga võib olla väga pikk, raske ja ebaefektiivne protsess. Kolmanda võimaliku lahendusena inimene, kellele arve saadeti, edastab arve raamatupidamisosakonda koheselt, isegi kui see on adresseeritud kellelegi teisele antud ettevõttes.

Raamatupidajate aega kulutab kõige enam arve, millel puudub selgitus, kes on kauba tellinud või kas kaup on üldse kohale jõudnud. Need on üldjuhul kaubad, mis on tellitud ilma ostutellimusega. (Schaeffer 2004, 10) Tuleb siiski märkida, et kui arvel puudub selline informatsioon, siis ei pruugi olla süüdi kaupa tellinud töötaja. (Ibid., 11)

Kui arve ei ole suunatud kellelegi konkreetsele, siis ringleb see ettevõttes seni kuni lõpuks jõuab õige inimese lauale (Schaeffer 2002, 15).

Paberarve ringlus

Raamatupidaja peab sisestama arve andmed süsteemi käsitsi, siinkohal võivad tekkida sisestamise vead ning arve andmed võivad osutuda süsteemis valeks. Paberarvete käsitlemise protsess on kujutatud joonisel 1.

Joonis 1. Sissetuleva arve käsitlemine manuaalselt

Allikas: (Hammer 2007, ptk 12.4, 12)

Suuremates mitme vastutustasandiga ettevõtetes on enamasti kohustuslik kuluarved kinnitada enne nende maksmisele suunamist. Tüüpiliselt liiguvad arved paberkujul laualt lauale, kus need allkirjastatakse. On oht, et arve ununeb kuhugi lauale teiste paberite vahele, läheb üldse oma teekonnal kaotsi või jääb ootama kinnitust kelleltki, keda pole parasjagu majas. (Hermann 2009, 19)

Kuna arve ei jõua tagasi raamatupidamise osakonda, siis jääb see tasumata. Tarnija peab saatma uuesti sellest arvest koopia ning arve peab ka teisel korral läbima ettevõtte pika kinnitamise protsessi. See on selgelt ebaefektiivne protsess, sest see on liiga pikk ja tõenäoliselt tüütab see liialt tarnijaid. (Bragg 2010, 26)

Sageli näitab selline juhtum, et raamatupidamise osakond ei tee oma tööd, kuigi tõde on sellest päris kaugel. Et kindlaks teha, milles on probleem, peab hakkama uurima ja välja selgitama erinevaid asjaolusid. Umbmääraselt võidakse küll kindlaks teha, milles probleem võib olla, kuid tõestada on seda paraku raske. Tihtipeale on probleem väljaspool raamatupidamist, kas siis tarnijad ei saada arveid välja õigel ajal või arvete kinnitamine võtab liialt palju aega. (Schaeffer 2007, 40)

Kui arve on jõudnud raamatupidamisse, siis peab selle saatma õigele inimesele kinnitamiseks. Et seda protsessi kiirendada võib saata arve kinnitamiseks e-posti teel. (Schaeffer 2004, 10)

Ostutellimusega arved

Enamik ettevõtteid saavad kolme liiki teavet kolmest allikast – arve tarnijalt, ostutellimus müügiosakonnalt ja tõendi saamine kaupa vastuvõtvalt osakonnalt. Kui kõik kolm dokumenti on vastavuses ja kaup on saabunud, siis makstakse arve. See protsess on väga

töömahukas infomahukate dokumentide võrdlemise tõttu. Kas ostutellimuse kogused või hinnad ei vasta sellele, mida tarnija küsib või kogused, mis on saabunud, ei vasta teisele kahele dokumendile. (Bragg 2010, 19)

Topelt maksed

Kui originaalarve pole makstud õigel ajal, siis tarnija saadab uuesti koopia sellest arvest, lootuses, et üks arve lõpuks makstakse. Võib juhtuda, et süsteemi kantakse tarnija saadetud arvest mitu koopiat ja see on peamine põhjus topelt makseteks. (Bragg 2010, 34) Probleem on selles, et mõlemad arved võivad lõpuks olla kinnitatud ning ka makstud. Et vältida selliseid probleeme, keelduvad mõned ettevõtted maksmast koopiaid ja nõuavad ainult originaalarveid. Kuigi see nõue teoreetilises mõttes on loogiline, siis reaalsele elule see kahjuks ei vasta. Sest post läheb tihtipeale kaduma, originaalarve rikutakse ära nii, et see pole enam loetav. Kui makstakse koopiaarve, siis peab olema tagatud, et paari päeva pärast ei tohi originaalarve kusagilt välja ilmuda. (Schaeffer 2007, 28)

Arhiiv

Kui raamatupidamise failid saadetakse arhiivi aasta lõpus, siis väga suure osa sellest moodustavad ostuarved. Praktikas on levinud, et käesoleva ja eelmise aasta dokumendid on kiirkõitjates, ühes või mitmes, sõltuvalt, kui palju on dokumente. Varasemate aastate dokumendid pannakse kokkukõidetuna pappkarpi ning viiakse arhiivi. Mõnede ettevõtetele on mahukas ostuarvete kogus suureks kuluks. (Bragg 2010, 36)

Juurdepääs dokumentidele

Traditsioonilise arhiveerimise süsteemi kohaselt peab vanemate dokumentide nägemiseks esitama sellekohase taotluse arhiivi, mis võib nõuda omakorda mitu päeva. Isegi kui arhiiv asub samas majas võib ligipääs dokumentidele nõuda mitmeid minuteid kuni tunde. Kui keegi võtab dokumendi kaustast välja ja hiljem paneb selle tagasi, siis tekib oht, et arve pannakse valesse kohta. Iga kord, kui mõni dokument on vales kohas, on selle leidmine väga aeganõudev. (Bragg 2010, 37)

Kuu lõpu tegevused

Raamatupidajatelt oodatakse jooksvalt kiireid kokkuvõtteid majandustulemustest, analüüsi ja prognoose. Kuu sulgemine on tõeliselt suureks probleemiks raamatupidamisele, sest paberarvete töötlemisel võtab see liiga kaua aega. Puudub selge ülevaade ettevõttele võetud kohustistest. Enamus tarnija arveid väljastatakse kuu lõpus või järgmise kuu alguses, siis jääb väga vähe aega arvete kinnitamiseks, kuna kulu soovitakse kajastada tekkepõhiselt õiges

perioodis. Lisaks sellele lasevad kinnitajad arvetel enne kuhjuda ja alles siis saadavad kõik korraga kuu lõpus viimasel minutil raamatupidamisele (Schaeffer 2004, 10). Autori arvates pole sellisel juhul võimalik aruandeid õigeaegselt koostada, kuna puudub vajalik kuluinformatsioon.

Asukoht

Ettevõtte erinevad osakonnad võivad tegutseda mitmetes erinevates asukohtades üle Eesti ning raamatupidamine toimub igas osakonnas kohapeal. See võib olla ebaefektiivne mitmel erineval põhjusel. Probleeme võib tekkida tarnijatega, kes saadavad arveid valedesse asukohtadesse. Tarnija ei pruugi teada, milline on õige asukoht, kuhu saata arve. Paberarvete käsitlemine võtab väga kaua aega, sest post liigub aeglaselt. Kui kõik osakonnad on erinevates asukohtades laiali siis puudub kontroll. Neid probleeme saab leevendada, kui kõik osakonnad asuks ühes kohas või kui raamatupidamine on tsentraliseeritud ühte kohta. Kõik ostuarved makstakse läbi ühe arvutisüsteemi ja ühtse raamatupidamise andmebaasi. Sellel on mitmeid eeliseid. Ei esine probleeme tarnija arvetega ja sellega seotud informatsiooni kadumisega, sest kõik arved saadetakse ühte töötlemise kohta. Kui tarnija saadab eksimuse kombel paberarve valesse kohta, siis kõik üksused teavad, kuhu täpsemalt see arve edasi toimetada nii, et arve jõuaks õigesse kohta. Kõiki raamatupidamise tegevusi saab lihtsalt kontrollida ja parandada, sest kogu tegevus toimub vaid ühes kohas. Lõpuks saavutatakse parem kontroll protsessi üle. (Bragg 2010, 50)

Siinkohal arutleb autor: kas kõik seni igapäevaselt tehtavad tegevused on ka täna vajalikud, kas need on efektiivsed, kas ei tehta midagi lihtsalt harjumusest, kas on võimalik senisest rohkem standardiseerida, kas oleks võimalik tehnilise töö jätta senisest rohkem arvutitele.

1.3. Elektrooniline arve ning selle käsitlemine

Elektrooniline arve jaguneb kolmeks:

- 1) E-arve
- 2) E-posti teel saadav arve
- 3) Skaneeritud paberarve

E-arve on üks võimalikest arve vormidest, .XML formaadis. E-arve näidis on esitatud lisas 1. E-arve on elektrooniline dokument, mis luuakse, edastatakse, kirjendatakse ja

säilitatakse elektroonilises keskkonnas, see tähendab millega toimetamine toimub algusest lõpuni elektrooniliselt (E-arve...2013).

E-arve...(Veersoo 2011):

- koosneb päisest ja ridadest,
- on ühetähenduslik majandusarvestuse vaates,
- on masin- ja inimloetav,
- on edastatav eri kanaleid kaudu,
- on automaatselt vastuvõetav,
- elutsükkel on jälgitav ja kontrollitav,
- on algsel kujul taasesitatav kogu eluea jooksul,
- ei esine kordagi oma eluea jooksul paberkujul,
- vastab õigusaktides kehtestatud nõuetele.

Tehnoloogia on andnud raamatupidamisele kolm olulist ressursi: interneti, e-posti ja e-arved. IT-valdkonna areng nõuab raamatupidajatelt pidevat innovaatilisust ja enesetäiendamist. Edukad on need, kes mitte ainult ei õpi kasutama uusi tehnoloogiaid, vaid leiavad viise, kuidas integreerida neid oma igapäevatöös, muutes enda ja oma osakonna töö efektiivsemaks. Mitte kõik ettevõtted ei võta neid tehnoloogiaid siiski omaks, mis tähendab, et need spetsialistid/raamatupidajad, kes ennast harivad nendes valdkondades, võivad olla juhtival kohal ettevõtetes. (Schaeffer 2004, 184)

Elektrooniliste arvete laialdane levik viimasel ajal näitab seda, et selline viis arveid saata ja saada muutub tulevikus aina levinumaks. Selline ettevõtmine on kindlasti märk sellest, et hoolitakse keskkonnast meie ümber ning ühe enam on hakatud mõtlema roheliselt. Vastutustundlikku ettevõtetena soovitakse aidata kaasa looduse ja keskkonna säästmisele, seetõttu loobutakse paberarvetest ning säästetakse loodust.

Paberivaba kontor on olnud pikka aega justkui unistus, kuid nüüd on see kõik reaalne. Arve elektrooniline edastamine toimub peamiselt interneti kaudu, raamatupidamise osakonda, ilma paberarve edastamiseta. Raamatupidaja edastab arve inimesele, kes peab selle heaks kiitma. Igasugune teave on seejärel kättesaadav igal ajahetkel. (Ibid, 192)

Ettevõtted on üha enam pöördunud elektrooniliste arvete juurde. See protsess eemaldab paberid raamatupidamisest, parandab täpsust protsessis, kui sisestamise vead eemaldatakse protsessist ja võimaldab jälgida arvet kogu protsessi jooksul. Seega need arved kinnitatakse kiiremini ja makstakse õigeaegselt. (Ibid, 20)

Elektroonilist arvet saab kasutada selleks, et saata juhile kiirelt elektrooniliselt kinnitamiseks enne kui makse tehakse. Selline lähenemine hoiab ära arvete kadumise kinnitamise protsessis, mis on väga levinud ja üldine probleem, kui kasutatakse paberarveid. (Bragg 2010, 37)

Üldine e-arve laiem kasutuselevõtt aitab muuta efektiivsemaks kogu arveldusprotsessi ning säästa ressursse – nii aega kui ka otseselt raha. E-arved on usaldusväärsed, turvalised, odavamad kui paberarve ja muudavad teenuste, kauba ning muude kulutuste eest esitatud arvete käsitlemise märkimisväärselt efektiivsemaks. E-arvete kasutamisel ei ole piiranguks ettevõtte suurus – see sobib nii väiksemale kui ka suuremale ettevõttele. Ka eraisikute jaoks on e-arve märkimisväärselt mugavam ja kindlam viis arvete vastuvõtmiseks – seda siis nii netipankades kui ka e-posti kaudu. Eesti õigusaktid ei tee piiranguid e-arvete kasutamisel. Seega nende kasutamine igapäevases arveldusprotsessis on saamas rutiiniks. Olulisteks kriteeriumiteks on seejuures: arve peab olema taasesitatava ning arvel peavad olema täidetud kõik headele äritavadele vastavad tingimused. (Eesti e-arve...2009)

Enamikes riikides ei ole kaubanduspartnerid õiguslikult kohustatud toetama elektroonilisi kanaleid. Ettevõtted, millel on tugev positsioon karistavad justkui vastaspooli, kes nõuavad paberarveid. (Kosh 2013, 66) Autori arvates on üha enam praktikas levinud, et paberil esitatud arve eest võetakse lisatasu. Ettevõtted paluvad paberarve soovijatel katta ise selle trükkimise ja postitamise seotud kulud, paberarve postitamine maksab 0,5-0,7 eurot kuus. Selliste ettevõtete hulka kuuluvad Elisa Eesti AS, Tele2 Eesti AS, EMT AS, Starman AS jne. Tarbijakaitseamet ei poolda paberarve saatmise eest eraldi lisatasu kehtestamist ning paberarve saatmise kulu võiks sisalduda teenuste lõpphinnas, kuid puudub selge ja otsene õiguslik alus, mis keelustaks sellise tasu kehtestamise (Kaukvere 2013).

Ettevõtted viivad läbi erinevaid kampaaniad, et kliendid loobuksid paberarvest ning telliksid edaspidi oma e-arve. Näiteks korraldas Elion 2012. aastal kampaania: „Vaheta oma paberarve e-arve vastu ja võida teler“. Autori arvates on selliste kampaaniate läbiviimine keskkonnasõbralik, sest kokkuhoitava paberi arvelt jääb kasvama nii mõnigi paberi tootmiseks kuluv puu.

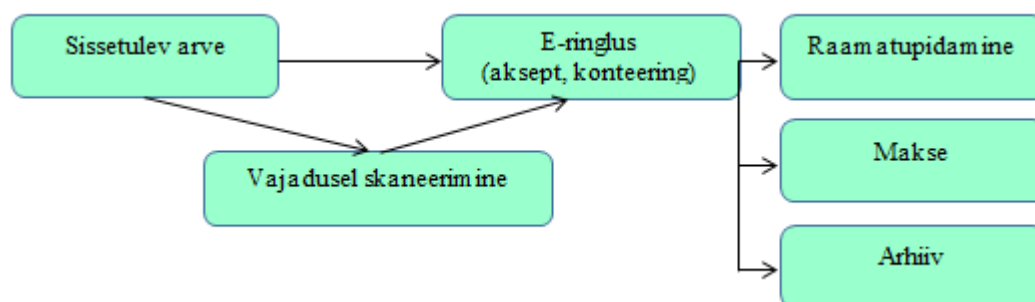
Arved võivad ettevõttesse saabuda mitme kanali kaudu: e-arved tulevad automaatselt süsteemi, paberarved posti või faksi teel, pdf-formaadis arved e-postiga (Hammer 2007, ptk 12.4, 16). E-arveid saab koostada ja edastada automaatselt ja otse arve väljastaja või teenusepakkuja finantstarneahela süsteemist arve saaja süsteemi (Elektrooniliste arvete...2010).

Info arvel

E-postile lisatud MS Word, MS Excel või pdf-dokument edastatakse kas siis firma üldisele e-postile või ostja adressaadini. Kui ostja ei edasta enda isiklikult e-postilt arvet edasi raamatupidamise osakonda, siis paraku ei jõuagi see süsteemi. Paraku esineb ka siinkohal puudulikku informatsiooni, kui müüja pole arvele märkinud ostja nime või ostutellimuse numbrit. Sellisel juhul pole teada, kelle arvega on tegu.

Elektroonilise arve ringlus

Ettevõttesse tulevad nii e-arved, pdf-formaadis kui ka paberarved. Kuniks ettevõtte kõik partnerid ei suuda e-arveid saata, tasub juurutada vahepealne variant ehk digiteerida ka saabunud paberarved, et need siis koos e-arvetega uutmoodi korraldust kasutades elektroonilisele aktseptimis- ja konteerimise ringile (e-ringlusse) saata. Sellisel juhul on võimalik jätta vahele mitu aega- ja kulunõudvat sammu ning e-ringluse läbimise järel on arve raamatupidamises olemas (vt joonis 2). (Hammer 2007, ptk 12.4, 13)

Joonis 2. Ostuarve automaatne käsitlemine

Allikas: (Hammer 2007, ptk 12.4, 13)

E-arvetel (.XML formaat) on informatsioon masinloetav. Seega hoiab raamatupidaja aega kokku rutiinse andmesisestamise arvelt, sest puudub vajadus dubleerivalt dokumente programmi sisestada. Raamatupidaja rolliks jääb pearaamatupidaja funktsioon ja andmete kontroll.

Kuigi pdf-formaadis arve on elektroonilisel kujul, siis enamikus ettevõtetes töödeldakse seda nagu paberarvet või parimal juhul nagu pildiga dokumenti, mis tähendab mõlemal juhul seda, et andmete sisestamine toimub endiselt käsitsi. Kasu esineb vaid selles, et arve saajal ei ole vaja skaneerimise abil luua elektrooniline kujutis. Seetõttu pdf-formaadis arved ei paku

mingit märkimisväärset kasu raamatupidamisele, välja arvatud juhul, kui ettevõttes kasutatakse automaatselt andmete kogumise tarkvara (OCR - optical character recognition). Optilise tarkvara abil saab pildiga dokumendilt (pdf-formaadis arvelt) "lugeda" ja automaatselt välja võtta arve andmeid, kõrvaldades enamik käsitsi sisestamise (Benchmarks...2012, 27). Optiline tarkvara võimaldab digitaalse pildi kujul oleva dokumendi sisu konvertida tekstiks. Peaaegu kõik ostuarvete automatiseerimise tarkvarad pakuvad ka OCR-funktsiooni. OCR kasutab ära fakti, et ettevõtte väljastavad arveid tavaliselt samasugusel kujul, see tähendab ettevõtte registrikood ja aadress on igal arvel samas kohas. Selliste staatiliste andmete info salvestatakse tarkvaras, kui hankijalt laekub esimene arve. Edaspidi tunneb süsteem tarniija skaneeritud dokumendilt ära uue info ning oskab selle siduda finantstarkvaras leiduva infoga. (Hammer 2007, ptk 12.4, 17)

Kinnituste kiirendamiseks ja kindlamaks muutmiseks on olemas spetsiaalne kinnitusringi toiming. Kõik saabuvad ostuarved (paberarved, pdf-formaadis arved, e-arved) registreeritakse ja finantsosakonna töötaja saab need saata ettevõttesisesele kinnitusringile. Kinnitajale saabub e-postiga teavitust uuest kinnitusootel olevast arvest ning personaalne link. Sellele vajutades on võimalik näha arvet pdf-kujul koos eelmiste kinnitajate kommentaaridega ning võimalusega arve koos oma kommentaaridega edasi suunata. Arvete elektrooniline kinnitusring muudab arvete kinnitamise mugavaks ning kulujuhid ei pea selleks otstarbeks isegi kontorisse tulema. Finantsosakonnal on pidev ülevaade arvete liikumisest, lähenevatest maksetähtaegadest ning sellest, kelle "elektroonilisele lauanurgale" on arve kinnitusootele jäänud. Kinnitatud arved jõuavad koos kinnitajate kommentaaridega otse raamatupidajale, kellel on võimalik arve üle kontrollida ning seejärel vajalikud kanded teha. (Hermann 2009, 19)

Ostutellimusega arved

Mitmed tarkvaralahendused annavad võimaluse saabunud arveid võrrelda ning ühitada ettevõtte muude dokumentidega: ostutellimustega, ettemääratud maksetavadega või koostöölepingutega. Automaatne ühitamine on võimalik pärast seda, kui arve andmed on skaneeritud ning struktureeritud süsteemi sisestatud. (Hammer 2007, ptk 12.4, 18) Arvete kõrvutamisel ostutellimustega sobitatakse viimased automaatselt kinnitatud ostutellimustega. Võrreldakse nii arve- kui ka ostutellimuste ridu ehk kaubakoguseid ja hindu, kontrollitakse ka kauba vastuvõtuakti. (Hammer 2007, ptk 12.4, 19)

Topelt maksed

Raamatupidamise osakond saab kõiki arveid jooksvalt jälgida süsteemis ja näha kõiki arveid, mis ootavad kinnitamist. Topelt arvete maht peaks tunduvalt vähenema, sest tarnija ei pea koopiaid saatma, kuna arve on süsteemis olemas ja ootab kinnitust (näeme reaajas virtuaalsel lauanurgal). E-arved on masinloetavad ja tulevad süsteemi automaatselt, seega sellisel juhul annab süsteem hoiatuse topelt arve kohta.

Maksmine

Kui arved on aktsepteeritud ettevõtte nõudmiste kohaselt, saadetakse need finants-tarkvaras maksmisele (Hammer 2007, ptk 12.4, 20).

Esineb kahte tüüpi e-arveid: täismahus ja piiratud infoga. Täismahus e-arve on mõeldud asendada paberarvet ja sisaldab kogu infot teenuse kohta. Täielik arve saadetakse üldjuhul teenuse lepingu omanikule ja selle kuvamise eelduseks on, et arve saajal on olemas leping internetipanga kasutamiseks. Piiratud infoga e-arve on mõeldud kliendile, kes ei ole teenuse lepingu omanik, kuid soovib arvet ise tasuda. Piiratud infoga e-arve ei asenda paberarvet ja sellisel juhul on tarvilik edastada ka täismahus arve, seda vastavalt teenuse omaniku soovile kas internetipanga, e-kirja või posti teel. Piiratud infoga e-arve on kasutusel ka juhul, kui kliendil ei ole internetipanga lepingut ja saab arve paberil, kuid soovib e-arvet ikkagi automaatselt tasuda. (Valkiainen 2013)

E-arvet on võimalik tasuda saabunud e-arve alusel eraldi maksena (e-arve alusel täidetud maksekorraldusega) või automaatselt e-arve püsimakse lepingu alusel (Valkiainen 2013). Panga kaudu saadetakse e-arve on XML vormingus dokument, mis on lisaks tavapärasele arvele ka masinloetav. Pank koostab e-arve alusel eeltäidetud maksekorralduse, mille maksja saab üle vaadata ja kinnitada maksmiseks. E-arve alusel saab maksja anda pangale ka e-arve püsimaksekorralduse, mille alusel tasub pank edaspidi e-arved automaatselt. Panga kaudu edastatav e-arve sisaldab kõiki arve kohustuslikke andmeid ja vastab Eesti e-arve standardile. (Ülevaade...2014) E-arve püsimakse saab toimida ka juhul, kui ettevõtte klient internetipanka ei kasuta. Sel juhul saadab ettevõtte pank e-arve, mis tasutakse püsimaksega ning maksjale tuleb info arve kohta edastada muul kokkulepitud viisil, näiteks e-kirja või posti teel. (Valkiainen 2013)

Arhiiv

Digiteeritud dokument on sisse skaneeritud ning igal ajal lihtsalt kättesaadav kõigile, kellel on andmebaasile juurdepääs (Bragg 2010, 36). Dokumente säilitatakse kogu säilitustähtaja ulatuses (seaduse järgi 7 aastat alates majandusaasta lõpust) koos kinnitusringi kommentaaridega (Hermann 2009, 19).

Ostuarvete skaneerimine ja elektrooniline arhiveerimine tagavad ettevõttele kiire ligipääsu infole ning ettevõtte ei pea säilitama füüsilisi paberdokumente (Hammer 2007, ptk 12.4, 15).

Arveid võib säilitada elektroonselt, samuti võib paberdokumendid sisse skaneerida ja säilitada elektrooniliselt, muidugi ka elektrooniliselt loodud dokumente mitte välja trükkida. Elektroonilisel kujul säilitatavaid algdokumente peab olema võimalik kirjalikult taasesitada. Samuti tuleb arvestada, et dokumendid oleksid vajadusel leitavad – peavad olema arusaadavalt ja süstemaatiliselt aastate kaupa kataloogidesse paigutatud. Siinkohal aktsepteerib ka maksuamet dokumentide elektroonset säilitamist.

Lisaks toob elektrooniline arhiveerimine kaasa ulatusliku kulude kokkuhoiu ettevõttes. Säilitades paberil arhiive võivad kulud ulatuda üpris suureks, seega aitab elektrooniline arhiveerimine oluliselt vähendada arhiveerimise kulusid.

Juurdepääs dokumendile

Kasutades digiteeritud dokumente esineb muidki eeliseid. Lisaks vähenenud arhiveerimise kuludele on võimalik vähendada dokumendile juurdepääsuks kuluvat aega. (Bragg 2010, 37) Kuna arvehaldussüsteem võimaldab arveid kiirelt väga erinevate parameetrite ja staatuste alusel e-arhiivist leida (vajadusel ka välja printida), ei teki edaspidi enam ka vajadust mahukate arvekaustade järele, mis asjatult riulipinda võtavad.

Digiteeritud dokumendid võimaldavad ettevõttel koheselt otsida ükskõik kui vanu arveid. Teine eelis kasutades digiteerimist on see, et välditakse välja võetud ja asendatud dokumente. Kui aga vaadata digiteeritud arveid, siis ei ole vaja neid välja võtta või asendada. See arve on alati kättesaadav samast kohast ja seda ei saa ära kaotada. (Bragg 2010, 37)

Kuu lõpu tegevused

Finantsperioodide lõpetamine on kiirem ja lihtsam. Elektroonilise menetlusega on võimalik igal ajahetkel kindlaks teha, millised on ettevõtte kohustised ning millised arved on käsitlemisel. On võimalik kontrollida kinnitamisel olevaid arveid ning kiirendada kinnitamise

protsessi. Kulud on võimalikult kiiresti töödeldud ning majandusinformatsioon on võimalik kokku panna palju varem kui seda oli paberarvete käsitlemisel.

Asukoht

Ettevõtte või erinevate osakondade füüsiline asukoht ei ole määrav, sest e-arve läheb automaatselt süsteemi. E-arve muudab geograafilised piirangud olematuks – e-arveid saab vastu võtta olenemata paiknemisest ning mis peamine – aeg, mis kulub arve liikumisele saatjalt vastuvõtjani on seejuures kordades väiksem. (Eesti e-arve...2009) Arveid e-posti teel saab edastada palju kiiremini kui tavapostiga ning paberarved saab sisse skaneerida.

Erinevalt paberarvetest esitatakse e-arvetel kogu teave digitaalselt. E-arvetel on võrreldes paberarvetega olulised eelised. Need hõlmavad lühemaid maksetähtaegu, vähem vigu, väiksemaid trüki- ja postikuluseid ning eelkõige täielikult integreeritud töötlust. Seepärast on e-arvete üks iseloomulik omadus seotud asjaoluga, et arveid on võimalik automatiseerida, eriti juhul, kui arve saadetakse struktureeritud vormingus. (Elektrooniliste arvete...2010) Arved on võimalik suunata automaatselt konteerimiseks ja kinnitamiseks.

E-arvete kasutuselevõtt võib tunduda ideaalne viis vältida kaotatud arveid, vähendada arhiveerimise kulusid, kahaneb dokumendi otsingu aeg ja võimaldab kinnitada arveid kiirelt enne maksmist. (Bragg 2010, 37) On olemas erinevad lahendused, kas siis asutusesisene rakendamine või osta sisse skaneerimise- ja andmete kogumise teenust. Teenusepakkujad skaneerivad ja sisestavad andmed ise. Viimasega säästab ettevõtte kulusid ja puuduvad pidevad tarkvara hoolduse mured. Seega ei ole protsesside automatiseerimine mitte ainult suurtele ettevõtetele, vaid seda saavad kasutada igas suuruses ettevõtted. (Benchmarks...2012, 32)

E-arvetest peaksid saama kasu ka tarbijad, eelkõige seoses mugavusega, mida e-arved võrreldes paberarvetega pakuvad. Samas tuleks siiski tagada, et tarbijad, kellel juurdepääs internetile on piiratud või puudub üldse, ei satu ebasoodsasse olukorda, ja et tarbijatel on alati õigus nõuda paberarvet. (Elektrooniliste arvete...2010)

E-arveid saab koostada ja edastada automaatselt otse arve väljastaja või teenusepakkuja finantstarneahela süsteemist arve saaja süsteemi. Seepärast ei tulene suurem majanduslik kasu mitte trüki- ja postikulude kokkuhoiust, vaid kogu kaubanduspartnerite vahelise protsessi automatiseerimisest ja integreerimisest, alates tellimuste esitamisest kuni maksmiseni. (Elektrooniliste arvete...2010)

Lisas 2 on toodud lihtsustatud tabel, mis võrdleb paberarvet ja e-arvet erinevates protsessi järkudes.

2. E-ARVETE TEKE JA LEVIK EUROOPAS

Teises alapeatükis analüüsitakse elektrooniliste arvete ajalugu. Uuritakse, millal sai elektrooniline arve alguse Eestis ja ka mujal maailmas. Aastal 2010 on Itella Information AS läbi viinud uuringu Euroopa 16-s riigis ostuarvete hetkeseisu ja tulevikuplaanide kohta. Kuigi elektroonilised arved on veel ülemineku etapis on kasvanud oluliselt ettevõtete osatähtsus, kes kasutavad suuremalt jaolt elektroonilisi arveid. Millises etapis on Euroopa erinevad riigid ning kuhu platseerub Eesti. Elektrooniliste arvete suurim osatähtsus on Balti riikides. Euroopa 16 riigi vahel esinevad suured erinevused.

Pööratakse tähelepanu ka probleemidele, mis tekivad paberarvete töötlemisel ning kas neid on võimalik vältida võttes kasutusele elektroonilised arved.

2.1. Elektrooniliste arvete teke

Elektroonilise arve ajalugu pärineb 1960ndate aastate teisest poolest, kus mitmed ettevõtted ja organisatsioonid kasutasid juba elektroonilist andmeside tehnoloogiat (EDI - Electronic data interchange) (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012). Elektrooniline andmevahetus on struktureeritud andmete edastamine organisatsioonide vahel elektroonilisel teel. Alguses toimus elektrooniline andmevahetus patenteeritud vormingutes, mis olid kokkulepitud kahe kaubanduspartneriga. Tänu erinevate dokumendi formaatidele oli ettevõtte jaoks raske vahetada elektrooniliselt andmeid paljude kaubanduspartneritega. Oli vaja välja töötada ühtne vormikohane andmevahetus. (Garguilo, Markovitz 1995, 2) Aastal 1960 tehti tegevusharude ühiste jõupingutustega esimene katse luua ühine andmete vorm. Viimased olid siiski ainult ostu, transpordi ja rahanduse andmetega ning ühtseid andmete vorme kasutati peamiselt tööstusharusisestel tehingutel (Garguilo, Markovitz 1995, 2).

Alles 1970ndatel alustati riikliku elektroonilise andmevahetuse standardite loomisega. Ühise standardi loomisel esitasid kasutajad sisendinõuded (Garguilo, Markovitz 1995, 2). Nõuded olid järgmised (Garguilo, Markovitz 1995, 2):

- riistvarast sõltumatu;
- ühetähenduslik, nii et neid saaks kasutada kõik kaubanduspartnerid;
- vähendada töömahtu andmete vahetamisel (andmete uuesti sisestamine);
- lubada saatjal kontrollida andmeid, sealhulgas kas ja millal tehing tehti.

Põhiliseks indikaatoriks elektrooniliste andmevahetussüsteemide kasutuselevõtmiseks oli ettevõtete soov vähendada kulutusi paberile ja kiirendada dokumentide vahetust. (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012)

EDI kontseptsiooni toimimise aluseks oli klientide ja tarnijate omavaheline kokkulepe andmevahetuse formaadis, mis võimaldas nii müügi- kui ostudokumentide automaatset käsitlust. Kogu süsteemi muutis kalliks asjaolu, et iga kliendi ja tarnija jaoks tuli üles seada oma eraldiseisev süsteem, mis võimaldas kliendi ja tarnija vahelist elektroonilist andmevahetust. (Ibid.) Peamised probleemid, mis olid seotud elektroonilise andmevahetusega olid kõrge hind ja selle ressurs/töömahukus, mis oli vajalik selleks, et rakendada sellist tehnoloogiat ettevõttes. Elektroonilise andmevahetuse kõrge hind jäi alla sellele, mida ettevõtte vajasisid. EDI süsteem ja formaat oli eritellimus – kohandatud sobima äriks, kus see oli ette nähtud. See tõi kaasa suuri ressursi- ja arenduskulusid. (The History...2014)

EDI süsteemi peeti üsna efektiivseks, kuid praktikas andis see ikkagi efekti ettevõtetele, kellel müügidokumentide maht oli suur. Väiksema dokumendimahuga ettevõtte pidasid seda veel pikka aega ebaefektiivseks ning juhtudel, kus dokumentide maht kliendi ja tarnija vahel oli alla 50 ühiku aastas, oli süsteemi töölerakendamine olulisemalt kallim kui nende käsitsi haldamine. (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012) Ainult suured organisatsioonid suutsid investeerida tehnoloogiasse ja kasutada seda oma kaubanduspartneritega. Lisaks olid elektroonilised arved sageli teatud kindlas vormis, mis oli ainulaadne suurtele ettevõtetele. (A brief history...2014)

Järgnevas tõsisemaks arengujärguks elektroonilise arve ajaloos võib pidada käesoleva sajandi algust, kus laienenud internet lõi uusi ja mugavaid lahendusi andmete vahetamiseks. Ettevõtte, kes otsisid uusi lahendusi vähendamaks paberite hulka dokumendimajanduses, avasid ukse uuele ajastule elektrooniliste arvete ajaloos, mida võib kokkuvõtvalt kutsuda skaneerimise ja elektroonsete pildokumentide ajastuks. (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012)

Antud süsteem toimib hetkel üsna laialdaselt, kuid see ei lähtu e-arvete sügavamast ideest. Nimelt ei saa pdf ja pildiformaate nimetada täieõiguslikeks elektroonseteks dokumentideks, kuna need ei ole info kättesaadavuse ja töötlemise mõistes masintöödeldavad. Iga mainitud dokument vajab alati saajapoolset lisatööd, alates dokumendi väljatrükkimisest kuni selle sisestamiseni infosüsteemi. Müüja poolt on see lihtne ja mugav, kuid ostja poolele ei anna see olulist kulude kokkuhoidu. Antud süsteemi ebaefektiivsuse üheks suurimaks allikaks võib pidada õigusakte, mis ei võrdsustanud elektroonilist dokumenti paberdokumendiga. (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012)

2005ndal aastal kinnitati Eesti e-arve standard (Veersoo 2011). 2007ndal aastal loodud Euroopa Komisjoni ekspertgrupi ülesandeks oli luua e-arvete raamistik. Antud raamistik pidi looma ühtse mõistelise struktuuri ja standardid elektroonsete arvete jaoks kõigi Euroopa Liidu riikide vahel. (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012)

Praeguseks on jõutud etappi, kus peaaegu kõik ettevõtted saavad kohandada ja kasutada e-arve funktsioone, et parandada ja ühtlustada raamatupidamise toiminguid (The History...2014). E-arved muutunud taskukohasemaks kõigile – alates kõige väiksematest kuni keskmise suurusega ning suurematele ettevõtetele. Selle on tinginud Interneti laialdane levi, kasv ja suurenenud valikuvõimalused andmevahetuseks. (A brief history...2014)

Õigusaktides on olukord paranenud, kuna paljude Euroopa Liidu liikmesriikide valitsusstruktuurid on võtnud olulise juhtrolli e-arvete arendamises, võttes vastu vajalikud muudatused ja rakendades e-arve süsteeme riigi- ja kohaliku omavalitsuse süsteemides ning julgustades teisi sektoreid kaasa tulema. (Häusler, Kingsepp, Kukk 2012) Euroopa Liidu tasandil on välja antud selgemad suunised laiendamaks e-arvete kasutajate hulka ning kõrvaldamaks seadusandlikud tõkked. Välja on antud direktiiv, kus on määratud selged nõuded ja standardid e-arvete andmete sisu ning ehtsuse nõuetele. Samuti on lihtsustatud erinevaid maksudirektiive eesmärgiga kohelda e-arveid võrdväärseina paberarvetega. (Ibid.)

Eesti on väikeseks erandiks võrreldes teiste Euroopa riikidega – kui enamikus riikides oli esimene e-arve ettevõttelt ettevõttele (B2B - Business-to-business), siis Eestis saadeti esimene e-arve ettevõttelt tarbijale (B2C - Business-to-Consumer). Esimene e-arve saadeti Eestis aastal 2000. (E-Invoice...2014)

2.2. Elektrooniliste arvete levik Euroopas

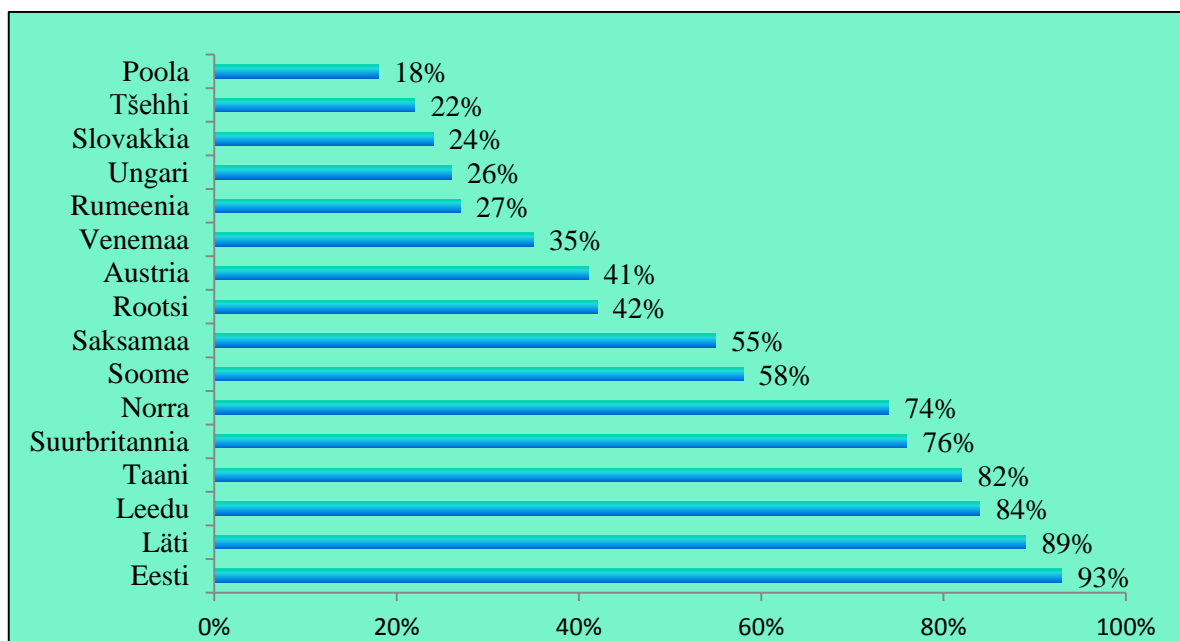
Euroopas on loodud rida õigusakte edendamaks elektroonilistele arvetele üleminekut Euroopa Liidus. Lisaks sellele on paljud avaliku sektori organisatsioonid Euroopas – Rootsis, Norras, Hispaanias ja Taanis – teatanud e-arvete kohustuslikest programmidest. Selle tulemusena peavad kogu valitsuse tarnijad investeerima e-arvetega seotud tehnoloogiasse. (A brief history...2014)

Mujal maailmas on valitsused olnud aeglasemad e-arvete omaks võtmisel, kuid iga riik on välja töötanud rida määruseid, mis käitlevad arveid. Kõige keerulisem on õigusaktide järgimine ettevõttele, mis kaupleb rahvusvaheliselt ning soovib võtta kasutusele e-arved. (Ibid.)

Elektroonilised või e-arved on muutunud üha olulisemaks uurimistöo teemaks. See on peamine väljakutse traditsioonilistele kirjadele, sest arved moodustavad umbes 50 protsenti paberi-kirja mahust. Turu muutust paberilt elektroonilisele postile on uuritud peaaegu 20 aastat, kuid kõige olulisemad muudatused on toimunud kahekümne esimese sajandi esimesel kümnendil. (Crew, Kleindorfer 2011, 20)

E-postiga saadetavad arved on muutunud populaarsemaks kui e-arved, neid soovitakse saada rohkem. Itella Information AS on aastal 2010 läbi viinud uuringu Euroopa 16-s riigis e-arvete kasutamise kohta. Uuring oli suunatud ennekõike suurematele, keskmise suurusega ja väikesematele ettevõtetele. (Elkelä 2010, 2)

Elektroonilise ostuarve kasutamine varieerub märkimisväärselt erinevates riikides. Jooniselt 3 on näha, et suurim hulk elektroonilisi ostuarve saajaid on Balti riikides ja Taanis. Kõige vähem kasutab elektroonilisi ostuarveid Poola. (Ibid, 3)

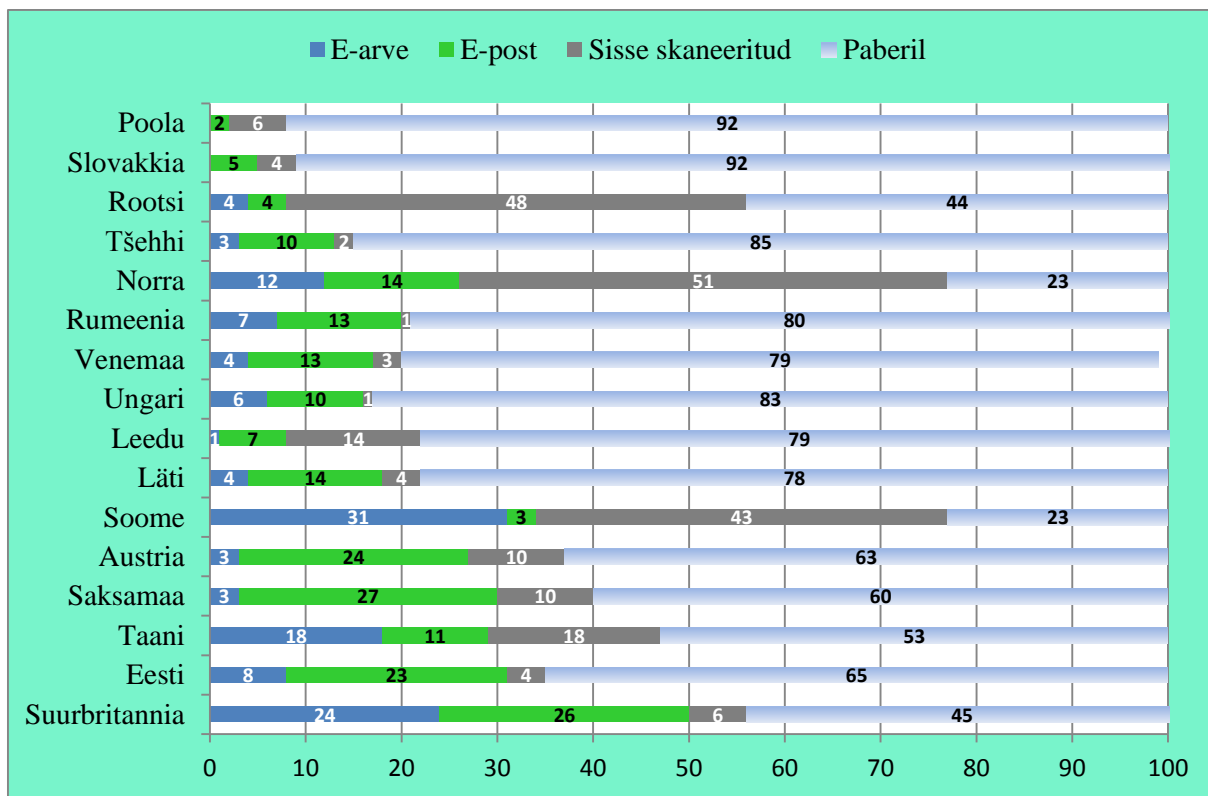

Joonis 3. E-arvete ja e-posti teel sissetulevate arvete osatähtsus Euroopa 16 riigis

Allikas: (Elkelä 2010, 3)

Uuringu käigus selgus, et kõige üllatuslikumalt kasutati laiaulatuslikult e-posti teel edastatavaid arveid. E-posti teel saadetud arve ei olnud ainult väike lahendus väikeste ettevõtete puhul, seda kasutati ka põhjalikult igas suuruses ettevõtetes. Sellel oli kaks korda nii palju kasutajaid kui e-arvetel. E-posti teel sai arvet edastada kiirelt ja paindlikult. See ei vajanud kallist ja aeganõudvat eraldi süsteemi rakendamist. See oli kohe saadaval enamiku ettevõtete puhul. E-post võis olla ainult elektrooniliste arvete kanal väikeettevõtetele, kuid seda sai kasutada ka täienduseks e-arvete lahendustele mis tahes ettevõttes. (Ibid.)

Jooniselt 4 on näha, et e-arvete saamisele keskenduti Soomes ja Taanis. E-posti teel saadetavate arvete osatähtsus oli suur Saksamaal, Suurbritannias, Austrias ja Eestis. Domineerivam oli e-posti teel arvete vastuvõtmine ja riikide vahel esines üsna suuri erinevusi. Paberarvete sisseskaneerimine elektrooniliseks ringluseks oli eriti suure osatähtsusega just Põhjamaades – Norra, Rootsi, Soome. (Elkelä 2010, 5)

Joonis 4. Eriliiki elektrooniliste ostuarvete osatähtsus Euroopa 16 riigis

Allikas: (Elkelä 2010, 5)

Ettevõtted sai jagada vastavalt ostuarvete saamise järgi kolme gruppi. Esimene ja suurim osa sai peaaegu kõik arved paberil. Kõige väiksem paberarvete (paberil ja sisse skaneeritud) osatähtsus oli Suurbritannias, Soomes ning Eestis. Üle 90% esines paberarveid Poolas, Slovakkias, Leedus ning Rootsis. (Ibid.)

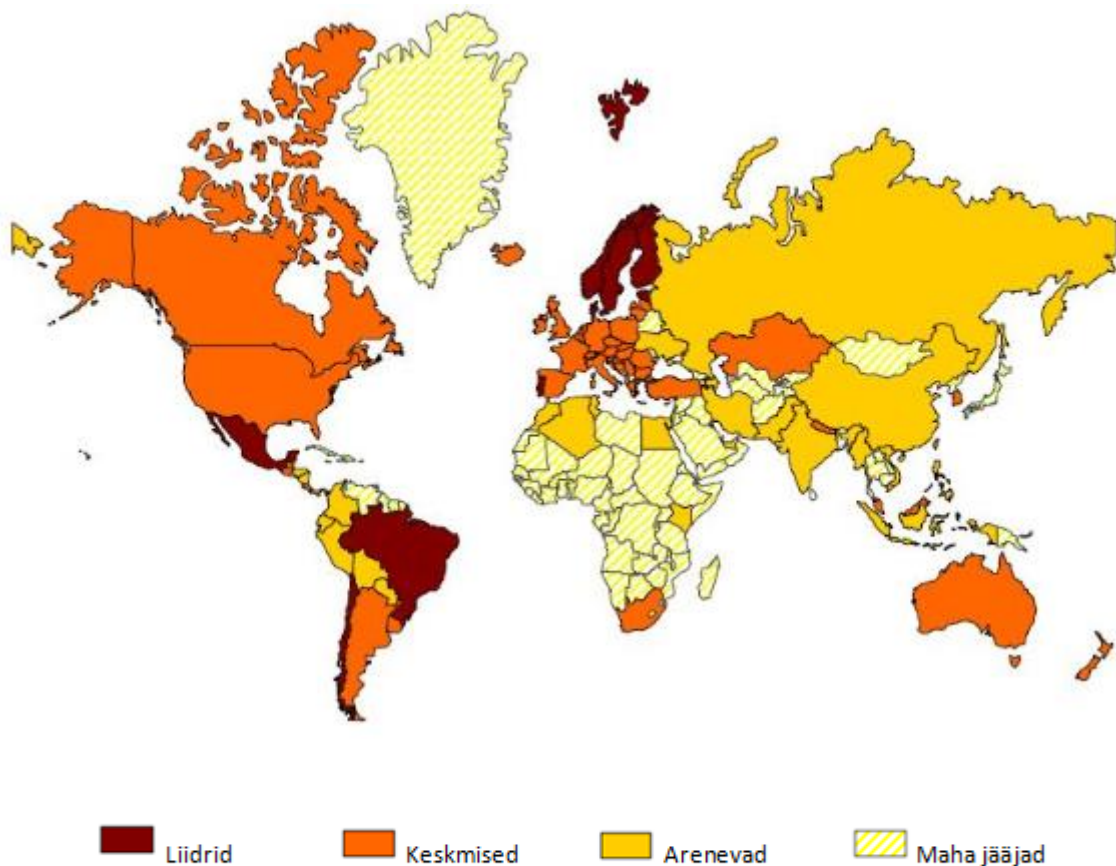
Ülejäänud kaks gruppi said peamiselt elektroonilisi arveid ja tuleb märkida, et mida suurem ostuarvete maht ettevõttel oli, seda enam kasutati elektroonilist süsteemi. Ettevõtted, kes kasutasid peamiselt e-arvete vastuvõtmist, said peaaegu kaks korda nii palju arveid, kui need ettevõtted, kes said peaaegu kõik arved paberil. Avalikus sektoris oli e-arvete osatähtsus kõige enam ja vastavalt riikidele oli see suurim Soomes, Taanis ja Suurbritannias. E-posti teel saadavate arvete osatähtsus oli kõige suurem just ehituses ja kaubanduses ning see oli selgelt kõige suurem Eestis. (Elkelä 2010, 5)

Suurematel ettevõtetel oli olemas usaldus, et elektroonika ja tehnoloogia areneb kiiresti. Ettevõtted, kes said ja võtsid vastu peamiselt e-arveid olid kindlad elektroonilises tulevikus.

Kõige optimistlikumad ootused olid Põhjamaades ja Balti riikides. Kõige aeglasemat arengut ennustati Saksamaale ja Ida-Euroopale. (Ibid., 5)

E-arvete kasutus on sarnane terves maailmas. Võrreldavad on e-arvete rakendamise ning kaubanduspartnerite veenmine. Samas on ka olulisi erinevusi peamiselt õigusaktides, keeltes, kultuurides ja keskendumine ettevõtete optimeerimisele. (Kosh 2013, 46)

Turuküpsus terves maailmas kõigub mandritel ja riikides igal kontinendil, nagu on seda ka näha jooniselt 5.

Joonis 5. Rahvusvaheline E-arvete turg 2014

Allikas: (Kosh 2014, 3)

Põhja-Ameerikas on e-arvete turg avanemas, rohkem tähelepanu pööratakse kaubanduspartnerite omavahelisele koostööle (Kosh 2014, 5). Lõuna-Ameerikas on kehtestatud väga ranged õigusaktid ning avalik sektor eelistab e-arveid. Brasiilia, Tšiili, Argentina ja Mehhiko on aktsepteerinud e-tehnoloogiad elektrooniliste dokumentide levitamiseks ja on teinud selle kasutamise kohustuslikuks nii avalikus kui ka erasektoris. Teenusepakkujad on

võtmepositsioonil. (Kosh 2014, 6) Aasia, Vaikse ookeani piirkond ja Aafrika arenevad aeglaselt, paljudes riikides puuduvad veel vajalikud õigusaktid. Juhtivad riigid on Singapur, Hong Kong, Taiwan, Lõuna-Korea, Austraalia, Uus-Meremaa ja Lõuna-Aafrika (Kosh 2014, 7).

Euroopa riikidest on Taani teinud e-arvete kasutamise kohustuslikuks juba 2005. aasta alguses. Taanlastest on eeskuju võtnud Norra, Soome, Itaalia ja Hispaania, kes on kõik hiljuti teinud e-arvete kasutamise avalikule sektorile kohustuslikuks. (The History...2014)

Tarnijad ja ostjad võivad asuda erinevates riikides. Euroopa Liidu liikmesriikides nähti palju vaeva, et kõrvaldada õiguslikud tõkked. Eurooplastele on oluline ka see, et luua ühtne raamistik, mis sobib igas suuruses ettevõtetele ja eri riikidele. (Kosh 2013, 46)

E-arveldamine on oluline samm teel paberivaba avaliku halduse suunas Euroopas. See on üks Euroopa digitaalse tegevuskava prioriteete. Samuti peidab see endas märkimisväärset kasupotentsiaali nii majanduslikust, kui ka keskkondlikust seisukohast. Euroopa Komisjoni hinnangul annaks e-arveldamise kasutuselevõtt riigihangetes Euroopa Liidus kokkuhoiuks kokku kuni 2,3 miljardit eurot. (E-arveldamine...2013)

E-riigihangetele ja eelkõige e-arveldamisele üle minnes võib saavutada märkimisväärse kokkuhoiu ja muuta elu kergemaks nii valitsuse kui ka tuhandetele siseturul tegutsevatele ettevõtjatele. Loobudes paberarvetest ja võttes kasutusele täielikult elektroonilise arveldamise, on võimalik vähendada arvete saamisega seotud kulusid 30–50 eurolt ühele eurole. See on praeguses majanduslikus olukorras vajalik kokkuhoid. Avalik sektor on Euroopa Liidus suurim kulutaja ja peaks seepärast etendama juhtivat rolli. (Ibid.)

Direktiivi eelnõus elektrooniliste arvete esitamise kohta riigihangete puhul tehakse ettepanek luua e-arveldamist käsitlev Euroopa standard, mis peaks parendama koostalitlusvõimet erinevate, peamiselt liikmesriikide, e-arveldamise süsteemide vahel. Selle eesmärk on kõrvaldada õiguslik ebakindlus, liigne keerukus ja täiendavad tegevuskulud ettevõtjate jaoks, kes on praegu sunnitud kasutama eri liikmesriikides erinevaid e-arveid. See aitab ka e-arvete laiemat kasutuselevõttu Euroopas (Ibid.).

Euroopa digitaalne tegevuskava on strateegia „Euroopa 2020” üks sammastest. E-valitsust ja digitaalset ühtset turgu nähakse modernse ja konkurentsivõimelise Euroopa Liidu majanduse olulise elemendina. Tegevuskava raames on komisjon Euroopa Liidu riigihangete digiteerimise nimel palju pingutanud. Riigihangete ajakohastamise õigusraamistiku osana tegi komisjon 2011. aasta lõpus ettepaneku muuta e-teated, hankedokumentidele elektroonilise

juurdepääsu ja dokumentide elektroonilise esitamise etapid kohustuslikuks kogu Euroopa Liidus. Läbirääkimised kõnealuse riigihanke eeskirjade läbivaatamise üle on lõppjärgus. (E-arveldamine...2013)

Seejärel esitati 2012. aasta aprillis teatis „E-hangete strateegia”, milles on esitatud strateegia e-hangetele üleminekuks. 2010. aastal avaldas komisjon teatise pealkirjaga „Elektrooniliste arvete eeliste ärakasutamine Euroopa hüvanguks”, milles kutsuti liikmesriike kasutama e-arveid ja lahendama probleeme, mis tulenevad koostalitlusvõime puudumisest olemasolevate e-arveldamise süsteemide vahel. Teatises kutsuti üles tegutsema selle nimel, et „2020. aastaks kasutataks Euroopas peamiselt e-arveid.” 2012. aastal kutsus Euroopa Ülemkogu võtma meetmeid e-arveldamise edendamiseks ning Euroopa Parlament muutma selle kasutamise riigihangete puhul kohustuslikuks 2016. aastaks. (Ibid.)

Euroopas läbiviidud e-arvete uuring näitab, et Euroopas saadeti 2011. aastal 3 miljardit e-arvet. (Tammeraja 2012a). Üks viimaseid Euroopas läbi viidud sõltumatuid uuringuid näitab, et 2011. aastal saatis e-arveid Euroopas 5 miljonit ettevõtet 75le miljonile adressaadile. Uuring toob välja, et 2012. aasta e-arvete prognoositav osatähtsus on 30% kõigist arvetest. Mainitud uuringu alusel jagab Eesti hetkel turuliidri positsiooni Taaniga. On oodata rohkem edumeelseid e-arvete kasutajaid just erasektorist. Eesmärgiks on seatud mitmekordistada e-arvelduse klientide arvu ja viia Eesti juhtivaks e-arvelduse riigiks. (Tammeraja 2012b)

Eesti Posti eArvekeskuse teenuseid kasutab üle 120 (aastal 2013) riigisektori asutuse, hulk kohalikke omavalitsusi ning üle 1000 erasektori ettevõtte. E-arvete kasvuks prognoosib Eesti Post 2013. aastal ca 15%. Kasv sõltub eelkõige sellest, kui kiiresti suured arvete väljastajad ja suured arvesaajad e-arvetele üle lähevad. Euroopas läbiviidud e-arvete uuring näitab, et Euroopas saadeti 2012. aastal 4 miljardit e-arvet. (Tammeraja 2013).

Euroopa Liidu komisjon arutab Euroopa elektroonilist riigihangete paketti. Eesmärk on välja töötada uus e-arvete esitamist käsitlev Euroopa standard. Sellega tehakse riigihangete puhul peamiseks arvete esitamise viisiks e-arveldamine. Ühtlasi pannakse riigiasutustele kohustus aktsepteerida nimetatud e-arveid. Ka Eestis on võimalik riigihange elektrooniliselt teha, aga e-arvete vastuvõtmine nõuab täiendavaid arendustöid. (Varblane 2013)

Ühtlustatud süsteemi loomine e-arvete kasutamisega riigihangetel lihtsustab ettevõtete piiriülest tegutsemist ja väheneb halduskoormus. Euroopa e-arvete standard aitab üle saada praegu valitsevast killustatusest ja parandab siseturu toimimist. Soodustades laiemat

üleminekut e-arvetele, on võimalik tõhustada riigihangete süsteemi, hoides kokku rahalisi vahendeid. (Ibid.)

Uuele Euroopa standardile vastavate e-arvete kohustuslikule aktsepteerimisele ülemineku kavandatav tähtaeg on 2017. või 2018. aasta. Seda valmistab ette Euroopa Standardikomitee. (Ibid.)

Valitsus toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut töötada välja e-arve standard, mis on järgmine samm täielikult elektrooniliste riigihangete korraldamiseks. E-arvete standard valmib komisjoni tellimusel pärast direktiivi vastuvõtmist. Kava järgi peavad tarnijad aktsepteerima standardile vastavaid e-arveid. Komisjoni ettepaneku üks eesmärk on saavutada 2016. aasta keskpaigaks liikmesriikide täielik üleminek e-hangetele. See tähendab, et kõik menetluse etapid alates hanke avalikustamisest kuni maksmiseni toimuvad elektrooniliselt. Komisjoni hinnangul võimaldab see riigihangete tõhusust maksimaalselt suurendada ning Euroopa ettevõtetel, eelkõige väike- ja keskmise suurusega ettevõtetel, täielikult ära kasutada digitaalse ühtse turu eeliseid. (Aasmäe 2013)

Rahandusministeerium tegeleb e-arvete juurutamisega tugiteenuste ühendamise projekti raames. "E-arveid saab praegu vastu võtta 123 ehk ligi pool riigiasutustest. Tegeleme juba praegu aktiivselt direktiivi eesmärgi täitmisega, et muuta e-arveldamine riigiasutustes reegliks, kuid see vajab ka erasektorilt laialdasemat e-arvete kasutuselevõttu," selgitas rahandusministeeriumi asekancler Agris Peedu. (Ibid.)

2.3. Arvete töötlemisel esinevad probleemid

Raamatupidamise ostuarvete osakonnas on palju erinevaid protsesse, kus võib tekkida vigu. Välja trükitud arved kaovad või jäävad kellegi lauanurgale. Arve andmed võib sisestada valesti, mille tulemusena sooritatakse vale makse tarnijale. Tekkinud vigade tõttu võib juhtuda, et ettevõtte jätab kasutamata varajase maksmise soodustuse, ei maksa arveid tähtpäevaks, peab maksma viiviseid või peab uuesti tegema parandatud makse. (Stewart 2014)

Paberarve nõuab kõrgel tasemel inimeste kaasamist: arve transportimist kontori asukohta, sissetuleva posti avamine, arve skaneerimine, andmete käsitsi sisestamine. (Ibid.)

Vaadates töökuulutusi otsitakse raamatupidajaid-andmesisestajaid. Selles ei olekski midagi imelikku, kui ei oleks saadaval automaatseid lahendusi, mille toel raamatupidajad saaksid keskenduda oma põhitööle selle asemel, et tegeleda ostuarvete sisestamisega.

Elektroonilised arved liiguvad ettevõttes palju kiiremini ja tõhusamalt. E-arve edastamisel ei saa arve kaduma minna või takerduda kliendi kontoris. E-arvete kasutamisega suudetakse kärpida arvete töötlemise tsüklit kahe nädala võrra. Esineb vaid väike osa e-arvetest, mis on erandid (näiteks ostutellimuse ja arve mitte sobivus) ja vajavad töötajate tähelepanu. Juhul kui arve ja ostutellimus ei ühti, saab probleemile jälile koheselt ning tarnijat saab sellest teavitada varakult. Maksed on järjepidevalt täpsed, ning tarnija ei pea kulutama oma aega ja tülitama kliente, selleks et teha vajalikke parandusi. Selle tulemusena on ettevõtetal, kes saavad e-arveid, aega jälgida oma tasumata arveid ja rahakäivet. (Stewart 2014)

Eestis on vähe ettevõtteid, kes on välja arvutanud, kui palju kulub aega ja raha arvete sisestamisele, andmevigade kontrollile ja kõige selle jälgimisele, kas arve on üldse majja tulnud, kelle laual või arvutis see parasjagu on ja kellele see edasi peab minema. Ning lõpuks tuleb vaadata, et arve enne maksetähtaega maksmisele jõuab.

Tabelist 1 on näha, milline on tegelikkuses ajaefekt, mida võib saavutada, kui minna paberarvelt üle elektroonilisele arvekäsitlemisele ja veel parem e-arvele. Eesti Finantsteenuste Agentuur on toonud näitena ühe konkreetse ettevõtte, kes tegutses nii Eestis kui Soomes ning arvete töötlemine toimus paberil ja arvete käsitlejaid oli palju ja nad asusid töökohustuste tõttu nii Eestis kui Soomes (Lukkanen-Jaas 2011).

Tabel 1. Arve menetluse protsess

Protsess	E-arve	PDF	Paber
Arve saatmine	15 sek	2 min	1 päev
Arve jõuab kohale	2 min	2 min	1-2 päeva
Arve digitaliseerimine	-	1-2 päeva	1 päev
Arve menetlusse saatmine	koheselt	koheselt	1 päev
Arve menetluseks valmis	1 tund	2-3 päeva	3-5 päeva
Arvete kinnitamine kontoris	koheselt	koheselt	1 kord nädalas
Arvete saatmine raamatupidajale	-	-	1 kord nädalas
Arve on menetletud	1 tund	1 tund	2 nädalat
Arve kinnitamine ja maksmine	1 tund	1 tund	1 päev
Ajakulu kokku	1-2 tundi	2-4 päeva	2-3 nädalat

Allikas: (Lukkanen-Jaas 2011)

Kasutades paberarveid, on arve menetluse protsessi pikkus 2-3 nädalat. Kui arved liiguksid elektrooniliselt (pdf-formaati arve) saavutatakse menetluse ajaks 2-4 päeva, mis on

väga oluline aja kokkuvõtte. Kui arved liiguksid e-arvetena, siis saaks menetluse aega lugeda tundides.

Suurim kokkuvõtte e-arvelduses saavutatakse aja kokkuvõtte kaudu. Digitaalse halduse korral kulutab arve vastuvõtja ühele arvele kuni viis korda vähem aega võrreldes paberarvete haldusega.

Soome riigikassa ja mõned Soome ettevõtte on hinnanud, et sissetuleva paberarve kulu on 30-50 eurot. Võttes kasutusele elektrooniliste arvete töötlemise on võimalik kulusid vähendada kuni 10 euroni ja kui täielikult automatiseerida protsessi siis on võimalik kulusid vähendada ühe euroni. (Kosh 2013, 15)

Analüüsi kõiki kulusid, mis põhinesid tavapärasel paberarvete protsessidel ja võrreldi uue elektroonilise, automatiseeritud lahendusega. Allpool toodud näites on esitatud 5000 töötajaga tööstusettevõtte kulusid paberarvete ja elektrooniliste arvete kasutamisel. Kulude arvutamise aluseks on tööjõukulu 60 eur/tund, mis sisaldab üldkulud, töötamise koht jne. (Ibid.) Tabelist 2 ja 3 on näha, milline on rahaline kokkuvõtte, mida võib saavutada, kui minna paberarvete töötlemiselt üle elektrooniliste arvete töötlemisele.

Tabel 2. Säästmise potentsiaal arve välja saatmisel (eurodes)

Arve liik	Printimine, ümbrik, arve saatmine	Makse meeldetuletused	Rahakäibe juhtimine	Arhiveerimine	Teenusepakkuja töötlemise tasu	Kulude kogusumma
Paber	3,90	0,50	4,50	2,20	-	11,10
Elektrooniline, automatiseeritud	0	0,40	3,00	0,80	0,50	4,70

Allikas: (Kosh 2013, 15)

Arve saatmisel elektroonilisel kujul hoitakse kokku 6,40 eurot ühe arve kohta. Võrreldes paberarvete käsitlemisega vähenevad kulusid 57%. Vaadeldi arveid, mis olid suhteliselt lihtsad ning keskmise suurusega, 1,5 lehekülge. Kui arved on keerulisemad, siis kulusid vähenevad enamgi.

Tabel 3. Säästmise potentsiaal arve vastuvõtmisel (eurodes)

Arve liik	Vastuvõtmine	Konteringu sisestamine	Kinnitamine	Vaidluste lahendamine	Maksimine, rahakäibe juhtimine	Arhiveerimine	Teenusepakkuja töötlemise tasu	Kulude kogusumma
Paber	1,10	3,00	4,00	2,50	4,80	2,20	-	17,60
Elektrooniline, automatiseeritud	0	0,00	1,20	2,00	2,00	0,80	0,70	6,70

Allikas: (Kosh 2013, 16)

Arve vastuvõtmisel elektroonilisel kujul hoitakse kokku 10,90 eurot ühe arve kohta. Võrreldes paberarvete töötlemisega vähenevad kulud 62%.

Saadud tulemusi võrreldakse paberarve ja elektroonilise arve käsitlemisega, erinevate ostuarvete mahtude juures, tabelis 4 on näha säästmise potentsiaali ostuarvete mahu suurenemisel. Selgub, et mida suurem on ostuarvete maht, seda rohkem on võimalik säästa kui võtta kasutusele elektrooniliste ostuarvete käsitlemine.

Tabel 4. Säästmise potentsiaal ostuarvete mahu suurenedes

Ostuarvete arv kuus	Arve käsitlemise kulud (eurodes)		Võimalik säästmine (eur)
	elektrooniline, automatiseeritud	paber	
1	6,7	17,6	17,6 – 6,7 = 11
100	$100 \times 6,7 = 670$	$100 \times 17,6 = 1\,760$	$1\,760 - 670 = 1\,090$
500	$500 \times 6,7 = 3\,350$	$500 \times 17,6 = 8\,800$	$8\,800 - 3\,350 = 5\,450$
1 000	$1\,000 \times 6,7 = 6\,700$	$1\,000 \times 17,6 = 17\,600$	$17\,600 - 6\,700 = 10\,900$
2 500	$2\,500 \times 6,7 = 16\,750$	$2\,500 \times 17,6 = 44\,000$	$44\,000 - 16\,750 = 27\,250$
5 000	$5\,000 \times 6,7 = 33\,500$	$5\,000 \times 17,6 = 88\,000$	$88\,000 - 33\,500 = 54\,500$
10 000	$10\,000 \times 6,7 = 67\,000$	$10\,000 \times 17,6 = 176\,000$	$176\,000 - 67\,000 = 109\,000$
15 000	$15\,000 \times 6,7 = 100\,500$	$15\,000 \times 17,6 = 264\,000$	$264\,000 - 100\,500 = 163\,500$
20 000	$20\,000 \times 6,7 = 134\,000$	$20\,000 \times 17,6 = 352\,000$	$352\,000 - 134\,000 = 218\,000$

Allikas: Autori koostatud (Kosh 2013, 16)

Ka erasisik saab oma arvemajanduse elektrooniliseks muuta. Paberist arve taga ei ole vaid paber ning trükk, see nõuab elektrienergiat, paberi tarvis läheb vaja puitmaterjali, kulub tööjõudu, et arve saaks postkasti, kulub autol kütust. Korrutades ühe arve miljonitega (Eestis

liigub kuus umbes neli miljonit arvet) kerkivad ressursid märkimisväärseks. Suunates inimest eraisikuna säästliku ja optimaalse tarbimise ning majandamise poole, tekib harjumus arveid elektrooniliselt käsitleda ja see kandub üle ka ettevõttesse. Ehk eraisikuna alustanud e-teenuste klient pöördub tõenäoliselt sama teenusepakkuja poole ka oma ettevõtte vajadustega. (Sarapik 2005, 3)

Lisa hüved e-arvete kasutamisel (Stewart 2014):

- Vähenevad kulud

Ettevõtted, kes lähevad üle e-arvetele leiavad, et nende töötlemise kulud langevad järsult (personalikulu, haldus- ja säilitamiskulu). Vajatakse vähem töötajaid, kes sisestavad ostuarveid, võimaldades ettevõttel neid ümber suunata suurema lisandväärtusega positsioonidele. Lisaks kulub vähem aega arve andmete otsimisele ja analüüsimisele, sest elektrooniline teave on alati kättesaadav mõne sekundi jooksul.

- Parem tarnija rahulolu

Arve protsess võtab vähem aega ning sellest tulenevalt makstakse arved tarnijale õigeaegselt. Arve ja ostutellimuse mitte sobivusel märgatakse viga koheselt ning teavitatakse tarnijat varakult. Need eelised tugevdavad ettevõtte suhteid tarnijatega ja parandab tarnijaga koostööd.

- Suureneb nähtavus

Ettevõtted saavad algusest lõpuni selge vaate äriprotsessist. Nad on võimelised kindlaks tegema igal ajahetkel, millised on nende kohustused, millised arved on käsitlemisel (protsessis) ja kus võivad esineda probleemid.

- Parem rahakäibe juhtimine

E-arvete vastuvõtmine võimaldab ära kasutada kõiki kättesaadavaid varajase makse alla-hindlusi. Parema rahakäibe juhtimise korral väheneb viiviste maksmine ja enammakstud summad.

- Parem töötajate rakendamine

Ettevõtte saab kasu, kõrvaldades lisandväärtust mitte omavad protseduurid. Näiteks ülesanded, mis nõuavad palju käsitööd: rutiinse arve andmete sisestamine või arve skaneerimine. Ning töötajad, kes varem olid nendel positsioonidel, saab liigutada kõrgema tasemega positsioonidele, kus ettevõttele on sellest suurem kasu.

- Automaatiseerimine

Arved on võimalik suunata automaatselt konteerimiseks ja kinnitamiseks.

Arvete ja maksete tihedat seost arvesse võttes on oluline käsitleda e-arveid elektroonilise makseturu laiemas kontekstis. 1. veebruaril käesoleval aastal hakkasid Eestis kehtima Euroopa Liidu ühtsed maksetingimused. Ühtne euromaksete piirkond (SEPA) lihtsustab arvete esitamise ja maksete tegemise protsesside ühendamist ning aitab kaasa Euroopa koostalitlusvõimelise e-arvete korra kehtestamisele (Elektrooniliste arvete...2010).

SEPA aitab edukalt käivitada e-arvete algatust, edendades protsesside täielikku integreerimist kogu finantstarneahelas. Eesmärk on tagada maksete täielik ja läbiv otsetöötlemine. Seega ei ole vajadust manuaalselt sekkuda, mis annab olulist majanduslikku kasu. (Ibid.)

E-arvete kasutamisest saadav keskkonnaalane kasu, mis tuleneb väiksemast paberi tarbimisest ja transpordialasest energia kokkuhoiust, on samuti märkimisväärne ja võib vähendada CO₂ heidet Euroopa Liidus 1 miljoni tonni võrra aastas. (Ibid.)

Võimalikud puudused

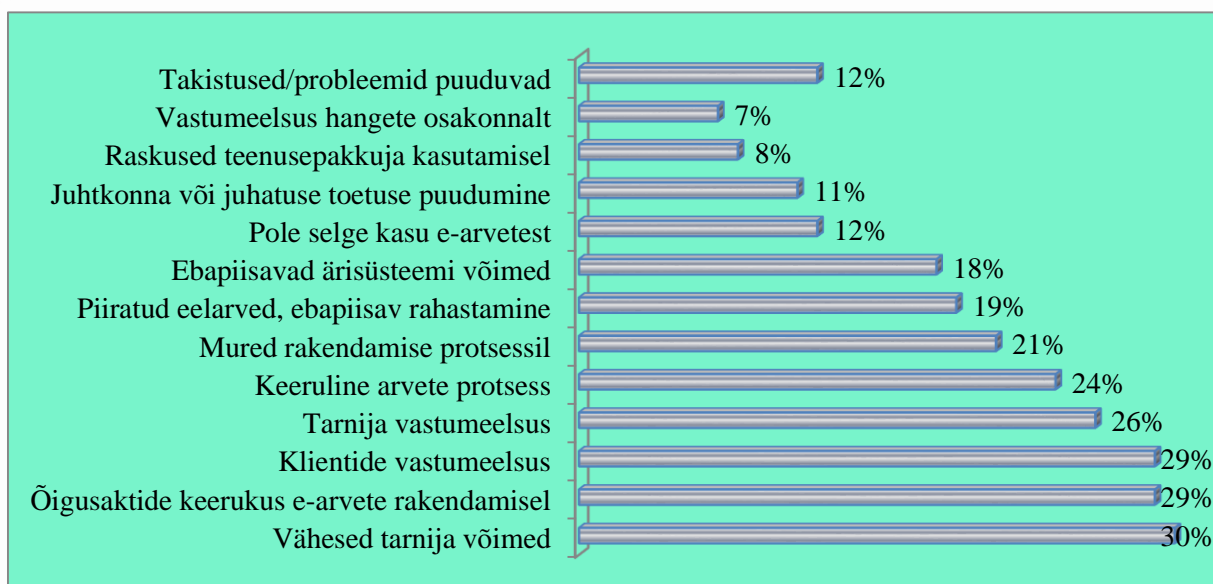
Raamatupidamise seaduse paragrahv 12 lõige 1 sätestab, et raamatupidamise algdokumente peab säilitama seitse aastat. Lõige 5 sätestab, et raamatupidamisregistreid, mis on loodud elektrooniliselt, on raamatupidamiskohustuslane kohustatud ka säilitama elektrooniliselt. Elektrooniliste andmete loetavus peab olema tagatud kogu säilitusaja jooksul. Seega peab arve olema algsel kujul taasesitatav kogu eluea jooksul. Elektroonsete dokumentide puhul on tegemist väga olulise nõudega, mille peale peab mõtlema. Sest tehnoloogia areneb kiiresti – need võimalused, mida täna kasutatakse, neid ei pruugi olla olemas 7 aasta pärast. Aga samas võib olla vajadus seda dokumenti 7 aasta pärast vaadata.

Mis tahes tavalisel failipõhisel infovahetusel on suhteliselt kõrge turvarisk. Nimelt on tänapäeval enamik arvuteid internetiühenduses ja piisavalt tugevate turvameetmete (tulemüür, viirusetõrje) puudumisel suhteliselt kergesti rünnatavad. Üheks ründeviisiks on paraku ka arvuti kontrolli alla võtmine, mis tähendab võimalust käia vabalt ümber ka mis tahes arvutis olevate failidega. Teoreetiliselt on võimalik, et arve või maksekorralduse faili võidakse pahatahtlikult muuta. Tõenäosus, et häkker suudab muuta mõnda kirjet raamatupidamise andmebaasis, on juba palju väiksem, kuid vanemate ja avatud andmebaaside puhul ei ole see võimalus välistatud. Seega on lisaks oma arvutivõrgu ja arvutite turvamisele igal juhul mõttekas kasutada infosüsteeme, mis saadavad või salvestavad andmeid krüpteeritult. (Tammeraja 2005) Näiteks, kui kasutada teenusepakkuja eArvekeskus keskkonda, siis see on turvaline ja andmed ei satu konkurentide ja maksuameti kätte. Siseneda on võimalik vaid identifitseeritud kasutajatel.

Andmeid hoitakse kõrge turvalisuse astmega serverites. Ettevõtte andmetele saavad ligi vaid ettevõtte juhatuse poolt volitatud isikud ning andmetele ligipääsud on logitud ning hiljem kontrollitavad. eArvekeskus rakendab andmete kaitseks Konfidentsiaalsete isikuandmete kaitse seaduse nõudeid. eArvekeskuse andmeside on krüpteeritud. (eArvekeskus, 2014)

Tulenevalt e-arvete rakendamise uudsusest on praktikas mõnedel e-arvete väljastajatel esinenud probleeme piisava andmedetailsuse tagamisega. Eesti Pangaliidu e-arve kirjelduse kohustuslikud väljad ei näe ette kõigi raamatupidamises praktiliselt vaja minevate väljade esitamist e-arve xml-failis. Selles osas on arvete operaatorfirmad Eesti E-arvete Keskus ja OpusCapita omavahel võtnud ette andmekvaliteedi parendamise projekti, mille tulemusena muutuvad e-arved kõiki nõudeid rahuldavateks. (Digiarvete...2014)

2012. aastal on läbi viidud uuring, mille tulemusena on joonisel 6 välja toodud erinevad põhjused ja takistused, miks ei suurendata e-arvete osatähtsust. Kuigi vaid 12% vastanutest ülemaailmselt märkisid, et puuduvad tõkked e-arvetel, siis vastused on suhteliselt hajutatud, mis tähendab, et ükski takistus ei ole ületamatu. Aastal 2011 oli tarnija vastumeelsus 26%, seda peeti peamiseks takistuseks e-arvetele üleminekul. Ülemaailmselt on suurim erinevus piiratud eelarvetes ja ebapiisavas rahastamises. (The Institute of Financial Operations 2012, 9).

Joonis 7. Peamised takistused e-arvetele üleminekul

Allikas: (The Institute of Financial Operations 2012, 9)

Kahjuks ei ole e-arveid kasutusele võtnud veel palju ettevõtteid, mis võib olla tingitud mõningatest kahtlustest: pikk rakendamise aeg, ei saavutata soovitud ajalist kokkuhoidu, eelarvekitsendused, kallis juurutamine, puudub usaldus operaatorite suhtes, konfidentsiaalsus ja andmete säilitamine, sisemine vastuseis muutustele, kõigi õigusaktidest tulenevate nõuete täitmine, vähene kasutusmugavus, kasutajate koolitamine, raskused partnerite kaasamisega, hirm tundmatuse ees, kogemuse puudumine. (Schaeffer 2007, 42).

3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

Kolmandas osas on esitatud uuringu tulemused Eesti ettevõtetes, asutustes. Vaatluse alla on võetud suuremad ettevõtted ning asutused, milles esinevad keerulisemad protsessid. Suuremat tähelepanu on pööratud ostuarvete käsitlemise protsessile. Viimast on vaadeldud ja analüüsitud lähemalt paberarvetelt üleminekul elektroonilistele arvetele. Uuring on läbi viidud märtsi- ja aprillikuu jooksul intervjuerides protsessiga lähemalt seotud inimesi: raamatupidajad, pea-raamatupidajad, osakonna juhid ja finantsjuhid. Intervjueriti 9 ettevõtet, Tallinna linna finantsteenistust, mille alla kuulub ligi 300 asutust ning ühte teenusepakkujat. Uuringu eesmärgiks on kontrollida püstitatud hüpoteeside paikapidavust praktikas, jõuda järeldustele, millised on elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused ja hinnata nende kasutuselevõtmise tulemuslikkust.

3.1. Metoodika tutvustus

Magistritöö empiirilises osas kasutas autor lähtuvalt uurimisprobleemi püstitusest kvalitatiivset uurimisviisi, kus andmed saadi süvaintervjuude kaudu. Kvalitatiivne uurimisviis valiti, kuna teadmiste kogumise instrumendina sooviti kasutada andmete kogumisel erialaspetsialisti arvamust, mitte mõõtmisvahenditega saadavat teadmist. Intervjuude käigus uuriti erinevate omaala ekspertide seisukohti, et tuua välja probleemid ja kitsaskohad.

Hüpoteeside kinnitamiseks viidi läbi uuring valitud ettevõtetes ostuarvete käsitlemisega lähemalt seotud töötajatega, et välja selgitada elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused. Andmed koguti intervjuude abil ning uuringu tulemused kaardistati. Ettevõtetel, kellel on kasutusele võetud arvete elektrooniline ringlusprotsess, tuuakse välja lahenduse leidnud probleemid. Eesti tingimustes pole sellist laadi uuringut läbi viidud, sellepärast on uuring vajalik ning kasulik, saamaks teada, kas elektroonilised arved pakuvad vajalikke lahendusi.

Süvaintervjuu meetod valiti, kuna see võimaldab nähtusi põhjalikult uurida ning on paindlik, võimaldades andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida. Intervjuud viidi läbi struktureeritud, avatud vastustega intervjuu vormis. Kuigi konkreetsed küsimused küsiti kõigilt intervjuueeritavatelt, et oleks võimalik materjali hiljem võrrelda, varieeris intervjuuerija suuliste intervjuude puhul küsimuste järjekorda vastavalt intervjuueeritavate vastuste sisulisele arengule. Vajadusel esitati täpsustatavaid ja täiendavaid küsimusi. Intervjuud viidi läbi suuliselt silmast-silma. Intervjuud salvestati ja need kestsid keskmiselt 30 minutit.

Intervjuude läbiviimisel arvestati eetilisi norme. Vastajatele saadeti e-posti teel intervjuu läbiviimise ettepanek, kus selgitati uurimuse eesmärgid. Uurimuses osalemine oli vabatahtlik, kogutud andmete ja intervjuueeritavate nimede avaldamiseks on intervjuueeritavate nõusolek.

Magistritöö uurimises osalemiseks ja intervjuu läbi viimiseks saadeti e-posti teel ettepanek kahekümne kolmele inimesele. Kaks ettepaneku saanut ei sobinud, kuna süsteem oli alles välja töötamisel. Kolm inimest viisakalt keeldusid, kuna sellelaadset informatsiooni ei tohtinud avalikustada. Kaks isikut andsid küll esialgse nõusoleku, kuid hilisematele e-kirjadele enam ei vastanud. Viis intervjuueeritavat ei reageerinud e-kirjadele.

Erialaspetsialiste intervjuueriti 2014. aasta märtsis ja aprillis. Intervjuueeritavate valiku määramisel peeti silmas ettevõtte suurust, intervjuueriti ka Tallinna linna finantsteenistust ning teenusepakkujat. Valimi tüübi järgi oli tegemist eksperdiintervjuuga. Intervjuueeritavate valiku tingis nende pädevus. Viimase näitajaks oli tema ametikoht ettevõttes/asutuses, kus oli kasutusel elektroonilised ostuarved. Eesmärgiks oli saada võimalikult mitmete esindajate arvamusi, et oleks mitmekülgne nägemus ja võimalus vastuseid omavahel võrrelda.

Intervjuus esitati neliteist põhiküsimust (vt lisa 3), mis jagunesid nelja ossa. Intervjuu esimeses osas küsiti kolm üldistavat küsimust, mille eesmärgiks oli teada saada e-arvete osatähtsuse, teadlikkuse ja olukorra kohta tänases Eestis. Esimese küsimusega sooviti teada, milliseid arveid käsitletakse e-arvetena. Antud küsimuse puhul tekkis mitmel intervjuueeritaval raskusi vastamisega, kuna puudusid teadmised, mis on e-arve. Autor andis selle asjaolu ilmnemisel selgitusi, mille tulemusena osati küsimusele vastata. Samuti sooviti teada, kui pikk on ettevõtete ja asutuste elektrooniliste arvete kasutamispädevus.

Intervjuu teine osa koosnes kahest küsimusest, mille eesmärgiks oli teada saada, miks taheti üle minna elektroonilistele arvetele. Esimene küsimus keskendus paberarvete käsitlemisel esinenud probleemidele. Teise küsimusega soovis autor uurida, kas paberarvete

töötlemisel esinenud probleemid suudeti lahendada, kui võeti kasutusele elektrooniliste arvete käsitlemine.

Intervjuu kolmas osa koosnes samuti kahest küsimusest, kus uuriti projekti läbiviimise põhjuseid ja peamisi ootuseid.

Intervjuu neljas ja kõige mahukam osa koosnes seitsmest küsimusest ning keskendus tulemustele. Sooviti saada selget ülevaadet projektiga kaasnenud kuludest ning kas tulemus vastas ootustele. Sooviti teada, kas töökorralduses toimusid suured muudatused ja kas esines uusi probleeme elektrooniliste arvete kasutuselevõttuga. Viimased küsimuse puudutasid võimalikku edasist arengut paberivaba arvestuse suunas. Intervjueeritavatele anti võimalus väljendada oma nägemust ja kogemusi e-arvetega.

3.2. Intervjuude analüüs

Pärast intervjuude läbiviimist toimus suuliste intervjuude helisalvestiste transkribeerimine. Järgnevalt esitatakse uurimistöö raames läbi viidud üheteistkümne süvaintervjuu analüüs. Autor analüüsis intervjuusid gruppide kaupa. Intervjuud on esitatud magistritöö lisades (vt lisa 4-14).

3.2.1. E-arve olemus, kasutuselevõtt ja osatähtsus koguarvetest

E-arvest on väga erinevad arusaamad ning inimesed mõistavad seda erinevalt. E-arved on definitsiooni (vt ptk 1.3, lk 16-17) kohaselt infosüsteemide vahel liikuvad arved, milleks on Eesti e-arve standardil põhinevad xml-formaadis failid, mis on masinloetavad ega vaja käsitsi arveandmete sisestamist süsteemi. Kolm intervjueeritavat ei teinud vahet e-arvetel ning posti ja e-posti teel saadetavatel arvetel (vt lisa 6, 8, 9). Enamasti mõeldakse e-arve all kõiki arveid, mis on ühel või teisel moel elektrooniliselt süsteemides. E-arveteks peetakse ka posti teel või kulleriga saabuvasid paberarveid ning e-posti teel saadetud pdf-formaadis arveid, kuigi nende puhul tuleb arve sisse skaneerida ning arve andmed käsitsi süsteemi sisestada. Autori arvates on inimestel e-arvetest vale arusaam tekkinud meedias kajastatud informatsiooni tõttu. Tihti kirjutatakse meedia väljaannetes e-arvetest, kuid teksti süvenedes ilmneb asjaolu, et tegelikkuses on mõeldud e-posti teel saadetud pdf-formaadis arveid. Seega on meedia kujundanud inimestele e-arvetest vale arusaama.

Intervjueeritavatest ettevõtetest on kõige kauem elektrooniliste ostuarvete töötlemisega tegelenud G4S Eesti AS, alates aastast 2009 (vt lisa 9). Enamus intervjueeritavatel on elektrooniliste ostuarvete kasutamisperiood olnud 1–2 aastat. Viimastel aastatel on elektrooniliste arvete töötlemine kogunud juurde populaarsust ning üha enam ettevõtteid võtab kasutusele e-arved. Elektrooniliste ostuarvete kasv võib olla tingitud koostööpartnerite liitumisest elektroonilise arvetöötlemisega. Üks vastaja tõi eraldi välja tähelepaneku, mille kohaselt kliendid eelistavad elektroonilisi ostuarveid ja e-arveid ning sellega pannakse tarnijad valiku ette: kui soovitakse klienti hoida, siis liitutakse ka ise vastava süsteemiga (vt lisa 11). Autor nõustub, et elektrooniliste arvete populaarsuse on tinginud enamasti koostööpartnerite üleminek elektroonilisele arvete töötlemisele ning see võib olla justkui sundolukord ettevõttele, sest kliendid ja/või tarnijad soovivad saada ainult elektroonilisi arveid. Intervjueeritav märkis ka, et elektrooniliste ostuarvete kasv võib olla tingitud ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) loomisega (vt lisa 11), mis hakkas kehtima 01.02.2014. Pangad asendasid riigisisese otsekorralduse e-arvetel põhineva teenusega, mis võimaldab arvete automaatset maksmist. Euroopa Liidus pikendati üleminekut SEPA maksetele 1. juulini, et võimalikult vähe häirida tarbijaid ja ärisid. Paljudele ettevõtetele tähendas SEPA-le üleminek vajadust uuendada äri- ja/või raamatupidamistarkvara, mis peaks peegelduma eelkõige saadavates ostuarvetes, e-arvete maht peaks järk-järgult tõusma.

Üleminekul paberarvetelt elektroonilistele arvetele kaalutakse enamasti kahte varianti: digiteerimise ja töötlussüsteemide soetamine või teenuse sisseostmine. Rohkem kasutatakse teenusepakkujat, suurimad on Eesti E-arvete Keskus OÜ (vt lisa 5, 9, 11, 14) ja OpusCapita OÜ (vt lisa 6, 7, 13). Kuid on ka ettevõtteid, kes on ise juurutanud elektrooniliste ostuarvete töötlemise süsteemi (vt lisa 4, 8, 10). Teenusepakkujat eelistatakse eelkõige saavutatava mugavuse ja kulude säästmise eesmärgil, puuduvad pidevad tarkvara hoolduse ja uuenduse mured ning teenus on kättesaadav igas suuruses ettevõtetele.

Minnes üle elektroonilisele arvete töötlemisele, väheneb paberarvete maht oluliselt. Enamjaolt saadetakse e-posti teel pdf-formaadis arveid ja kui võimalik, siis e-arveid. Kõigist ostuarvetest moodustavad suurema osa pdf-formaadis ostuarved, koguni 80% (vt lisa 12). E-arvete osatähtsus on 10–15% koguarvetest ning ülejäänud 5–10% väljastatakse paberil (vt lisa 12). Kontsernidel on enamasti välja töötatud erilahendus arvete vahetuseks, kus kontsernisiseselt saadetakse e-arveid (vt lisa 4, 9). Siinkohal kinnitab praktika teooriat, sest tänasel päeval on muutunud e-arvetest populaarsemaks e-posti teel saadetavad arved, neid

soovitakse saada rohkem (vt ptk 2.2, lk 27). Müüja poolt on e-posti teel saadetak pdf-fomaadis arve lihtne ja mugav, kuid ostja poolele ei anna see nii olulist kulude kokkuhoidu, kui seda teeks e-arve. (vt ptk 2.1. lk 26).

3.2.2. Paberarvete töötlemisel esinevad probleemid

Suurem osa intervjueritavatest vastas, et paberarve vajab palju käsitööd ning töötlemisel võivad tekkida erinevad probleemid. Paberarvelt andmete käsitsi sisestamisel on suur ajakulu ning esineb olulisel määral eksimusi. Intervjueritav kinnitab, et minnes üle elektroonilisele arvete töötlemisele, annab teenusepakkuja 99,9% garantii andmete korrektsusele (vt lisa 12). Kasutades teenusepakkujat arvete digiteerimiseks, hoiab ettevõtte kokku aega rutiinse andmesisestamise arvelt. Autori hinnangul on arveandmete käsitsi sisestamine süsteemi kõige töömahukam raamatupidajate ülesannete seast ning selleks ei ole vaja raamatupidaja haridust. Ettevõttel on võimalik kokku hoida tööjõukuludelt, palgates eraldi arvesisestajad, kellele saab töötasu vähem maksta, või kasutades teenusepakkujat.

Enamus intervjueritavatest vastas, et paberarvete töötlemisel võivad arved kaduda või jääda kinnitaja lauanurgale seisma. Tihti tuli ette olukordi, kus arve saadeti raamatupidamise osakonda alles poole aasta pärast. Arve maksetähtaja möödumisel saadavad tarnijad korduvaid meeldetuletusi tasumata arvete kohta. Arve tähtaegselt tasumata jäämine võib olla tingitud arve mittejäudmisest raamatupidamise osakonda. Kui elektroonilisi arveid hakatakse töötlemata, teavitatakse tarnijaid aadressist, kuhu arved saata. Peale arvete skaneerimist süsteemi on nende kadumine viidud miinimumini. Elektroonilisele süsteemile üleminekul saab arve maksetähtaegu kogu aeg jälgida ning meeldetuletusi saadetakse regulaarselt. Autor nõustub, et elektrooniliste arvete töötlemisel on selge eelis paberarvete käsitlemise ees, sest raamatupidajatel on võimalus jälgida reaajas arvete liikumist.

Kui ettevõtte peakontor ja osakonnad tegutsevad erinevates asukohtades üle Eesti, siis intervjueritavate sõnul võtab paberarvete töötlemine kaua aega, sest post liigub aeglaselt. Kui arve edastatakse e-posti teel, kulutab arve vastuvõtja ühele arvele kuni viis korda vähem aega võrreldes paberarvete haldusega (vt ptk 2.3, lk 34, tabel 1).

Intervjuud kinnitasid teooriat ning kinnitust leiab hüpotees 1, mille kohaselt paberarvete töötlemise periood on liiga pikk ja keeruline protsess. Põhjuseks on eelkõige posti aeglane liikumine, arvete kadumine, paberarvet on raske jälgida, protsessides puudub nähtavus,

kinnitamine ja töötlemine võtab kaua aega ning ülevaate puudumine kinnitust ootavatest arvetest.

Suurem osa vastajatest tõid välja, et paberarvete töötlemisel puudub ülevaade ettevõttele võetud kohustistest ning allkirjastamisel olevatest arvetest. Elektrooniliste arvete töötlemisel on selge ülevaade kinnitust ootavatest arvetest ning administreerimine on paremini jälgitav. Kui töö on liikuva iseloomuga, siis ei ole võimalik paberarveid kinnitada väljaspool kontorit. Elektrooniline arvete töötlemine muudab arvete kinnitamise protsessi kiiremaks, sest arveid on võimalik kinnitada mis tahes internetiühendusega seadmest, ka väljaspool kontorit.

Intervjuud kinnitavad teooriat ning kinnitust leiab hüpotees 2, mille kohaselt võttes kasutusele elektroonilised arved, suudetakse ostuarvete töötlemise protsessi muuta kiiremaks. Eelkõige just sellepärast, et arved liiguvad e-posti teel kiiremini kui paberarved posti teel, arveid on võimalik kinnitada ka kontorist väljaspool olles, kinnitust ootavatest arvetest on selge ülevaade ning on võimalus saata meeldetuletusi arvete kiiremaks kinnitamiseks.

Paberarvete kinnitamisel on võimalik arvele määrata vabalt valitud konto ja kulukohad, kuid elektroonilisel töötlemisel on kontod defineeritud. Arvete konteerimine on muutunud kvaliteetsemaks, sest kinnitajatel on kontode valik süsteemis piiratud.

Intervjueeritav tõi välja erilise aspekti paberarvete allkirjastamisel, nimelt ostuarve kinnitanud isik võib jääda arusaamatuks ning pole selget ülevaadet arve kinnitamise õiguse olemasolust (vt lisa 4). Arve maksetähtaja saabumisel võib tekkida ka olukord, kus arve võetakse süsteemi allkirjastamata (vt lisa 13). Elektroonilisel kinnitamisel on süsteemis selgelt näha kinnitaja nimi, kinnituse kuupäev ning vastavad õigused, viimase puudumisel annab süsteem hoiatuse/teate (vt ptk 1.1, lk 9). Autori hinnangul on elektroonilises süsteemis arvete kinnitamine hea vahend raamatupidajale, sest süsteemis on selgelt näha kinnitaja nimi, kinnituse kuupäev, õigused ning kinnitusringi kommentaarid. Kui arvega peaksid tekkima vaidlused, siis digiarhiivist on antud informatsioon igal ajal kättesaav ning on olemas faktidel põhinev tõestus.

Enamus vastajatest ütles, et kuu sulgemine on paberarvete töötlemisel suur probleem, sest ringlusprotsess võtab kaua aega. Enamik tarnija arveid väljastatakse kuu lõpus või järgmise kuu alguses, mis jätab arvete kinnitamiseks vähe aega, sest kulu soovitakse kajastada tekkepõhiselt õiges perioodis. Intervjueeritav märkis oluliseks liiga suure töökoormuse kuuvahetusel, sest paberarveid kinnitati hilja ning suur hulk arveid jõudis raamatupidajateni viimasel hetkel (vt lisa 4). Ostuarvete elektroonilisel töötlemisel on töökoormus muutunud

ühtlaseks ning arveid kinnitatakse regulaarselt. Aruandeid ei ole võimalik koostada õigeaegselt, sest puudub selleks vajalik kuluinformatsioon. Erandina toodi välja aruannete esitamise tähtaja aina varasemaks määramine (vt lisa 6, 14). Elektrooniline töötlemine võimaldab majandusinformatsiooni juhtimisotsuste tegemiseks kätte saada oluliselt varem, sest aruande väljavõtmine võib toimuda igal ajahetkel (vt ptk 1.3, lk 22). Vastaja tõi välja elektrooniliste arvete käsitlemise suure kasutegurina võimalust näha bilansis arvu taga olevat dokumenti (vt lisa 11). Elektrooniline töötlemine parandas oluliselt info liikumist ning rahavoogude planeerimist.

Suurem osa intervjueeritavatest vastasid, et paberarvete arhiveerimine on ettevõttele suur kulu ning paberarhiivist arve otsimisele kulub palju aega. Vastaja sõnul tehti paberarvetest palju koopiaid, et oleks ülevaade kinnitatud arvetest (vt lisa 11). Elektrooniline arhiveerimine tagab ettevõttele kiire ligipääsu infole ning paberdokumentide füüsiline säilitamine ei ole vajalik. Digiarhiivist on info igal ajal kättesaadav kõigile, kellel on andmebaasile juurdepääs (vt ptk 1.3, lk 22).

Intervjueeritava sõnul on elektrooniliste arvete süsteem mugav töövahend ka audiitoritele. Enam ei pea paberarvetest tegema koopiaid, vaid audiitorile saab võimaldada ligipääsu süsteemile, kust on võimalik dokumente näha. See peaks vähendama nii audiitori kui ka raamatupidajate ajakulu (vt lisa 11).

Intervjuud kinnitavad teooriat ning kinnitust leiab hüpotees 3, mille kohaselt võttes kasutusele elektroonilised arved, suudetakse vältida paberarvete töötlemisel tekkinud probleeme. Elektroonilised arved pakuvad vajalikke lahendusi – välditakse kaotatud arveid, kinnitusring on kiire, administreerimine on paremini jälgitav, omatakse selget ülevaadet kinnitust ootavatest arvetest ja ettevõttele võetud kohustistest.

3.2.3. Elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused

Suurem osa intervjueeritavatest vastasid, et üheks peamiseks põhjuseks, miks taheti elektroonilisele ostuarvete töötlemisele üle minna, oli eemaldada paberarvete töötlemisel esinevad probleemid. Esines ka mitmeid asjaolusid, mis justkui sundisid elektroonilise töötlemise projekti ette võtma. Vastajad on välja toonud ühe olulise tegurina raamatupidamisosakonna tsentraliseerimise (vt lisa 4, 9, 11). Viimane aitab kaasa seatud eesmärkide realiseerimisele, püsida konkurentsivõimeline ning juhtida ressursse efektiivselt. Kaasaegne efektiivne juhtimine eeldab, et juhtimisotsuste tegemiseks vajalik informatsioon on kvaliteetne

ja kättesaadav õigeaegselt. Raamatupidamisosakonna tsentraliseerimine on oluline töökorralduslik muudatus, kui soovitakse edeneda ning olla tänapäevased. Autor nõustub, et geograafiline hajutatus võib sundida ettevõtet ostuarvete elektroonilise töötlemise kasuks otsustama, sest ostuarvete kinnitajad asuvad Eesti erinevates punktides ning samamoodi jätkamine pole enam võimalik.

Intervjueeritavate peamised ootused elektrooniliste ostuarvete töötlemisel oli lahendada paberarvete töötlemisel olevad probleemid, muuta tööd ja protsesse efektiivsemaks ning hoida kokku raamatupidajate ja kinnitajate tööaega. Parendusi sooviti näha arvete kinnitamiseks kulvas ajas, sest suurematel ettevõtetel võttis ostuarvete kinnitamine oluliselt kaua aega.

Enamus vastajatest märkis elektroonilise arvehalduse korral suureks eelduseks eelkõige arvete käsitlemise võimalust kontorist väljaspool, mis omakorda võimaldab muuta arvete ringlust kiiremaks. Intervjueeritava sõnul sooviti muuta arvete kinnitamist asukohast sõltumatuks, sest juhtidel on enamasti liikuva iseloomuga töö (vt lisa 7).

Paberarvete töötlemisel ei ole võimalik muuta arvete ringlust kiiremaks muud moodi, kui võtta kasutusele elektrooniline ostuarvete töötlemine. Kulusid sooviti kajastada täpselt ja korrektselt, viies konteerimise vastutuse üle kulu võtjale, kes peab tegema elektrooniliselt konteeringu. Autor nõustub, et kulutekitaja teab kõige paremini, millise kuluga on tegemist ja mis otstarbeks tellitud kaupa/teenust kasutatakse. Paberarvete töötlemisel võib juhtuda tihti, et raamatupidaja ei tea tegeliku kauba/teenuse kohta vajalikku informatsiooni, et kajastada majandustehing lähtuvalt selle sisust.

Vastaja sõnul oli oluline põhjus aruande esitamise aina lühenev tähtaeg, mis tingis ülemineku elektroonilisele töötlemisele (vt lisa 14). Ühe intervjueeritava sõnul loodeti saada e-arvete osatähtsuseks koguarvetest 50% (vt lisa 4).

3.2.4. Elektrooniliste ostuarvete kasutuselevõtt

Muudatused

Elektrooniliste ostuarvete kasutusele võtmisega toimusid ettevõtetes olulised muudatused. Suurem osa intervjueeritavatest vastasid, et võttes kasutusele elektroonilise ostuarvete töötlemise, vähenes arve andmete käsitsi sisestamine minimaalseks või anti töö täielikult üle teenusepakkujale. Muutus raamatupidamise funktsioon – kontrollimine, sest konteeringu vastutus ja tegemine läks üle ostuarve kinnitajale. Elektroonilisel töötlemisel võtab esmaste kinnitajate tegevus süsteemis rohkem aega ning see tõi algselt endaga kaasa töötajate

vastuseisu, kuigi tööd lihtsustaks näiteks kopeerimise võimalus. Elektrooniline süsteem võimaldab kasutada juba valmis malle, mille tulemusena saavutatakse oluline aja kokkuhoid. Kinnitusringi lõpus kontrollib raamatupidaja kinnitusringi käigus arvele omistatud tunnused üle ja suunab arve edasi majandustarkvarasse. Erandina tõi intervjuueeritav välja, et konteeringu tegemine jäi raamatupidaja vastutusalasse (vt lisa 5, 7).

Kulud

Elektrooniliste ostuarvete projekti läbiviimisel peab arvestama erinevate kuludega. Kasutades operaatorteenust, tuleb arvestada teenusepakkuja igakuise tasuga süsteemi kasutamise eest, olenevalt ostuarvete mahust. Süsteemi korrektseks toimimiseks peab ettevõtte majandustarkvara liidestama operaatorteenuse süsteemiga ning tuleb arvestada liidestamise tasuga. Erandina toodi välja investeeringud raamatupidajate töövahenditesse ja soetati teine monitor, et oleks võimalik korraka jälgida raamatupidamise tarkvara ning operaatori süsteem (vt lisa 4, 9). Autor nõustub, et kahe monitori olemasolu lihtsustab tööd oluliselt ja muudab arvete töötlemise mugavamaks ning kiiremaks. Teenusepakkuja pakettis on ette nähtud esmaste koolituste läbiviimine süsteemi kasutajatele, kuid hiljem peab ettevõtte ise koolitama töötajaid. Projekti edukuse puhul on kindlasti kriitilise tähtsusega hankijate teavitamine uuest korrast, et arved saadetak스 õigesse kohta. Korrastada tuleb ka hankijate andmebaasi. Teenusepakkuja arendab süsteemi ja teeb korrallised muudatused tasuta. Vastaja sõnul arendatakse teenusepakkuja süsteeme pidevalt, umbes 80% arenduste puhul arvestatakse kliendi soove ning 20% arendusi tehakse teenusepakkuja visiooni järgi (vt lisa 12). Teenusepakkuja pakettis on ette nähtud ka arhiveerimise teenus, kus elektroonilised ostuarved asuvad kiirarhiivis ja säilitatakse serveris, kust need saab lihtsa päringuga kätte.

Kasutades ettevõtte juurutatud süsteeme, kaasnevad konsultandi ja süsteemi uuenduste ning juurutamiskulud. Kõige ebameeldivam peale elektrooniliste ostuarvete projekti juurutamist on olnud probleemide lahendamise kulukus. Vastajate usk elektrooniliste ostuarvete projekti kasulikkusesse oli suur, olenemata eelarve ületanud kuludest (vt lisa 4, 8). Erandina võib ettevõtte soetada spetsiifilise skanneri (vt lisa 4, 8), mille abil saab arve andmeid pdf-formaadis arvelt automaatselt süsteemi lugeda, mis eemaldab enamik käsitsi arveandmete sisestamise (vt ptk 1.3, lk 20).

Ettearvamatut kulude vähenemist elektrooniliste ostuarvete süsteemi kasutuselevõtmisel intervjuueeritavate sõnul ei esinenud. Projekti läbi viies oli ette teada mitmesugustest kaasnevatest tuludest – vähenes tööjõu- ja ajakulu, arvete käsitlemine oli kiirem, viidi

miinimumini arvete kadumise võimalus. Arvete liikumine kinnitajate vahel on oluliselt kiirem, mis omakorda toob kaasa vähem viivitusi kinnitusprotsessis ning kogu protsess on sujuvam. Elektrooniliste ostuarvete töötlemisel on arve saajal väiksemad haldus- ja säilitamiskulud, suurenenud on paberi kokkuhoid. Kasutades elektroonilist arvete töötlemist, väheneb ka arhiveerimiskulu, kui paberarvete käsitlemisel osteti sisse arhiveerimise teenust. Vastajate sõnul tõi elektrooniliste arvete projekt kaasa täiendavaid tulusid – kinnitusingide automatiseerimine, asendajate määramine, arve ajaloo kiire kättesaadavus. Ostuarvete elektrooniline töötlemine on äärmiselt mugav vahend kõigile – audiitoritele, siseaudiitoritele, raamatupidajatele, kinnitajatele, juhtidele jne. Elektroonilise süsteemi olemasolul on võimalus luua spetsiaalne ostuarvetele ligipääsu konto nii välisaudiitoritele kui ka maksuametile. Autor nõustub, et antud lahendus aitab hoida kokku paljude töötajate tööaega.

Digiteerimise puhul annab teenusepakkuja 24 tunni garantii, mille jooksul ostuarve digiteeritakse ning edastatakse kinnitamisele. Intervjueeritavat üllatas ostuarve kiirem sisestamine süsteemi, kui kasutatakse ettevõtte enda juurutatud süsteemi (vt lisa 14). Kui tekib vajadus arve kiiremaks käsitlemiseks, siis digiteeritakse arve ettevõttes kohapeal. Autor nõustub, et digiteerides ettevõttes ostuarveid, on võimalik arved saata kiiremini kinnitamisele (vähem kui 24 tunni jooksul), kuid sellisel juhul peab tagama ettevõtte digiteerimiseks vajamineva ressursi.

Ootused elektroonilisele arvehaldusele

Intervjueeritavate sõnul vastas elektrooniliste ostuarvete projekti tulemus ettevõtete ootustele, töötlemiskeskonnad on stabiilsed ja piisavalt kiired. Ostuarveid töödeldakse 100% elektroonilises keskkonnas ning võib öelda, et paberarvete maht on viidud miinimumini. Ühe vastaja sõnul on arve esmase töötleja roll ettevõttes tähtsal kohal, sest arvete kogus on suur ning maksetähtajad lühikesed, inimene sellel ametipostil peab olema täpne ja kiire (vt lisa 10). Elektroonilisele ostuarvete töötlemisele üleminekul on hea võimalus üle vaadata kehtiv arvete kinnitamise kord ning võimalusel lihtsustada seda veelgi.

Ostuarvete elektroonilisele töötlemisele ülemineku-, sisseelamis- ja testimise periood oli suhteliselt pikk, sest sooviti olla kindlad süsteemi toimimises. Programmi kasutuselevõtul esines mitmeid tõrkeid ning oli mõningaid kahtlusi uue süsteemi usaldusväärsuses. Vastaja sõnul kulus süsteemide liidestamisele kaua aega ning teatud perioodil pidi tööd dubleerima (vt lisa 6). Suurem osa intervjueeritavatest täheldasid elektroonilise arvehalduse süsteemi juurutamisel tugevat töötajate vastuseisu uuele töökeskkonnale ja töökorraldusele. Pärast

mõneajast elektroonilise arve töötlemise kasutuskogemust mõisteti selle kasutegureid ning lihtsust. Vastaja sõnul oldi alles aasta pärast elektroonilise süsteemi kasutuselevõttu valmis järgmisteks sammudeks, suunates ressursi tegevustele, mis veelgi enam kiirendab arvete ringlust (vt lisa 4). Ressursse suunati kinnitusel olevate arvete jälgimisele ning meeldetuletuste saatmisele, eesmärgiga viia töötlemisel olevad arved miinimumini (vt lisa 4).

Intervjueeritava sõnul ei vastanud ettevõtte ootustele saadavate e-arvete maht, nimelt loodeti saada e-arvete osatähtsuseks koguarvetest 50%, kuid paljud Eesti ettevõtted ei suuda arveid väljastada e-arvetena ning eesmärk jäi saavutamata (vt lisa 4). E-arvete väljasaatmise takistuseks on märkinud vastaja teenusepakkuja liiga kõrge hinna, mille tulemusena pole ettevõtted saavutanud maksimaalset võimalikku kasu elektroonilisest arvehaldusest (vt lisa 6). Autor hinnangul ei ole e-arvete kasutamise vähesus seotud otseselt teenuse hinnaga, vaid e-arvele üleminek eeldab suurt muutust tööprotsessides. Tihti jääb e-arve juurutamine töötajate vastuseisu tõttu ära, kuna inimesed leiavad vanaviisi jätkamise lihtsama olevat. Sellises olukorras tuleb juhul otsus jõuga läbi suruda. Samas tuleb arvestada ka seda, kui palju e-arvetele üle minemiseks tehtavad uuendused nõuavad kulutusi. Ettevõttel ei ole mõistlik seda muudatust teha, kui lõppkokkuvõttes kulud ei vähene.

Elektrooniliste arvete kasutuselevõttuga esinevad probleemid

Intervjueeritava sõnul oli elektroonilise arvehalduse arendamise käigus e-arvetel näha olulisi süsteemis esinevaid vigu. E-arvete saatmisel ja vastuvõtmisel tekkinud vigade põhjus võib olla tingitud süsteemi arendajatest, kes mõistavad xml-formaati erinevalt, mille tulemusena e-arve saatmisel ei kajastu süsteemis korrektsed arve andmed või väljastatud e-arve ei jõua kliendi süsteemi (vt lisa 14).

Elektrooniliste arvete töötlemisel võib esineda pisivigu, mis võivad olla seotud virtuaalserveri, e-posti, interneti pakkuja ja veebibrauseri mitte toimimisega. Intervjueeritava sõnul esineb probleeme pigem IT-tehniliste vahenditega, mis on omavahel tihedalt seotud (vt lisa 14). Vastaja tõi näiteks intsidendi (vt lisa 12), kus 15 minuti vältel ei tulnud sisse e-kirjad. Viimaste kadumine on äärmiselt kriitiline situatsioon ning tuleb lahendada võimalikult kiiresti. Probleem suudeti lahendada ning kõik kaduma läinud kirjad saadi kätte tagantjäreli 4 päeva pärast.

Oluliseks elektroonilise arvehalduse süsteemi probleemiks on märgitud ka serverite ebakindlus ning võimalus lakata töötamast, mille tulemusena võib kogu vajalik informatsioon kaduda. Teenusepakkuja tagab serveri võimekuse, varukoopiate tegemise kliendi andmetest

ning peab tegema kõik võimaliku kliendi andmete säilitamiseks. Intervjueeritava sõnul on teenusepakkuja serverid mitmekordistatud ning ühe serveri ootamatu mittetöötamine ei takista süsteemi toimimist (vt lisa 12).

Arvete kinnitamine elektroonilises süsteemis võib tingida teatud turvalisuse riski. Teenusepakkuja elektroonilisse süsteemi on võimalik siseneda automaatselt e-postiga saadetud lingi kaudu ilma süsteemi sisse logimata. Elektroonilisse süsteemi sisenemine on võimalik seadistada ka nii, et sisselogimine on kohustuslik ja vajaduse korral saab nõuda digiallkirja. Teenusepakkuja süsteemi võib võrrelda maksuameti süsteemi turvalisuse tasemega, kus sisselogimisel kasutatakse turvalist elektroonilist autentimist (ID kaart, mobiil-ID, internetipank) (vt lisa 12). Kasutaja saab pärast ID-kaardiga või internetipanga kaudu sisenemist määrata paroolid teenusepakkuja kontole kiiremaks ligipääsuks.

Vastaja on välja toonud üldise tehnilise progressiga kaasneva probleemi, milleks võib pidada elektroonika mõju inimeste silmadele (vt lisa 11). Iga päev elektroonilises keskkonnas töötamine mõjutab silmi oluliselt rohkem, kui arveid paberil töödeldes.

Võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas

Ettevõtted, kes on juurutanud elektrooniliste ostuarvete töötlemise süsteemi, on võimalikuks edasiseks arenguks märkinud ostuarvete käsitsi sisestamise teenuse sisse ostmise. Kasutades teenusepakkujat, on võimalik hoida kokku tööjõukuludelt, vajalikud süsteemid on juba välja arendatud ning kvaliteet on kindel. Ettevõtte edu aluseks on arvete võimalikult kiire ja kvaliteetne töötlemine. Elektroonilise arvehaldussüsteemi kasutuselevõttus nähakse rohkem võimalusi tööprotsesside edaspidiseks optimeerimiseks. Elektrooniliste ostuarvete töötlemisel on võimalik kasutada automaatset ostuarve ja tellimuse sobitamist, mille vastavuse, ning juba olemasoleva kinnituste korral, on võimalik ostuarve saata automaatselt majandustarkvarasse (vt ptk 1.3, lk 20)

Ettevõtted, kes hetkel ei kasuta e-arveid, soovivad tulevikus hakata vastu võtma ja saatma xml-formaadis arveid, et maksimeerida elektroonilise arvehalduse võimalikke hüvesid veelgi.

Paberivaba arvestuse puhul soovitakse järgmisena muuta elektrooniliseks aruandvate isikute majanduskulu ja lähetusega seotud aruanded. Vastajate sõnul spetsiaalset eraldi süsteemi kuluaruannete jaoks looma ei hakata, vaid neid käsitletakse juba olemasolevates süsteemides (vt lisad 7, 9, 14). Tootmisettevõttel on plaanis tulevikus võtta kasutusele

elektroonilised lao saatedokumendid, mille tarbeks tuleb soetada spetsiaalne suure ekraaniga skanner, kuhu on võimalik elektrooniliselt allkiri anda (vt lisa 6).

Tähelepanekud

E-arved teevad raamatupidajate töö mugavamaks ning töökoormuse vähenemine on märgatav. Elektrooniliste arvete töötlemise süsteem on efektiivne, kiire ning kasutajatele lihtsalt omandatav. Ettevõtetal, kellel on elektroonilise süsteemi kasutamise kogemus, on tagasiside alati äärmiselt positiivne, eelkõige peetakse oluliseks kontorist väljaspool arvete kinnitamise võimalust. Rohkem ettevõtteid võiksid kasutada e-arvete saatmist ning vastuvõtmist, see välistab võimalikud eksimused, mis tekkisid arveandmete käsitsi sisestamisel.

Väga suure efekti võib anda riigi üleminek e-arvetele, kui avalik sektor aktsepteerib ainult xml-formaadis arveid. Ettevõtted ei saa kohustada tarnijaid ega kliente välja vahetama oma majandustarkavara, aga kui seda reguleerib riik, siis võib tulemus olla hoopis teine. Kui ettevõtte soovib teha tehinguid riigi või kohaliku omavalitsusega, siis peab ta olema võimeline arveid saatma ja vastu võtma elektrooniliselt. Autori hinnangul ei saa välistada võimalust, et lähitulevikus võib elektrooniline arvehaldus olla ettevõtja jaoks sundinvesteering. Kui avalik sektor peaks teatama e-arvetele üleminekust, mille tulemusena peavad tarnijad, kes soovivad valitsusega tehinguid teha, investeerima e-arvetega seotud tehnoloogiasse.

E-arvete kasutamise barjäär

Autor uuris teenusepakkujalt, millised võivad olla e-arvete vähese kasutamise põhjused. Intervjueeritava sõnul (vt lisa 12) on tavapärane olukord, kus ettevõtte soovib tarnijatelt saada e-arveid, kuid e-arvete saatmine klientidele ei ole võimalik. Elektroonilise ostuarve süsteemi on testitud ning kasutatud juba mitmeid aastaid, süsteem on turvaline ning võimalikud probleemid teada. Paraku pole müügiarvete elektrooniline arvehaldus siiani väga levinud, tööprotsessid on pisut keerulisemad ja keskkonda pole nii hästi testitud. Ettevõtetal puudub üldine usaldus müügiarvete haldamiseks, põhjenduseks tuuakse enamasti kontrolli puudumine ning tehnoloogia vähene usaldamine. Müügiarvete haldus peab olema hoolikalt läbi mõeldud, tänasel päeval saadavad e-arveid ettevõtted, kellel on võimalik automaatselt suures koguses arveid genereerida.

Autor järeldab, et digitaalse asjaajamise arendamise peamisteks takistusteks on oskuste ja teadmiste puudus, piiratud eelarve, harjumuspärase tegevuse muutmise raskus ja digitaalse asjaajamise madal usaldusväärsus. Siinkohal soovitab autor olema avatud uutele lahendustele ja minema üle elektroonilisele arvete töötlemisele. Nagu 20. sajandi suurim teadlane Albert

Einstein on öelnud „Kui teed homme asju täpselt samamoodi kui täna, ei ole põhjust oodata senisest paremaid tulemusi”.

KOKKUVÕTE

Tänapäeval ei suuda kõik ettevõtted veel väljastada e-arveid, siis tasub juurutada vahepealne variant ehk digiteerida ka kõik saabunud paberarved, et oleks võimalik kasutada elektroonilist ringlusprotsessi. Ettevõttesse võivad ostuarved tulla mitme kanali kaudu: paberarved posti teel, pdf-formaadis arved e-postiga, e-arved tulevad automaatselt süsteemi.

Töö eesmärgiks oli tuvastada elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused ja hinnata nende kasutuselevõtmise tulemuslikkust.

Paberarve nõuded kehtivad ka elektroonilisele arvele. Paberarvetele ja e-arvetele tuleb kohaldada võrdse kohtlemise põhimõtet, see tähendab e-arved ei pea põhinema täiustatud elektroonilisel allkirjal. Eesti õigusaktid ei tee piiranguid e-arvete kasutamisel. Seega nende kasutamine igapäevases arveldusprotsessis on saamas rutiiniks.

Traditsiooniline arve edastamine posti teel on viimaste aastatega märgatavalt vähenenud. Üldine trend vähendada paberimajandust on suurendanud ka ettevõtete huvi. Teema on väga aktuaalne ja paljudes ettevõtetes on paberarvetega seotud protsess suureks probleemiks. Probleemid paberarvega on hästi mõistetavad, eelkõige on paber kallis, just selle tõttu, et seda peab käsitsi töötlemise, mille tulemusena võivad tekkida arve andmetes sisestamise vead. Paberarvet on raske kontrollida ning jälgida, protsessides puudub nähtavus, arve võib kaduma minna, kinnitamine ja töötlemine võtab kaua aega. Paberdokumentide arhiveerimine on kallis ning nende üles leidmine võtab kaua aega. Ettevõttele võetud kohustistest puudub selge ülevaade ja aruandeid ei ole võimalik õigeaegselt kokku saada, sest puudub vajalik kuluinformatsioon.

Arved liiguvad e-posti teel kiiremini kui paberarved posti teel. Elektrooniline kinnitusring muudab arvete kinnitamise kiireks ja mugavaks ning elektroonsesse keskkonda on võimalik siseneda igast internetipunktist. Elektroonilisel töötlemisel on pidev ülevaade arvete liikumisest ning lähenevatest maksetähtaegadest. Elektrooniline arhiveerimine toob kaasa ulatusliku kulude kokkuhoiu ning arvetele on kiire juurdepääs. Elektroonilise töötlemisega on võimalik igal ajahetkel kindlaks teha, millised on ettevõtte kohustised ning millised arved on

käsitlemisel. Majandusinformatsioon on juhtimisotsuste tegemiseks käes oluliselt varem. Üldine e-arve laiem kasutuselevõtt aitab muuta efektiivsemaks kogu arveldusprotsessi ning säästa ressursse. Suurim kokkuhoid e-arvelduses saavutatakse aja kokkuhoiu kaudu. Elektroonilise menetluse korral kulutab arve vastuvõtja ühele arvele kuni viis korda vähem aega võrreldes paberarvete haldusega.

Elektroonilise arve ajalugu pärineb 1960ndate aastate teisest poolest. Seejärel lõi laienenud internet uusi ja mugavaid lahendusi andmete vahetamiseks - skaneerimise ja elektroonsete pildokumentide ajastu. Antud süsteem toimib hetkel üsna laialdaselt.

Euroopas on loodud rida õigusakte edendamaks elektroonilistele arvetele üleminekut Euroopa Liidus. Elektroonilise ostuarve kasutamine varieerub märkimisväärselt erinevates Euroopa riikides. Kuigi elektroonilised arved on veel ülemineku etapis on kasvanud oluliselt ettevõtete osatähtsus, kes kasutavad suuremalt jaolt elektroonilisi arveid. Elektrooniliste arvete suurim osatähtsus on Balti riikides. Euroopa 16 riigi vahel esinevad suured erinevused.

Hüpoteeside kinnitamiseks analüüsiti valitud ettevõtetes läbi viidud uuringu tulemusi erinevate omaala ekspertidega, et välja selgitada elektroonilistele arvetele ülemineku põhjused. Intervjuud kinnitasid teooriat ning kinnitust leidis hüpotees 1, mille kohaselt paberarvete töötlemise periood on liiga pikk ja keeruline protsess. Põhjuseks on eelkõige posti aeglane liikumine, arvete kadumine, paberarvet on raske jälgida, protsessides puudub nähtavus, kinnitamine ja töötlemine võtab kaua aega ning ülevaate puudumine kinnitust ootavatest arvetest. Kinnitust leidis ka hüpotees 2, mille kohaselt võttes kasutusele elektroonilised arved, suudetakse ostuarvete töötlemise protsessi muuta kiiremaks. Eelkõige just sellepärast, et arved liiguvad e-posti teel kiiremini kui paberarved posti teel, arveid on võimalik kinnitada ka kontorist väljaspool olles, kinnitust ootavatest arvetest on selge ülevaade ning on võimalus saata meeldetuletusi arvete kiiremaks kinnitamiseks. Intervjueeritavate vastustest selgus, et üheks peamiseks põhjuseks, miks taheti elektroonilisele ostuarvete töötlemisele üle minna, oli eemaldada paberarvete töötlemisel esinevad probleemid. Intervjuud kinnitavad teooriat ning kinnitust leiab hüpotees 3, mille kohaselt võttes kasutusele elektroonilised arved, suudetakse vältida paberarvete töötlemisel tekkinud probleeme. Elektroonilised arved pakuvad vajalikke lahendusi – välditakse kaotatud arveid, kinnitusring on kiire, administreerimine on paremini jälgitav, omatakse selget ülevaadet kinnitust ootavatest arvetest ja ettevõttele võetud kohustistest.

Võttes kasutusele elektroonilised ostuarved, suudeti arvete töötlemise protsessi muuta kiiremaks ning vältida paberarvete töötlemisel tekkinud probleeme, kuid võivad esineda mõningad uued probleemid. Tehnoloogia areneb kiiresti ning need võimalused, mida saame kasutada täna, neid ei pruugi olla olemas 7 aasta pärast, kuid dokumenti peab olema võimalus ka siis vaadata. Mis tahes tavalisel failipõhisel infovahetusel on suhteliselt kõrge turvarisk, et seda vähendada peab kasutama infosüsteeme, mis saadavad või salvestavad andmeid krüpteeritult.

Elektroonilisi arveid ei ole kasutusele võtnud veel palju ettevõtted. Autor järeldab, et digitaalse asjaajamise arendamise peamiseks takistusteks on oskuste ja teadmiste puudus, piiratud eelarve, harjumuspärase tegevuse muutmise raskus ja digitaalse asjaajamise madal usaldusväärsus. Siinkohal soovitab autor olema avatud uutele lahendustele ja minema üle elektroonilisele arvete töötlemisele. Nagu 20. sajandi suurim teadlane Albert Einstein on öelnud „Kui teed homme asju täpselt samamoodi kui täna, ei ole põhjust oodata senisest paremaid tulemusi”.

VIIDATUD ALLIKAD

- Aasmäe, M. (2013). Eesti toetab elektrooniliste arvete esitamist riigihangetel. Rahandusministeerium. 19.09.2013 <http://www.fin.ee/eesti-toetab-elektrooniliste-arvete-esitamist-riigihangetel/?highlight=Eesti,toetab,elektrooniliste,arvete,esitamist,riigihangetel> (21.01.2014)
- Arhiiviseadus. Vastu võetud Riigikogus 25.03.1998.a. – RT I 1998, 36, 552; RT I 2007, 24, 127
- Arjasepp Teele. AS Eesti Post, eArvekeskuse ostuarvete teenuse juht. Autori intervjuu. Helisalvestis. (10.04.2014).
- A brief history. OpenText Corp. <http://www.invoicingbasics.co.uk/what-is-e-invoicing/a-brief-history/> (21.01.2014)
- Benchmarks: The Paper Trail Plaguing Accounts Payable. A Special Report from The Accounts Payable Network ,2012. http://www.basware.com/sites/default/files/upload/tapn_-_2012_ap_benchmarks_research_report_-_the_paper_trail_plaguing_ap.pdf (19.02.2014)
- Bragg, S.M. (2010). Accounting Best Practices. 6th ed.
- Crew, M.A., Kleindorfer, P.R. (2011). Reinventing the Postal Sector in an Electronic Age.
- Digiaryvete kasutamisest eArvekeskuses <http://www.arvekeskus.ee/wp-content/uploads/2012/05/Digiaryvete-kasutamisest.pdf> (22.04.2014)
- Digitaalallkirja seadus. Vastu võetud Riigikogus 08.03.2000. a. - RT I 2000, 26, 150; RT I 2003, 88, 594
- E-arve. Maksu- ja Tolliamet. <http://www.emta.ee/index.php?id=26715> (12.10.2013)
- eArvekeskus. <http://www.arvekeskus.ee/abi/> (22.04.2014)

- E-arveldamine riigihangetes: samm lähemale täielikult elektroonilistele riigihangetele ja e-valitsusele Euroopas. Euroopa Komisjoni pressiteade 26.juuni 2013, Brüssel
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-608_et.htm (23.01.2014)
- E-Invoice Gateway. <http://www.e-invoice-gateway.net/knowledgebase/countryrelated/compare?country1=11&country2=14>
 (24.02.2014)
- Eesti e-arve formaadi kirjeldus (Ver 1.1). Eesti Pangaliit. 01.12.2009
http://www.pangaliit.ee/images/files/E-arve/e-invoice_ver1_1_est.pdf (20.01.2014)
- Elektrooniliste arvete eeliste ärakasutamine Euroopa hüvanguks. Komisjoni teatis Euroopa parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele.
 2.12.2010, Brüssel (18.02.2014)
- Elkelä, K. (2010). Itella Information survey: Invoicing in 16 European countries.
http://www.itella.com/english/current/attachments/invoicing_survey_summary_2010.pdf
 (29.03.2013)
- Garguilo, J.J., Markovitz, P. (1995). Guidelines for the Evaluation of Electronic Data Interchange Products. DRAFT - Technical Report CAML/CSL
- Hammer, H. (2007). Ostuarvete käsitlemine digitaalselt. Äripäeva Finantsjuhtimise Käsiraamat
- Hermann, L. (2009). Paberivabadus muudab ettevõtte tõhusamaks. Äri-IT: ärirakenduste IT ajakiri, sügis 2009.
- Häusler, G., Kingsepp, K., Kukk, R., (2012). Elektrooniline arve.
http://dl.dropbox.com/u/20486576/Elektrooniline_arve.ppt (23.01.2014)
http://beta.wikiversity.org/wiki/Elektrooniline_arve (23.01.2014)
- Issaenko Kaja. G4S Eesti AS pearaamatupidaja. Autori intervjuu. Helisalvestis. (24.03.2014).
- Kaukvere, T. (2013) Tarbijakaitseamet ei poolda paberarve eest lisatasu küsimist. Tarbija24, 8.juuli.
<http://tarbija24.postimees.ee/1293608/tarbijakaitseamet-ei-poolda-paberarve-eest-lisatasu-kusimist>
 (20.05.2014)
- Kilter Reelika. AS Sirowa Tallinn pearaamatupidaja. Autori intervjuu. Helisalvestis.
 (15.04.2014).
- Kosch, B., Billentis. (2013). E-invoicing/E-Billing – The catalyst for AR/AP automation.
- Kosch, B., Billentis (2014). E-invoicing/E-Billing – International Market Overview & Forecast

- Kägu, M. Seadusandlus: Muutuv käibemaksuseadus - uued nõuded mh arvete esitamisele ja teenuse käibe tekkimise koha määramisele. 11.08.2011
<http://www.koda.ee/seadusandlus-7/> (12.10.2013)
- Käibemaksuseadus. Vastu võetud Riigikogus 10.detsembril 2003.a –
 RT I 2003, 82, 554; RT I, 27.03.2012, 7.
- Laas Kärt. AS Tele2 Eesti raamatupidaja. Autori intervjuu. Helisalvestis. (10.03.2014).
- Lauringson Raili. SEB Pank Raamatupidamise osakonnajuhataja. Autori intervjuu.
 Helisalvestis. (09.04.2014).
- Leppik Lea. AS Prike finantsjuht. Autori intervjuu. Helisalvestis. (13.03.2014).
- Lukkanen-Jaas, K. (2011). E-arvete infopäev 25.10.2011
<http://vimeo.com/31595151> (29.03.2014)
- Maksukorralduse seadus. Vastu võetud Riigikogud 20.02.2002.a. -
 RT I 2002, 26, 150; RT I 2005, 68, 528
- Nõukogu Direktiiv 2010/45/EL, 13. juuli 2010, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, arvete esitamist käsitlevate eeskirjade osas. -
 Euroopa Liidu Teataja. 29.03.2013 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:189:0001:0008:ET:PDF>
- Pau, A. Maksuhaldur aktsepteerib e-arveid ja on alustamas uudseid e-kontrole. Maksu- ja
 Tolliamet. <http://www.emta.ee/index.php?id=2348> (13.10.2013)
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 20.novembril 2002.a –
 RT I, 2002, 102, 600; RT I, 25.05.2012, 8.
- Pedosk Veiko. AS Tere finantsdirektor. Autori intervjuu. Helisalvestis. (11.03.2014).
- Sarapik, R. (2005). Tootearenduse asemel koolitus? - *Äripäev, Logistika*, nr 2 (10), lk 3
- Schaeffer, M.S. (2002). Essentials of Accounts Payable.
- Schaeffer, M.S., Institute of Management and Administration (IOMA). (2004). Accounts Payable: A Guide to Running an Efficient Department. 2nd ed.
- Schaeffer, M.S. (2007). Controller and CFO's Guide to Accounts Payable.
- Seletuskiri digitaalalkirja seaduse ja haldusmenetluse seaduse muutmise eelnõu juurde.
 Riigikogu http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=e612f2e7-b9db-3b96-84bb-ea4a9a06a463&. (18.02.2014)
- Servet Argo. AS Eesti Post andmehalduse osakonna juhataja. Autori intervjuu. Helisalvestis.
 (17.04.2014).

- Stewart, T. Enter the Invincible E-Invoice.
http://www.qualitydigest.com/oct07/articles/04_article.shtml (23.01.2014)
- Tammeraja, M. B2B infovahetuse arenguperspektiivid. 05.11.2005
https://www.ria.ee/lib/am-2001-2005/18324_1E.HTM (24.01.2014)
- Tammeraja, M. (2012a). E-arvete rändlus. 19.6.2012
<http://www.arvekeskus.ee/e-arvete-randlus/> (24.01.2014)
- Tammeraja, M. (2012b). Eesti on Euroopas e-arvete esirinnas. 04.06.2012
<http://www.arvekeskus.ee/eesti-on-euroopas-e-arvete-esirinnas/> (23.01.2014)
- Tammeraja, M. (2013). Tallinn käivitas elektroonse arvete menetluse. 07.05.2013
<http://www.arvekeskus.ee/author/margus/> (23.01.2014)
- The History Behind e-invoicing. OnePosting
<http://www.oneposting.com/learning-centre/e-invoicing-history.aspx> (23.01.2014)
- The Institute of Financial Operations. (2012). 2012 Global E-Invoicing Study.
<http://www.basware.com/sites/default/files/restricted/2012-global-e-invoicing-study.pdf?rrt=21> (24.02.2014)
- Tšebotar Vika. AS ABB Raamatupidamiskeskuse ostu- ja müügiarvete osakonna juht. Autori intervjuu. Helisalvestis. (03.03.2014).
- Vahar Kaja. Tallinna Linna pearaamatupidaja. Autori intervjuu. Helisalvestis. (04.04.2014).
- Valkiainen, E. (2013). E-arve kasutusvõimalused saavad täiendust. Raamatupidamis- ja maksuinfoportaal. 22.03.2013 <http://www.rmp.ee/uudised/raamatupidamine/14479> (20.01.2014)
- Vanaveski Virve. Tallinna Linna finantssüsteemide osakonna juhtivspetsialist. Autori intervjuu. Helisalvestis. (04.04.2014).
- Varblane, K. Aas: Eestil on e-arvete korraldamisel palju arenguruumi. Riigikogu. 11.10.2013
<http://www.riigikogu.ee/?id=177307> (21.01.2014)
- Veersoo, T. (2011). E-arvete infopäev 25.10.2011.
<http://vimeo.com/31597292> (29.03.2013)
- Vimm Tiina. AS Kalev pearaamatupidaja. Autori intervjuu. Helisalvestis. (12.03.2014).
- Äriseadustik. Vastu võetud Riigikogus 15.veebruari 1995.a – RT I 1995, 26, 355; RT I, 30.12.2010, 2.
- Ülevaade SEPA-ga kaasnevatest muudatustest. Raamatupidamis- ja maksuinfoportaal.
<http://www.rmp.ee/ettevotlus/kasulik/16199?HL=e-arve> (20.01.2014)

SUMMARY

ELECTRONIC INVOICING – NATURE AND IMPLEMENTATION

Krislin Mäe

Today e-invoicing system all over the globe has been around for almost 50 years. E-invoicing is highly topical issue and as companies advance into the digital era, more and more are switching to electronic invoicing services to automate their accounts payable departments. E-invoicing has become an increasingly important research topic.

Master's thesis aims to identify the reasons for implementing electronic invoices and evaluate the effectiveness of their deployment.

One hypothesis is that paper invoices processing period is too long and complicated process. Second hypothesis is when adopting electronic invoicing, processing can be faster. And third hypothesis is when adopting electronic invoicing, it can avoid the problems arising from the processing of paper invoices. Hypothesis were set in such a way, because it was thought that the implementation of electronic invoices could have been related to problems arising from the processing of paper invoices.

Paper invoice requirements also apply to the electronic invoice. Estonian legislation does not make restrictions on the use of e-invoicing. Therefore, their use is becoming a daily routine in the settlement.

The hypotheses were analyzed to confirm the results of a survey conducted by the selected companies of various experts to find out the reasons for implementing electronic invoices.

Problems with the paper invoice are well understood. Processing an invoice includes recording important data from the invoice and inputting it into the company's financial system. Data from the invoice may be entered incorrectly, resulting in an incorrect payment to a

supplier. In the many steps of the accounts payable process, there are countless opportunities for error, from a printed invoice being lost in the mail to its getting buried on someone's desk. Interviews confirmed the theory and the first hypothesis was confirmed that the paper invoices processing period is too long and complicated process.

Invoices that remain electronic from the time the supplier generates them until they're paid move more quickly. With electronic transmission of invoice data, there's never a chance that an invoice will become lost in the mail or mired in the customer's office. With e-invoicing you are able to cut as much as two weeks from their overall invoice processing cycle. Electronic invoicing allows vendors to submit invoices over the internet and have those invoices automatically routed for processing. So they can be easily found and processed. With e-invoicing, invoice arrival and presentation is almost immediate. Electronic invoices can approve also outside of office. Therefore interviews confirmed the theory and the second hypothesis was confirmed that when adopting electronic invoicing, processing can be faster.

Electronic Invoicing can be a very useful tool for the accounts payable department. It centralizes all transactional documents in one location on a web server. Organizations that move to electronic invoicing find that their processing costs are reduced exponentially. Less time is spent in looking up and analyzing invoice data, because the electronic information is always accessible within seconds. The reduced invoice cycle times resulting from electronic delivery typically mean timelier and more accurate payments for suppliers. Organizations are able to determine at any point in time what their liabilities are, what invoices are in process. Interviews confirmed the theory and the hypothesis was confirmed that when adopting electronic invoicing, it can avoid the problems arising from the processing of paper invoices.

Some companies have their own in house e-invoicing process. However many companies will hire a third party company to implement and support these e-invoicing processes and to archive the data that passes through them on their own servers. Companies are turning to electronic invoicing, which is now easy to implement for both customers and suppliers. As a result, the trend is quickly finding its way to accounting offices around the globe. In Europe, a series of laws are designed to promote the transition to electronic invoices in the European Union. Paper invoice requirements also apply to the electronic invoice.

With electronic invoicing the processing can be faster and problems with the paper invoices can be avoided, but there may be some new problems. Technology is changing rapidly and these possibilities that we can use today, they may not be available after 7 years, but there

may be a need to look at the document then. Any conventional file-based data exchange has a relatively high security risk. Most computers are connected to the Internet and in the absence of strong enough security (firewall, antivirus), the computers can be easily attacked. To minimize this threat the company must use information systems that send or store data in encrypted form, in order to minimize the security risk.

Unfortunately, e-invoicing has not been adopted by everyone immediately. The author concludes that the main obstacle to the development of electronic invoicing is lack of skills and knowledge, limited budget, habitual activity modification hardship and the low reliability of digital records management. Therefore the author recommends to be open to new solutions and to implement the electronic processing of invoices. As the 20th century the greatest scientist Albert Einstein said "If you do things tomorrow exactly the same way as today, there is no reason to expect even better results" (Albert Einstein).

LISAD

Lisa 1. Arve kohustuslike väljadega

```
<E_Invoice>
  <Header>
    <Date>2009-12-01</Date>
    <FileId>123456</FileId>
    <Version>1.1</Version>
  </Header>
  <Invoice invoiceId="45678" regNumber="12345678">
    <InvoiceParties>
      <SellerParty>
        <Name>TESTMÜÜJA AS</Name>
      </SellerParty>
      <BuyerParty>
        <Name>TESTOSTJA AS</Name>
      </BuyerParty>
    </InvoiceParties>
    <InvoiceInformation>
      <Type type="DEB"/>
      <DocumentName>Arve</DocumentName>
      <InvoiceNumber>45678</InvoiceNumber>
      <InvoiceDate>2009-12-01</InvoiceDate>
    </InvoiceInformation>
    <InvoiceSumGroup>
      <TotalSum>1.12</TotalSum>
    </InvoiceSumGroup>
    <InvoiceItem>
      <InvoiceItemGroup>
        <ItemEntry>
          <Description>Ostetud teenus</Description>
        </ItemEntry>
      </InvoiceItemGroup>
    </InvoiceItem>
    <PaymentInfo>
      <Currency>EEK</Currency>
      <PaymentDescription>Arve 45678</PaymentDescription>
      <Payable>NO</Payable>
      <PaymentTotalSum>1.12</PaymentTotalSum>
      <PayerName>TESTOSTJA AS</PayerName>
      <PaymentId>45678</PaymentId>
      <PayToAccount>987654321</PayToAccount>
      <PayToName>TESTMÜÜJA AS</PayToName>
    </PaymentInfo>
  </Invoice>
  <Footer>
    <TotalNumberInvoices>1</TotalNumberInvoices>
    <TotalAmount>1.12</TotalAmount>
  </Footer>
</E_Invoice>
```

Allikas: (Eesti e-arve...2009)

Lisa 2. Paberarve ja e-arve protsessid

Protsessid ja optimeerimise valdkonnad arve saajale:

Saaja protsess	Käsitsi töö ja probleemid paberarvetega	E-arvete optimeerimine ja automatiseeritud protsessid
Arve vastu võtmine	Posti avamine, kontrollida ja eemaldada soovimatud lisad/manused, sisse tulnud posti tempel, edastada ostuarve finantsosakonda	Täielikult automatiseeritud
Konteeringu sisestamine	Sisestada süsteemi, 10 % sisestatud andmetest on statistiliselt vigadega, Kõrghooajal võib andmete sisestamine hilineda, alternatiivne skaneerimine lahendab vaid väikese osa probleemist	Automaatne andmete importimine süsteemi; reaalaajas import, olenemata mahust; 100 % õiged andmed
Kinnitamine ja sobitamine	Vastuolu käibemaksuga avastatakse liiga hilja, arvel olevad read ei vasta üsna sageli tellimustele või lepingu tingimustele, käsitsi sobitamine on aeganõudev ning kallis	Käibemaksust kinnipidamise saab teha automaatselt, kui e-arve on üles laetud arve esitaja poolt; arvel olevad read koos tellimuse andmetega ning lepingu tingimustega on täielikult automatiseeritud;
Vaidluste lahendamise kord	Vaidluste lahendamine tarnijaga tehakse tänapäeval sageli telefoni, e-posti või faksi teel; see võib olla väga aeganõudev	Parandatud vaidluste käsitlemine ja vältimine; palju lahendusi ja teenuseid saab automatiseerida, struktureerida ja reaalaajas infot vahetada ostjate ja tarnijatega
Makse ja raha juhtimine	Aeganõudev ja kulukas maksete vabastamine ettevõtte sees, käsitsi maksmine ja suur risk, puudub selge ülevaade kõigist veel menetluses olevatest arvetest	Maksmist vajav arve suunatakse otse ja automaatselt maksmisse; iga sissetulev arve on koheselt nähtav ning annab selge ülevaate ning aitab juhtida rahavooge (allahindlused õige aegsel maksmisel, käibekapitali optimeerimine); maksete vabastamine ettevõtte sees on automatiseeritud või vähemalt toetatakse seda elektroonilise töövooga.
Arhiveerimine	Sajad või tuhanded paberarvete kasutad peab mahutama lao ruumidesse; suured kulud käsitsi otsingul;	Automaatne arhiveerimine; originaalarve kiire ning lihtne leidmine; kiire ligipääs elektroonilisele arhiivile detsentraliseeritud keskkonnas; Kiire arve kontrollitavus, terviklikkuse ja autentsuse garantii; miljonid arved on arhiveeritud ainult ühele kettale

Allikas: (Kosh 2013, 13,14)

Lisa 3. Intervjuu küsimused

Grupp 1: Üldistav

1. Milliseid arveid käsitletakse e-arvetena teie ettevõttes?
2. Millal alustasite ostuarvete elektroonilise töötlemisega?
3. Kui suur on ostuarvete maht ja kui suur on e-arvete osatähtsus?

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

4. Millised probleemid esinesid teil paberarvete käsitlemisel?
5. Kas antud probleemid lahendati kui kasutusele võeti elektrooniline arvete töötlemine?

Grupp 3: Töö eesmärk

6. Mis ajendas teid ette võtma elektrooniliste arvete projekti? Kas projekti realiseerimine oli vabatahtlik või sundolukord?
7. Millised olid teie ootused?

Grupp 4: Tulemused

8. Mida muudeti ettevõtte töös elektrooniliste arvete kasutuselevõtul?
9. Millised kulud kaasnesid projektiga? Kas esinesid sellised kulud, mida ei osanud ette näha?
10. Millised kulud vähenesid projekti rakendamisel? Kas esines ka ettearvamatut kulude vähenemist? Mis oli eriti positiivne ja üllatuslik?
11. Kas projekti rakendumise tulemus vastas teie ettevõtte ootustele?
12. Kas elektrooniliste arvete kasutuselevõtuga esines uusi probleeme?
13. Millised on teie ettevõtte võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas?
14. Millised on Teie tähelepanekud ja kogemused e-arvetega?

Allikas: (autori koostatud)

Lisa 4. Intervjuu – ABB AS

Intervjuu toimus 03.03.2014, kell 14.00-14.24, intervjuueeritav Vika Tšebotar, AS ABB raamatupidamiskeskuse ostu- ja müügiarvete osakonnajuht.

ABB AS kuulub rahvusvahelisse tehnoloogiagruppi ABB ja on tegutsenud Eestis üle 20 aasta. Ettevõtte põhitegevus on energeetika ja automaatika valdkonnas, pakutakse keskpinge-, madalpinge- ja automaatikatooteid, teostatakse automaatika- ja elektrifitseerimise projekte tööstuses, elektrijaamades ja infrastruktuuris, tarnitakse terviklahendusi ja seadmete pakette, et lahendada klientide vajadusi efektiivse ning usaldusväärse elektrivarustuse järele, hoitakse korras tööstusettevõtete tootmiseseadmeid ja tootmise abiseadmeid. Koduturule toodetakse peamiselt elektri jaotuskilpe ja ekspordiks tuulegeneraatoreid, erinevaid komponente nii tuulegeneraatoritele kui ka muudele elektrimasinatele, madalpingelisi sagedusmuundureid ja komplektalajaamu. ABB mahukaimad tegevusvaldkonnad Eestis on tuulegeneraatorite ja madalpingeajamite tootmine, ülekandevõrkude ja jaotusalajaamade projektide elluviimine ning täiskorrashoiuteenuse pakkumine tööstusklientidele.

Grupp 1: Üldistavad

ABB AS-is käsitletakse e-arvetena xml-formaadis arveid. Ostuarvete elektroonilise töötlemisega alustati 2012. aasta talvel, novembris-detsembris. Selleks, et kõik kolm Balti riiki (Eesti, Läti, Leedu) ja üksused süsteemi kaasata, kulus aega 5 kuud, projekti lõpetasime aprillis. Ostuarvete maht Eestis on 52 000 ostuarvet aastas, e-arveid sellest on 10%. Enamik e-arveid tuleb sisse kontsernist.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

Elektroonilisele arvete töötlemisele sooviti üle minna mitmel põhjusel. Paberarveid ei saadetud õigeaegselt raamatupidamise osakonda, kõik arved saadeti korraga kuvahetusel. Kuu sulgemiseks on ABB Grupp andnud aega ainult 2 päeva. Kunagi ei teadnud, kui palju arveid veel puudu on. Ostuarvetel peavad olema kahe inimese (juht, arve kinnitaja) kinnitused ning vahel ei olnud aru saada, kes ostuarveid kinnitanud on ja kas tal on selleks õigused.

Enamik paberarvete käsitlemisel esinenud probleemid lahendati, kui võeti kasutusele elektrooniline arvete töötlemine. Tänapäeval on täpselt teada, kui palju arveid üksuses seisab ja kinnitust ootab. Teoorias oleme võimelised kuvahetustel tegema kulureservikandeid. Kuid siiski on päris palju arveid veel kinnitamisel, seda protsessi peab paremaks muutma. Elektroonilisel arvete töötlemine ei tule kõik arved kuvahetusel korraga, vaid töö on ühtlaselt

ära jagunenud tervele kuule. Süsteemist on igal hetkel näha, kes arve on kinnitanud ning arve kinnitamise õiguste puudumisel annab süsteem hoiatuse/teate kinnitajale.

Grupp 3: Töö eesmärk

E-arvete projekt oli põhimõtteliselt ABB Grupi otsus, aga samas olime ise ka selleks valmis. Baltikumi tasemel tsentraliseeriti Eesti, Läti, Leedu raamatupidamised Eesti raamatupidamiskeskusesse ning e-arvete projekt oli selleks üks eeltingimustest. Lätist ja Leedust arvete saatmine Eestisse võttis liiga kaua aega ning nii see jätkata ei saanud. Võtsime e-arvete projekti juurutamise otsuse vastu hea meelega. Ootused olid väga kõrged, soovisime saada e-arvetena 50% kogu ostuarvetest. Soovisime, et kõik paberarvete käsitlemisega tekkinud probleemid laheneksid.

Grupp 4: Tulemused

Võttes kasutusele uue süsteemi, siis ettevõtte jaoks oli oluline muudatus ostuarvete konteerimine, mis läks üksustesse üle. Viimased vastutavad kulukoha ja konto õigsuse eest. Paberarvete töötlemisel kirjutasid seda vähesed, kuid elektroonilisel töötlemisel süsteemis on see justkui nende ülesanne. Sellega seoses muutus ka raamatupidamiskeskuse funktsioon, tänasel päeval on selleks kontrolli funktsioon. Arved saadetakse otse raamatupidamiskeskusesse ning enamik arveid jõuab pdf-formaadis e-postiga. Kui süsteemi juurutamisel pidi 90% arvetest skaneerima paberilt, siis nüüd on see märkimisväärselt langenud, umbes 10-20% arvetest peab skaneerima.

E-arvete projektiga kaasnesid konsultandikulud, lisakulusid ei olnud. Konsultant teeb hinnapakkumise enda ettekujutuse järgi ettevõttest, aga tegelikkus erineb sellest ning tegelikku töömahtu ja kulusid ei osatud õigesti hinnata. Kulud kasvasid lõpuks kuni 50% üle eelarve. Aga usk projekti kasulikkusesse oli suur ning projekt viidi sellest hoolimata lõpuni.

Kuna ootused e-arvete projektile olid väga kõrged ja prognoos väga optimistlik, siis ettearvamatuid kulude vähenemisi polnud. Pigem vähenesid kulud loodetust vähem. Kokku oleme hoidnud tööjõukuludelt, tänasel päeval on üks ostuarvete käsitleja vähem, kui oli projekti alguses. Kulude kokkuhoid on tulnud ka üksuste assistentide tööajast, kes jagasid paberarveid laiali. Täna tuleb enamik arveid otse raamatupidamiskeskusesse ja üksuste assistendid neid ei näe. Väga positiivne oli kinnitusringide automatiseerimine, arve saab saata juba kindlatele inimestele kinnitamiseks. Puhkuste perioodil on võimalik süsteemis määrata asendaja, kellele süsteem kõik arved automaatselt edasi suunab. Väga kergelt saab kätte arve ajaloo, kust on näha, mis on arvega toimunud ja kes on selle kinnitanud. Kogu aeg on justkui tõestus võtta.

E-arvete projekti rakendumise tulemus põhimõtteliselt vastas ootustele, kui välja jätta ebaõnnestumine e-arvetega. Loodetud 50% e-arvete osakaal ei ole võimalik, sest Eestis ei ole väga palju ettevõtteid, kes suudavad e-arveid välja saata. Süsteemi omaks võtmisega oli algselt raskusi, sest esines töötajate vastuseisu. Üleminekuperiood on võtnud kaua aega, kuid usume, et nüüd oleme valmis minema järgmiste sammudega edasi.

Elektrooniliste arvete kasutuselevõtuga esines ka uusi probleeme. E-arved ei tulnud korrektselt süsteemi, väljastatud arve ei jõua süsteemi, mis tuleb välja saldokinnituste ajal. E-arveid võib tulla topelt, aga siis süsteem hoiatab.

Eedasised arengud paberivaba arvestuse suunas on digiteerimise teenuse sisseostmine teenusepakkujalt. Usume, et edu aluseks on see, et kõik arved jõuaksid meieni võimalikult kiiresti ja kui ostame sisse teenust, siis 24 tunni jooksul, sellest hetkest kui arve jõuab teenusepakkujani, on arve süsteemis. Selle arvelt saaksime kokku hoida kahe inimese tööjõukulud, meie ostuarvete mahtude juures on see oluline. Kindlasti seda teed ei minda, et vallandada need inimesed, vaid leiaksime neile teisi ülesandeid, et parendada protsesse veelgi. Raamatupidaja ei saa kulutada igal nädalal 15 tundi pdf-formaadis arvete süsteemi tõstmiseks. Antud töö nõuab vähem oskuseid ja nendele inimestele saab maksta väiksemat palka. Ostes seda teenust sisse teenusepakkuja käest, kellel on vastavad süsteemid ja tööriistad, on kvaliteet kindlasti parem kui see, mida suudame meie. Töötame veel protsesside automatiseerimisega.

E-arved on tänaseks päevaks enam-vähem ainuke asi, mis tõesti rõõmustab raamatupidajaid. Töökoormuse vähenemine on märgatav ja arvete käsitlemine on tõesti mugav ning kiire. Arvete kinnitamiseks ei pea enam kontoris olema, seda saab teha ka kodust või komanderingus olles. On avaldatud soovi ka arvete kinnitamiseks mobiiltelefonist, kuid seda meil tänasel päeval ei ole.

Lisa 5. Intervjuu – Tele2 Eesti AS

Intervjuu toimus 10.03.2014, kell 12.00-12.24, intervjueritav Kärt Laas, AS Tele2 Eesti raamatupidaja.

Tele2 kuulub rahvusvahelisse Tele2 gruppi, millel on ülemaailmselt 15 miljonit klienti kokku 10 riigis. Tele2 eesmärk on pakkuda parima hinnaga kvaliteetseid mobiil- ja andmeside-teenuseid nii era- kui ka äriklientidele. Tele2 osutab Eestis teenuseid ligi 510 000 kliendile. Tele2 töötajad usuvad, et keskkonnasäästlikkus on kasumliku majandustegevuse jätkamise eeltingimus. Tele2 tooted ja teenused parandavad maailma jätkusuutlikkust ja üha kasvav digiteerimine aitab vähendada keskkonnamõju. Tähtis on tagada, et ökoloogiline jalajälg oleks väike – selle eesmärgi poole peaks püüdlema kogu oma majandustegevuses ja igapäevases töös. Tele2 toetab ettevõttes keskkonnasõbralike tavade ja meetodite edendamist.

Grupp 1: Üldistavad

E-arvetena käsitletakse klientide arveid, mis saadetakse ettevõttest välja. Suurem osa ostuarvetest saadetakse pdf-formaadise-postiga, vähesed saadavad paberarveid ning saadetakse ka e-arveid. Ettevõtte kasutab teenusepakkujat eArvetekeskus. Elektroonilise töötlemisega alustati 8. märtsil 2013.

Ostuarvete maht aastas on 16 000 arvet. Oktoobris 2013 oli Tele2-l 1446 ostuarvet ja nendest 29 olid e-arved. E-arveid saadavad suuremad ettevõtted – Eesti Energia, Saku Läte, Eesti Post, VKG, Elektrivõrgud, Elisa Eesti, EMT, Estravel, Ramirent Baltic, Charlot, G4S Eesti, Ühisteenused jne.. E-arvete osatähtsus kõigist ostuarvete mahust jääb väga väikeseks. Põhiliselt saadetakse e-postiteel pdf-formaadis arveid.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

Paberarvete käsitlemisel esines mitmeid probleeme: arved kadusid ära, tarnijad saatsid väga tihti meeldetuletusi, puudus selge ülevaade allkirjastamisel olevatest arvetest. Väga palju tehti paberarvetest koopiaid või küsiti hiljem raamatupidamise osakonnalt koopiaid. Kinnitajatel endal puudus ülevaade kuludest.

Paberarvetega esinenud probleemid lahendati, kui võeti kasutusele elektrooniline arvete töötlemine. Kinnitajatel on võimalik arveid vaadata ning arhiivist otsida. Raamatupidajatel on selge ülevaade kinnitamisest olevatest arvetest.

Grupp 3: Töö eesmärk

E-arvete projekt oli vabatahtlik, soovisime muuta raamatupidamise osakonnas tööd ning protsesse efektiivsemaks. Tahtsime arvete kinnitamise protsessi muuta kiiremaks, et oleks lihtsam arveid konteerida/kulusse kanda. Arvekeskuses saab arvetele teha kinnitamis- ja konteerimismalle, mis on iga kuu ühesugused. Soovisime selget ülevaadet kõikidest arvetest ning minimaliseerida arvete kadumise võimaluse.

Grupp 4: Tulemused

Raamatupidamise osakond ja arvekeskus pidid omavahel tihedalt suhtlema, aga tööd see väga ei muutnud. Töötajaid lahti ei lastud, vaid suunati teistele tööülesannetele.

Majandustarkvaras oli vaja korrastada tarnijate nimekirja. E-arve projektiga kaasnesid importimise kulud, dimensioonide lisamine ja igakuine ostuarvete käsitlemise kulu. Ei oska täpselt öelda, mis kulud vähenesid, tööjõukulu suunati pigem ümber. Tuli arvestada ka erinevate IT-lahendustega, see võis päris kalliks minna.

E-arvete projekti rakendumise tulemus vastas ootustele, sest valiti ettevõttele kõige sobilikum teenusepakkuja. Süsteemi testimine võttis kaua aega, kuid tänu sellele ei esinenud hiljem olulisi vigu süsteemis. Selge ülevaade kõikidest arvetest oli olemas. Põhiline tingimus oli see, et süsteem oleks internetipõhine ning odavam tuli see teenus sisse osta.

Elektroniliste arvete kasutuselevõtuga uusi probleeme esinenud pole. Kuigi mõnedel inimestel võtab kauem aega uue süsteemiga harjumine.

Tulevikus sooviksime majandusaruandeid käsitleda elektrooniliselt, aga hetkel seda võimalust veel ei ole. Kõik müügiarved võiks ettevõttest välja saata e-arvetena aga see on kaugel tulevik.

Rohkem ettevõtteid võiks kasutada e-arveid. E-arvetega ei teki vigu, vaid arve läheb automaatselt ühest süsteemist teise. Konteeringu teeb raamatupidaja ja arve saadetakse kinnitusringile. Automaatselt ei saadeta majandustarkvarasse arveid, viimase peab raamatupidaja üle vaatama ja vajadusel parandama. Paberarvete töötlemisel tuli tihti ette olukordi, kus arvel oli lipik küsimusega, seal omakorda vastus ja arve ringles edasi-tagas ning lõpuks ei saanud keegi enam midagi aru. Nüüd, elektroonilise arvete töötlemisega, saab arveid suunata ja kirjutada kommentaari süsteemi ja kõik on näha igal ajahetkel. Et projekt tööle hakkaks ja tulevikus lihtsamaks läheks, tuli enne teha erinevaid ettevalmistusi. E-arved teevad raamatupidamises ja kogu ettevõttes töö efektiivsemaks ja kiiremaks. Eesti Post annab garantii, et 24 tunni jooksul saadetakse arve elektrooniliselt kliendile tagasi. Soovitame kõigil minna üle

elektroonilistele arvetele. Inimesed saavad arveid kinnitada ka väljaspool kontorit, ükskõik, kus internet on. Paberarved skaneeritakse sisse ja pannakse hetkel veel kausta, kuigi võiks ära hävitada. Elektrooniline arhiveerimine on Eesti Posti poolt. eArvekeskus on kõige kasutajasõbralikum, kõik vajalikud kriteeriumid on täidetud.

Lisa 6. Intervjuu – Tere AS

Intervjuu toimus 11.03.2014, kell 14.00-14.20, intervjueeritav Veiko Pedosk, AS Tere finantsdirektor.

Tere AS on kaasaegne ning laia, ent samas efektiivse tooteportfelliga müügi- ja tootmisettevõtte, mis on tõusnud piimatöötlejast hästi organiseeritud innovaatiliseks ettevõtteks. Tere AS-i peamised tegevusalad on toorpiima kokkuost, piimatoodete tootmine ja müük. Tere tootmisüksused asuvad Viljandis ja Põlvas. Tere tütarettevõtte on Meieri Transport. Ettevõttes töötab üle 420 töötaja.

Grupp 1: Üldistavad

E-arvetena käsitleme kõiki sissetulevaid arveid. Autor täpsustas e-arvete olemust. Arved edastatakse otse teenusepakkujale (OpusCapita). Saadetakse pdf-formaadis arveid, paberarveid postiga ja e-arveid ning teenusepakkuja digiteerib need. Ostuarvete elektroonse töötlemisega alustasime umbes 2 aastat tagasi, 2012. aasta suvel.

Ostuarvete maht on 300–500 arvet kuus. Kõige enam saadetakse paberarveid, 70%, sest kõik väikesed ettevõtted edastavad arveid paberil. Kõik suuremad ettevõtted saadavad elektroonilisi arveid ning e-arveid jääb alla 5%, mida põhiliselt saadavad pangad ja suuremad kaubandusketid.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilisele arvele üle minna

Soovisime elektroonilistele arvetele üle minna, sest paberarveid ei suudetud üle maja käsitleda. Ettevõttel oli neli tehast ja üks peakontor ning kinnitajad pidi arvele kirjutama resolutsiooni ja konteeringu. Arve ringlus tehaste ja kontori vahel võis kesta kuni kolm nädalat. Finantsaruandeid polnud võimalik koostada nii kiiresti kui vaja. Tänapäeval on kuluinfo õigel ajal koos ning võimalik igal ajahetkel aruanne koostada. Administreerimine muutus jälgitavaks ning kujunesid välja kindlad tööruutiinid, mis hoidsid palju aega kokku.

Grupp 3: Töö eesmärk

E-arvete projekti realiseerimine oli vabatahtlik, soovisime hoida kokku tööaega. Elektrooniline töötlemine hoiab keskastme juhtidel ja juhtidel kokku vähemalt 20 töötundi. Ja kuna see projekt ei olnud väga kallis, siis tasuvusaeg jäi alla 2 aasta.

Kõige suurem ootus oli minna üle e-arvetele, mida ei ole vaja digiteerida: mis on indekseeritud, tuleb automaatselt süsteemi. E-arve standard on välja kujunenud, aga liiga kõrge.

See peaks olema odavam nende ettevõtete jaoks, kes sellega liituda tahavad. Täna sel päeval pole meie ettevõtte üle läinud e-arvetele just hinna pärast.

Grupp 4: Tulemused

Elektrooniliste arvete kasutuselevõtul muudeti ettevõtte töös töökorraldusi, vaadati üle hierarhia, kulude kinnitajad ja kulu peremehed. Iga arve peab kulujuht kinnitama ja konteeringud ning tunnused külge panema, raamatupidamise osakonnal on kontrolli funktsioon. Tööjõu hulk vähenes, sest tehastest kadus kogu raamatupidamine ära, raamatupidamise osakond tsentraliseeriti peakontorisse. Võib öelda, et kokku likvideeriti neli raamatupidaja töökohta.

E-arvete projektiga kaasnesid põhimõtteliselt liidestamise kulud (umbes 5000 €), süsteemi igakuine kasutamise tasu. Süsteemi muudatused ja uuendused tehakse teenusepakkuja kuludega. Selliseid kulusid, mida ei olnud ette näha, ei olnud. Pigem on üllatus see, et vabanetakse igasugustest võimalikest vigadest. Mingisugust pettumust, et see süsteem hüljata, ei olnud.

E-arvete projekti rakendamisel vähenes personalikulu, ajakulu, töötajate arv (4 töötajat ja vähemalt 20 tundi juhtide aega). Igal ajahetkel on võimalik näha, kelle käes arved on ja arved ei kao ära. Kellel on arved kinnitamata, sellele saadab süsteem e-postile automaatse meeldetuletuse (saadetakse välja 2 korda päevas). Oluliselt paranes informatsiooni liikumine.

Ootustele ei vastanud kindlasti süsteemi liidestamine, sest see võttis aega umbes aasta, et korralikult tööle hakkaks. Liidestus polnud korrektne, sest puudus kohalik tugi. Elektrooniliste arvete kasutuselevõttuga uusi probleeme ei esinenud.

Edasised arengud paberivaba arvestuse suunas on elektroonilised laos saatedokumendid. Kui kaup läheb laost välja, siis kaubaga koos antakse välja ka saateleht-arve. Soovime võtta töösse spetsiaalse skanneri, millel on suurem ekraan ning kuhu saab allkirja anda. Kaup antakse autojuhile elektrooniliselt üle ja dokument liigub juba logistikakeskusesse, kui auto jõuab kohale, siis võetakse kaup vastu.

E-arvete hinda peaks kuidagi proovima kontrolli alla saada, et rohkem ettevõtteid saaksid seda kasutama hakata.

Lisa 7. Intervjuu – Kalev AS

Intervjuu toimus 12.03.2014, kell 11.00-11.13, intervjueritav Tiina Vimm, AS Kalev pearaamatupidaja.

AS Kalev on Eesti suurim ja vanim kondiitritööstusettevõtte, mille esimene eelkäija alustas tegevust 1806. aastal Tallinnas. Kalev on olnud aastaid Eesti tuntuim ja mainekaim kaubamärk. Ettevõtte põhitegevus on šokolaadi- ja suhkrukondiitritoodete tootmine ning müük. Lisaks tavasortimendile valmistab Kalev tooteid ka eritellimuste alusel, töötades koostöös kliendiga välja kliendi sõnumiga tooteid. Kalev toodab maiustusi Harjumaal Jüri lähistel Põrguväljal asuvas kaasaegses tootmishoones, mis valmis 2003. aastal. 26 500 ruutmeetril paikneva tootmiskompleksi maksimaalne koguvõimsus ulatub ca 15 000 tonnini aastas. Kalevi tütarettevõtte Maiasmokk on Eesti vanim järjepidevalt tegutsev kohvik Tallinna vanalinnas, mis pakub laias valikus kohapeal valmistatud kondiitritooteid ja käsitöökompekte. AS Kalev kuulub rahvusvahelisse Orkla kontserni. Ettevõtte annab tööd ca 390-le inimesele.

Grupp 1: Üldistavad

E-arveid on ettevõttes väga vähe, enamik ostuarvetest tulevad e-posti teel pdf-formaadis ja paberarved, mis skaneeritakse süsteemi. Ostuarvete digiteerimist ja e-arvete vastuvõtmist koos elektroonilise ostuarvete haldustarkvaraga ostame sisse OpusCapita AS-lt. Oleme teadlikud, et e-arvete käitlemine on oluliselt odavam kui paberarvetel ning pdf-formaadis arvetel. Hetkel saadavad e-arveid vaid mõned suuremad ettevõtted, näiteks Eesti Energia. Elektrooniliste ostuarvete töötlemisega alustasime 2012. aasta septembris, oleme kasutanud umbes 1,5 aastat. 2013. aastal oli 9400 ostuarvet, keskmiselt kuus umbes 700–800 arvet. E-arveid saadavad kümnekond suuremat ettevõtet.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

Paberarvete käsitlemisel oli põhiliseks probleemiks arvete kadumine. Tihipeale arve raamatupidamise osakonda ei jõudnudki, vaid jäi kellegi lausahtlisse või laua peale seisma. Maksetähtaegade saabumisel võttis ühendust tarnija ning uuris arvete tasumise kohta. Teine probleem oli ostuarvete liialt pikk kinnitamise protsess ettevõttes. Ettevõtte reeglite kohaselt peab ostuarve kinnitama mitu inimest ning paberarve liikumine ühelt inimeselt teisele venis pikaks. Ja alati ei olnud kinnitajat kontoris, vaid ta tegi muid tööülesandeid väljaspool kontorit.

Võib öelda, et mainitud probleemid lahenesid, kui võeti kasutusele elektrooniline ostuarvete töötlemine. Kuigi võib juhtuda, et arveid ei edastata õigele aadressile (teenusepakkujale). 2–3 % arvetest saadetakse veel inimestele, kes tellimuse esitasid.

Grupp 3: Töö eesmärk

E-arvete projekti realiseerimine oli vabatahtlik, ajendas soov muuta arvete ringlus kiiremaks. Soovisime saada selget ülevaadet kinnitust ootavatest arvetest, et ettevõtte rahakäivet paremini planeerida. Muuta kiiremaks ka ostuarvete kinnitamise protsess ja hoida kokku juhtide aega, et nad ei peaks arveid ainult kontoris kinnitama. Kulude kokkuvõid ei olnud iseenesest eesmärk.

Grupp 4: Tulemused

Elektroonilisel arvete töötlemisel ei pea raamatupidajad enam käsitsi sisestama arvelt andmeid. Vajalik on süsteemis konteeringu tegemine ning kinnituste kontroll. Osalise töökoormuse vähenemise tõttu tehti pisut muudatusi töökorralduses, kuid kedagi ei vallandatud.

Projektiga kaasnes igakuine arvete käsitlemise tasu, olenevalt arvete mahust. Juurutamise kulud polnud ning koolitused olid teenusepakkuja paketi sees.

Kindlasti vähenes juhtide tööajakulu, sest igast internetipunktist on võimalik siseneda elektroonsesse keskkonda ning kinnitada ostuarve, enam ei pea selleks tulema kontoris. Midagi üllatusliku ei olnud. E-arvete projekti rakendumise tulemus vastas ettevõtte ootustele.

Uusi probleeme elektrooniliste ostuarvetega tuvastatud pole. Kuigi alguses olid ettevõtte töötajad muutuste suhtes pisut tõrksad, siis aja möödudes jõuti arusaamale, et süsteem iseenesest on äärmiselt mugav ja lihtne. Arhiveerimise seisukohalt on arvete kiire leidmine väga suur pluss.

Paberivabaks soovitakse teha ka kuluaruannete käsitlemise, uut süsteemi looma ei hakata, vaid plaanitakse selleks kasutada ettevõtte intranetti. Suurematele ettevõtetele saadetakse müügiarveid e-arvetena, aga väiksematele siiski veel paberil.

Julgeme soovitada elektrooniliste ostuarvete kasutusele võtmist. Meie vajadusi rahuldab kõige enam OpusCapita AS, kuid teenusepakkujaid on mitmeid ning saab teha oma vajadustele kõige sobivaima valiku. Emotsioonid on äärmiselt positiivsed ning kõigest on väga hea ülevaade.

Lisa 8. Intervjuu – Prike AS

Intervjuu toimus 13.03.2014, kell 10.00-10.19, intervjuueeritav Lea Leppik, AS Prike finantsjuht.

Ettevõtte põhitegevus on kohvi ja kvaliteetalkoholi müük ja turundus Eesti turul. Joogiekspertid aastast 1992. AS Prike tegutseb kolmes Balti riigis.

Grupp 1: Üldistavad

Ettevõttes kasutatakse spetsiifilist arvehaldusprogrammi, mis on eraldi meie jaoks välja töötatud. E-arve küsimuse puhul tekkis intervjuueeritaval raskusi vastamisega, kuna puudusid teadmised, mis on e-arve. Autor andis selgitusi, mille tulemusena osati küsimusele vastata. Elektrooniliste arvetena käsitletakse teenuse arveid. Arveldusprogramm töötleb pdf-formaadis arveid, e-arveid me ei kasuta. Kõik sissetulevad ostuarved, ka e-postiga tulevad arved, trükitakse välja ning skaneeritakse spetsiifilise skanneriga süsteemi (OCR – optical character recognition). Optilise tarkvara abil "loetakse" automaatselt süsteemi arve andmed, kõrvaldades enamik käsitsi sisestamise vigu. Arved kinnitatakse elektroonilises süsteemis ning kinnitatud arved imporditakse majandus-tarkvarasse. Elektroonilise ostuarvete töötlemisega alustasime 2010. a novembris. Ostuarvete maht on umbes 400–500 ostuarvet kuus, e-arveid ei ole.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

Paberarvete käsitlemisel kadusid arved pidevalt ära. AS-is Prike on allkirjastamise ring liiga pikk ning erinevad inimesed peavad ühte ostuarvet kinnitama. Arve jäi tihti kellegi lauanurgale seisma või kadus teiste paberite vahele ära. Kõik sisse tulnud ostuarved registreeriti ning saadeti kinnitamisele, kuid hiljem polnud enam teada, kuhu arve kadunud oli. Ülevaade arvetest oli olemas, mis olid kinnitamisele saadetud, kuid puudus ülevaade, kelle käes arve hetkel on. Soovisime ettevõttele võetud kohustistest selget ülevaadet.

Võttes kasutusele elektroonilise arvete töötlemise, lahendati paberarvete töötlemisel esinevad probleemid. Kinnitamisel olevatest arvetest on selge ülevaade ning on täpselt teada, kelle käes arve on ning enam ei kao arved ära. Kinnitajatele on võimalik saata meeldetuletusi kinnitamata arvetest.

Grupp 3: Töö eesmärk

Elektrooniliste arvete projekt oli vabatahtlik, aga sundolukord ikkagi selles mõttes, et samamoodi ei saanud jätkata. Firma ja arvete maht kasvas ja see oligi põhiline ajend.

Elektroonilise arvehalduse puhul on võimalik arveid käsitleda ka väljaspool kontorit. Kuna inimesed on väga liikuvad, siis see oli ka väga suur ajend.

Soovisime likvideerida paberarvete käsitlemisel olevad probleemid. Suurem osa arvetest on turunduskulud ja need on väga spetsiifilised ning kõige täpsemini teavad seda kulutekitajad. Nemad panevad arvelduskeskkonnas arvele külge kõik vajalikud tunnused.

Grupp 4: Tulemused

Kõige suurem muutus ettevõtte töös oli esmaste kinnitajate tegevused arveldusprogrammis. Paberarvel oli lihtsam: arve teisele küljele kirjutati konto, kulukoht ja bränd, mõned dimensioonid, mida vajalikuks peeti. Elektroonilisel käsitlemisel võtab esmakinnitajatel arveldusprogrammis konteerimine rohkem aega. Kõik Prikesse saabuval arved lähevad esmalt raamatupidamisosakonda nii nagu oli olnud ka paberarvete töötlemisel. Raamatupidajal muutusid teatud ülesanded, ta skaneerib arve läbi spetsiaalse skanneri arveldusprogrammi. Tööjõu vähenemise efekti ei olnud ning inimesi vähemaks ei jäänud.

Elektrooniliste arvete projekt oli tegelikult päris pikalt ette mõeldud. Aastal 2009 hakkasime seda juba vaatama ning kahtlesime, sest oli ka alternatiivseid valikuid – kasutada teenusepakkujat. NetGrupp pakkus olemasolevat tarkvara, selline lahendus oli kasutusel veel ühes ettevõttes (ETK Süsteemis). Kahtlesime, sest nii spetsiifilise tarkvaraga on kõiksugused uuendused, mured, probleemid ning need võivad osutuda päris kulukaks. Kõige ebameeldivam selle projekti juures ongi olnud see, et pärast süsteemi juurutamist on lisandunud päris palju kulusid, mida ei osanud alguses kohe ette näha. Juurutamiskuludega eelarvestasime aga need kulud, mis lisandusid hiljem, süsteemis muudatuste tegemine on läinud päris kulukaks.

Oluliselt kulusid vähenenud ei ole, sest paberikulu on sama – arved trükitakse välja, selleks, et neid skaneerida. Oleme uurinud arendajalt võimalust tõmmata pdf-formaadis arveid süsteemi, kuid selle arendamine läheks maksma liialt palju. Uude programmi on erinevaid suhtumisi olnud, sest mõnele inimesele on tööd juurde tulnud. Hästi positiivne on see, et paberarvete otsimine kinnitajate käest ei ole enam aktuaalne.

Projekti tulemus vastas enamjaolt ootustele. Alguses tõrkus programm päris palju ning vigu esines ka väga palju. Arendajal kulus palju aega, et vead jäädavalt likvideerida. Võib öelda, et see kindlasti ei vastanud ootusele. Elektrooniliste arvete kasutuselevõtuga uusi probleeme esinenud ei ole.

Ettevõttel on võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas. Soovime arendada olemasolevat programmi, et saaksime kinnitusprotsesse veelgi kiirendada. Arendajal

on olemas lahendus, kus arveid saab töödelda paralleelselt mitu inimest, kuid see lahendus on päris kulukas. Hetkel Eesti osas suuri muudatusi ette ei näe. Teine suurem suund paberivaba arvestuse suunas on viia Läti ja Leedu tütarettevõtted üle elektroonilisele kinnitusringile.

Lisa 9. Intervjuu – G4S Eesti AS

Intervjuu toimus 24.03.2014, kell 12.00-12.12, intervjuueeritav Kaja Issaenko, AS G4S Eesti pearaamatupidaja.

Rahvusvahelise kontserni G4S põhitegevusalaks on turvateenuste osutamine. G4Si tütarettevõtetes rohkem kui 125 maailma riigis töötab kokku üle 620 000 inimese. Sellega on ettevõtte suurima töötajate arvuga turvateenuste pakkuja maailmas. G4S on Eestis tegutsev kontsernina. G4S Eesti esindused asuvad Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Jõhvis. G4S Eesti kontserni käive oli 2012. aastal 54,8 miljonit eurot ja töötajate arv ligi 2500. G4Sil on üle 45 000 püsikliendi. G4Sile kuulub Eesti Turvaettevõtete Liidu andmetel 43% Eesti turvaturust ja 52% Eesti valveteenuste turust. Oma hea maine klientide hulgas on G4S pälvinud eelkõige tänu teenuste ja teeninduse kvaliteedile.

Grupp1: Üldistavad

E-arvetena käsitletakse kõiki ostuarveid. Ettevõttesse saadetakse paberarveid, mis skaneeritakse sisse, e-posti teel pdf-formaadis arveid ja e-arveid, mis on masinloetavad.

Elektroonse töötlemisega alustati 2009. aastal ning kasutatakse teenusepakkujat eArvekeskus.

Ostuarvete maht ühes kuus on 1800 ja e-arvete osatähtsust ei oska täpsemalt öelda. Suurema osa sissetulevatest ostuarvetest moodustavad pdf-formaati arved. Välja on töötatud erilahendus G4S kontserni kuuluva tütarettevõtte Alarmtec arvete vahetuseks, kus kontserni siseselt saadetakse e-arveid.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

Elektrooniline arvehaldussüsteem võeti kasutusele vahetult enne tsentraliseerimist, mille käigus toodi piirkondlikud raamatupidamisüksused üle Tallinnasse ning moodustati finantsdivisjon. Kuna ostuarvete kinnitajad asusid Eesti erinevates asukohtades, siis paberarvete töötlemisel oleks ostuarvete kinnitamise protsess veninud liiga pikaks ning arved kaoksid ära. Seepärast polnud paberarvete süsteemi kasutamine enam mõeldav.

Võttes kasutusele elektrooniliste ostuarvete töötlemine lahendati paberarvete käsitlemisel olevad probleemid: arved ei kadunud ära, elektrooniline süsteem võimaldas saata automaatseid meeldetuletusi kinnitust ootavate arvete kohta, igal hetkel oli ülevaade kinnitust ootavatest arvetest ja lisaks sellele oli kõigil töötajatel ligipääs heaks kiidetud arvetele (arhiiv).

Grupp 3: Töö eesmärk

Võtsime kasutusele elektrooniliste arvete töötlemise, sest soovisime ettevõtet arendada ning olla kaasaegsemad. Soovisime kiirendada asjaajamist, eemaldada võimaluse arvete kadumiseks ning selget ülevaadet ettevõtte kohustistest.

Grupp 4: Tulemused

Võttes kasutusele elektroonilised ostuarved, toimusid ettevõtte töös olulised muudatused. Ettevõtte töötajatel puudus usk projekti kasulikkusesse, kuid omandades vajalikud oskused süsteemi kasutamiseks ning saades kasutamiskäitumist, muutus töötajate suhtumine antud süsteemi positiivsemaks. Ettevõtte tsentraliseerimise käigus toimusid vastavad muudatused struktuuris ning raamatupidajate arv jäi vähemaks. Üheks põhjuseks võib olla ka arveandmete käsitsi sisestamise üleminek teenusepakkujale ning sellevõrra raamatupidajate töökoormuse vähenemine.

E-arvete projektiga kaasnes igakuine teenustasu arve teenusepakkujalt ning ühekordne süsteemide liidestamise tasu. Investeeriti raamatupidajate töövahenditesse ja soetati teine monitor, et tööd oleks võimalik teha kiiremalt ja mugavamalt. Ootamatuid kulutusi e-arvete projektiga ei esinenud.

Elektrooniliste arvete töötlemisega suudeti kokku hoida arve sisestamise ajakulu, mille arvelt jäi vähemaks ühe raamatupidaja töökoht. Paberarvete töötlemisel kasutati ettevõttes arhiivi keskuse teenust, arhiivikarpide hoiustamine, kuid võttes kasutusele elektroonilised ostuarved vähenes arhiveerimise kulu. E-arvete projekti rakendumise tulemus vastas meie ootustele.

Elektrooniliste arvete kasutuselevõtuga esines tehnilisi probleeme – liidestamine majandustarkvaraga. Süsteemide arenduste käigus on esinenud ka erinevaid tõrkeid.

Ettevõtte võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas on majanduskuluaruannete käsitlemine elektroonilises keskkonnas (eKontor). Hetkel jätkame elektrooniliste ostuarvete töötlemisega samamoodi, kuid ootame teenusepakkujalt parendusi juurde.

Elektrooniliste ostuarvete käsitlemine suuremates ettevõtetes on tasuv ning kiirendab protsesse oluliselt. Paberarvete maht koguarvetest on jätkuvalt vähenemas. Ettevõttes on finantsaruannete esitamise tähtaeg uue kuu 5ndal tööpäeval (eelmise kuu sulgemine) ja aruanded peab esitama edasi emaettevõttesse. Ilma elektroonilise töötlemiseta ei oleks võimalik finantsaruandeid nii kiiresti valmis saada.

Lisa 10. Intervjuu – SEB AS

Intervjuu toimus 09.04.2014, kell 12.00-12.23, intervjuueeritav Raili Lauringson, AS SEB Pank Raamatupidamise osakonnajuhataja.

AS-i SEB Pank sajaprotsendiline omanik on börsil noteeritud emaettevõtte Skandinaviska Enskilda Banken AB, mis on tähelepanuväärse ajalooa Põhjamaade finantsteenuste pakkuja SEB Grupi emaettevõtte. SEB Grupp on juhtiv Põhjamaade finantsteenuste grupp. Kliendisuhetele keskenduva pangana pakub SEB Rootsis ja Balti riikides finantsnõustamist ning laia valikut finantsteenuseid. SEB Pank Grupp on SEB Grupi osaks olev Eesti finantsgrupp, mis teenindab eraisikuid, äriettevõtteid ja avalikku sektorit. AS SEB Pank on Eesti juhtiv universaalpank. On esirinnas mitmes valdkonnas, sealhulgas rahavoogude juhtimises, varahalduses ja elukindlustuses. AS SEB Pank tegutseb SEB Grupi Varahalduse Ida-Euroopa kompetentsikeskusena. AS SEB Pank alustas 2013. aasta alguses pilootprojektiga, mille raames pakuti klientidele valitud pangakontorites digitaalset, paberivaba teenindust. Paberivabas kontoris allkirjastatakse dokumendid digitaalselt ja salvestatakse kliendi internetipanga digiportaali. Tänu sellele kulub kontorites vähem paberit ja suureneb panga keskkonnahoidlikkus. Aasta lõpus oli AS-il SEB Pank üle Eesti juba kuus paberivaba kontorit.

Grupp 1: Üldistavad

E-arvetena käsitletakse ettevõtte e-posti aadressile elektrooniliselt saadetud pdf-formaadis arveid. Elektrooniliste arvete oluline eelis on arvete kiire edastamine ja vastuvõtmine, paberarvete töötlemisel võttis posti saabumine ja jagamine kaua aega.

Elektroonilise süsteemi arendamist alustasime sel ajal, kui elektroonilised arved ei olnud veel nii aktuaalsed. Soovisime, et kõik arved jõuaksid raamatupidamisosakonda ning oleksid kinnitatud. Elektroonilise arvehaldusega alustasime 1.jaanuaril 2013 ning kasutame enda juurutatud süsteemi, mitte ei ole ostnud sisse teenust väljastpoolt ettevõtet. Täna sel päeval saabuvad ettevõttesse 95% ostuarvetest elektrooniliselt e-posti aadressile ning 5% saabuvad paberil, mis skaneeritakse süsteemi. E-arveid hetkel ettevõtte süsteem vastu ei võta. Enamasti saadavad paberarveid välismaa tarnijad, kellelt pole võimalik muus formaadis arveid saada. E-posti aadressile saadetud pdf-formaadis arveid välja ei prindita, vaid säilitatakse elektrooniliselt. Postiga saadetud paberarveid käsitletakse originaalarvetena ning arhiveeritakse ka vastavalt. Komandeeringu dokumendid skaneeritakse süsteemi ja neid ei arhiveerita paberil.

Ostuarvete maht on 18 000 arvet aastas, mis sisaldab ka töötajatele tehtud väljamakseid.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilistele arvetele üle minna

Paberarvete töötlemisel esinesid mitmed probleemid. Oluliselt kaua võttis aega posti teel paberarvete liikumine, posti jagamisele ning arvete jõudmine raamatupidamise osakonda. Elektroonilisel arvete töötlemisel on saavutatud oluline aja kokkuhoid ning arvete kinnitamise protsess on tunduvalt kiirem. Ettevõtte on teinud lisa investeeringud raamatupidajate töövahenditesse, lisades teise monitori, mille korral on ühel ekraanil avatud arve ning teisel majandustarkvara. Paberarvete töötlemisel esinenud probleemid lahendati kui võeti kasutusele elektrooniline arvehaldus. Elektroonilise arvete töötlemisega hoitakse kokku tööjõuressursi, arvete kinnitamise aeg muutus oluliselt kiiremaks, arved tasutakse õigeaegselt, arvetest selge ülevaade igal ajal, võimalik aruannete välja võtmine süsteemist. Arvete kinnitamise protsessis on oluline parendus kinnituse andmise aeg süsteemis, mida on võimalik jälgida. Süsteemis on ära defineeritud kulukontod ning võimalus valida vaid etteantud kontosid.

Grupp 3: Töö eesmärk

Elektrooniliste arvete projekti tehti vabatahtlikult, soovisime muuta tööd ja protsesse efektiivsemaks ning lahendada paberarvete töötlemisel esinenud probleemid.

Grupp 4: Tulemused

Elektrooniliste arvete kasutuselevõtul muudeti kinnitajate ja assistentide töökorraldusi, lisandusid mõningad tööülesanded. Süsteemis on välja arendatud kopeerimise võimalus, mille kasutamisel on võimalik tööd lihtsustada. Esmasel süsteemi kasutamisel tuleb andmed sisestada käsitsi, kuid järgmisel korral on võimalus andmeid kopeerida ning sellega muuta tööprotsess kiiremaks.

Elektroonilisele süsteemile üleminekul olid peamiselt tavatööjõu kulud, väliseid kulutusi süsteemiga ei kaasnenud.

Elektrooniliste arvete töötlemisel vähenesid tööjõu ressursi kulud, sest arved on süsteemis kajastatud ning raamatupidamise osakonnal on vaid kontrollifunktsioon. Kulude kokkuhoid saavutati ka arhiveerimise pealt, sest kasutame arhiivi teenuse sisseostmist. Elektroonilise arvehalduse korral ei pea tegema arhiivikeskusesse päringut, vaid kõigil töötajatel on võimalik dokument süsteemis avada. Kindlasti oleme saavutanud ka paberi kokkuhoidu, kuna arveid ei pea välja printima ega koopiaid tegema. Üllatuslikke kulude vähenemist elektrooniliste ostuarvete süsteemi kasutuselevõtmisel ei olnud.

Viies läbi elektrooniliste arvete projekti teati täpselt, millised on eesmärgid ning tulemus vastas meie ootustele. Ettevõtte siseselt oli raamatupidamise osakond esimene, kes läks üle

paberivabale majandamisele. Elektrooniliste arvete kasutuselevõtuga uusi probleeme ei esinenud, kuid IT süsteemiga on tulnud ette mõnikord probleeme.

Ettevõtte võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas toimuvad jaepanganduse ja laenude osakonnas. Oleme kaalunud ka e-arvete kasutusele võtmise, kuid meie arved on liialt spetsiifilised, et neid automatiseerida. Täna veel ei ole me kohustatud saatma xml-formaadis arveid, kuid tulevikus ei ole miski välistatud.

Elektrooniliste arvete töötlemisega on tehtud protsessid oluliselt mugavamaks ning olnud kasutanud seda süsteemi poolteist aastat, peab tõdema, et elu ilma selleta ei kujuta enam ette.

Lisa 11. Intervjuu – Tallinna linn

Intervjuu toimus: 04.04.2014, kell 10.00-10.30, intervjueeritav Kaja Vahar, Tallinna Linna pearaamatupidaja ja intervjueeritav Virve Vanaveski, Tallinna Linna finantssüsteemide osakonna juhtivspetsialist.

Tallinna linna finantsteenistus on Tallinna linna kui kohaliku omavalitsusüksuse finantshaldust koordineeriv ja juhtiv linna struktuuriüksus. Linna finantsteenistuse ülesandeks on tagada linna tõhus ja jätkusuutlik finantshaldus, olla asjatundlikuks partneriks linna juhtkonnale, linna asutustele ja linna valitseva mõju all olevatele üksustele ning osutada kvaliteetset raamatupidamisteenust oma klientidele. Tallinna linn koosneb umbes 300st asutusest.

Grupp1: Üldistavad

Tallinna linnale saadetakse arveid kolme kanali kaudu: posti teel või kulleriga edastatakse paberarved, e-posti manuseks edastatakse pdf-formaadis arveid ja edastatakse ka infosüsteemide vahel liikuvaid digiarveid, milleks on Eesti e-arve standardil põhinev xml-formaadis failid.

Ostuarvete elektroonilise töötlemisega alustati kogu linnaorganisatsioonis 2013. aasta esimese kahe kvartali jooksul. Üleminekul paberarvetelt elektroonilisele arvehaldusele kaaluti kolme varianti: arvete käsitlemine DMSis (Postipoiss), digiteerimise ja menetlussüsteemide soetamine või sisseostmine teenusena. Otsustati kolmanda variandi kasuks ning Tallinna linn ostab teenust sisse eArvekeskuselt. Teenuse organisatsiooniline ulatus on kõik linna ametid ja hallatavad asutused ning Tallinna linna poolt teenindatavad linna sihtasutused ja äriühingud.

Ostuarvete maht kuus on Tallinna linnal umbes 20 000 arvet, millest 99,9% töötlemise elektroonilises keskkonnas. Umbes 2,5 tuhat arvet kuus tuleb e-arvetena ning 17,5 tuhat arvet tuleb pdf-formaadis või paberil.

Grupp 2: Miks taheti e-arvele üle minna

Paberarvete käsitlemisel oli koopiategemise maht asutustes kohapeal oluliselt mahukas ja kulu suur ning paberposti liikumine võttis kaua aega. Võttes kasutusele elektrooniline arvete töötlemine lahendati paberarvete töötlemisel tekkinud probleemid. Peamiselt vähenesid elektroonilise arvehalduse kasutuselevõtmisega personali-, haldus- ja säilitamiskulud ning töötlemisprotsess muutus kiiremaks. Rahakäibe planeerimine muutus tõhusamaks, sest süsteemis on näha ka saabunud ja töötlemisel olevad arved. Elektroonilisel töötlemisel ei pea raamatupidaja sisestama käsitsi arve andmeid, vaid see töö jagunes ära arvete

digiteerija, käsitleja ja raamatupidaja vahel. Arve andmetes esineb kindlasti vähem eksimusi, sest elektroonilisel töötlemisel loetakse osa andmeid automaatselt süsteemi. Paberarvete töötlemisel oli oluliseks probleemiks osakondade erinev paiknevus (300 astutust Tallinna linna erinevates osades ja raamatupidamise üksused kesklinnas ja haridusametis), sest paberarvete liikumine nende vahel võttis kaua aega. Võttes kasutusele elektroonilised arved on koopiade tegemine vähenenud, sest igal ajahetkel on elektrooniline arhiiv kättesaadav. Oluline tegur elektrooniliste arvete kinnitamisel on võimalik ligipääs süsteemi igast internetiühendusega seadmest ning selleks ei pea olema kontoris.

Grupp 3: Töö eesmärk

Elektrooniliste arvete kasutusele võtmine oli üks raamatupidamise organisatsiooni ümberkorralduse loogiline jätk. Enne raamatupidamise tsentraliseerimist olid asutuses kohapeal kõik dokumendid ja oma raamatupidaja, kuid tänasel päeval on kaks suurt raamatupidamise üksust ning asutustesse kohapeale ei jäänud raamatupidajat ega algdokumente. Meid ajendas elektrooniliste arvete töötlemist rakendama sellest tulenev tööjõu ja ajavõit. Kui poleks toimunud raamatupidamise tsentraliseerimist, siis ei oleks olnud otsest vajatust antus projekti rakendamiseks. Kindlasti oli üheks põhjuseks ka lahendada pabararvete töötlemisel tekkinud probleemid.

Grupp 4: Tulemused

Paberarved tulevad asutustesse kohapeale, need skaneeritakse ja saadetakse digiteerimisele operaatorile. Pdf-formaadis arved suunatakse edasi e-postiga operaatorile ja e-arved lähevad otse süsteemi. Kui menetlusprotsess on lõpule viidud, siis suunatakse arve majandustarkvarasse ja moodustus majandustehing maksetähtaja saabumisel tehakse makse.

Võttes kasutusele elektroonilised arved loodi ametikohtadel kindel süsteem, määrati arve vastuvõtja, kinnitusring ning konteeringu tegemine. Lisatöö mõningatel ametikohtadel tekitas teatavat vastuseisu. Kinnitusringi lõpus on alati asutust teenindav ostu raamatupidaja, kes vaatab kinnitusringi käigus arvele omistatud tunnused üle, et need vastaksid majandustehingu kirjendamise reeglitele ning arve majandustarkvarasse.

Elektrooniliste arvete teenuse kasutamise eest maksab Tallinna linn iga kuu umbes 5,5 tuhat euri, olenevalt arvete mahust.

Elektroonilise arvehalduse korral on asutuste majandusinformatsioon juhtimisotsuste tegemiseks käes oluliselt varem. Kui paberarvete käsitlemisel oli bilansis näha numbrit siis

elektroonilise arvehalduse korral on võimalik avada bilansi number dokumendini lahti võimalikult lihtsalt ja kiirelt. Viimast on raske mõõta rahas, kuid sellel on väga suur väärtus.

Elektroonilise arvete töötlemise süsteemiga on rahul nii asutused kui ka tsentraalne juhtimisorganisatsioon, sest kõigil on ligipääs linna täisinformatsioonile oluliselt varem kui seda oli paberarvete töötlemisel.

E-arvete projekt on vastanud meie ootustele, tunneme end justkui nägijatena, sest kõik informatsioon on igal ajahetkel kättesaadav kõigile. Arvete kinnitamise protsess on oluliselt kiirem elektroonilisel töötlemisel ning süsteem võimaldab saata meeldetuletusi kinnitamist ootavate arvete kohta.

Elektrooniline arvehaldussüsteem on mugav töövahend ka audiitoritele, sest kõik vajalikud dokumendid saavad nad ise süsteemile ligipääsu olemasolu korral võtta. Viimane vähendab nii raamatupidaja kui ka audiitori tööaega.

Elektroonilise süsteemi juurutamisel esines töötajate vastuseisu, uus töökeskkond, töökorralduse muutus, kuid tänasel päeval on antud probleemid edukalt lahendatud. Ainuke probleem, mis on tingitud laialdasest elektroonika kasutamisest, on mõju töötajate silmadele, kuid see kaasneb üldise tehnilise progressiga.

Võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas on likvideerida kõik paberdokumendid, viia e-keskkonda majanduskulude ja lähetuskulude aruanded. E-keskkonda oleme hakanud kasutama ka müügiarvete e-arvetena väljastamiseks klientidele.

Elektrooniliste arvete süsteemi juurutades läksime osade hankijate pärusmaale ja hankijad olid sunnitud oma majandustarkvarasid kohandama selleks, et e-arve oleks vastuvõetav. Pärast SEPA süsteemile üleminekut hakkas Tallinna linn väljastama e-arveid. Kui riik läheb seda teed, et avalik sektor aktsepteerib ainult xml-formaati, siis paljud ettevõtted on justkui sunnitud elektroonilisele süsteemile üle minema, kui tahetakse teha tehinguid riigiga.

Elektroonilise arvehalduse kasv viimastel aastatel võib olla tingitud suuremate ettevõtete ja asutuste liitumisega elektroonilise arvetöötlemisega ning soovitakse saada tarnijatelt e-arveid. Ettevõtted on sundolukorras, sest selleks, et klienti hoida peab tema tingimustega nõustuma, sest vastasel korral valitaks uus tarnija. Elektrooniliste arvete kasv on tingitud ka SEPA (ühtne euromaksete piirkond) käivitamisest alates 01.02.2014. Pangad asendasid riigisisese otsekorralduse e-arvetel põhineva teenusega, mis võimaldab arvete automaatset maksmist. Paljudele ettevõtetele tähendas see vajadust uuendada äri- ja/või raamatupidamistarkvara. Eelkõige peaks see peegelduma saadavates ostuarvetes – e-arvete

maht peaks järk-järgult tõusma. Kuid Euroopa Liidus anti pikendust 1.juulini SEPA maksetele ülemineku osas.

Lisa 12. Intervjuu – eArvekeskus

Intervjuu toimus: 10.04.2014, kell 12.00-12.45, intervjueritav Teele Arjasepp, AS Eesti Post, eArvekeskuse ostuarvete teenuse juht.

eArvekeskus on e-arvete operaator, mis ühendab endas e-arvete saatjad, saajad ning nende poolt kasutatavad majandustarkvarad ning teeb seeläbi võimalikuks paberivabale raamatupidamisele ülemineku. eArvekeskus on juriidilistele- ja eraisikutele arvete saatmist, vastuvõtmist, töötlemist ning säilitamist võimaldav E-arvete keskkond, mis asub internetis aadressil www.arvekeskus.ee. eArvekeskus on e-arvete saatmise ning vastuvõtmise kanal kõigile ettevõtetele ja asutustele. eArvekeskus võimaldab arveid saata ja vastu võtta nii e-arvetena, PDF-arvetena kui ka elektroonselt otse Eesti Posti väljatrükkimiseks ning kohaletoimetamiseks. E-arvete keskkond võimaldab Kliendil elektroonselt hallata oma ostu- ja müügiarveid ja kuludokumente seal hulgas koostada, väljastada, edastada raamatupidajale, kinnitada, kommenteerida, säilitada, eksportida/importida arveid.

Eesti E-arvete Keskus on AS Eesti Post tütarettevõtte (100%), asutatud 2008.a. eArvekeskuse portaali käivitati 03. juunil 2009.a.

Grupp1: Üldistavad

Arvekeskuse teenuseid kasutab rahandusministeerium, koos umbes 90 Eesti riigiasutusega, seal hulgas maksuamet, välisministeerium, justiitsministeerium, kaitseministeerium ja nende allasutused. Kliendid on veel Harjumaa maakond, kõik vallavalitsused (va Viimsi), üle Eesti on 6-8 linnavalitsust ja kõige suurem linn on Tallinn ning linnavalitsuse alla kuulub 300 asutust, see on olnud üks meie suurimaid projekte. Arvekeskuse teenuseid kasutab veel RMK, kaisteliit ja eraettevõtetest Amserv, Kaubamaja, Ideo, Tele 2, Iizi Kindlustus.

Arvekeskus loodi juunis 2009.aastal ning oli eraldi ettevõtte Eesti Arvetekeskus OÜ. 1.jaanuarist 2014 on ametlikult Eesti Post ja kuulub Eesti Posti infologistika divisjoni.

E-arvete osatähtsus kõigist vastuvõetavatest ostuarvetest on 13-15%, mis on oluliselt tõusnud Eesti turul seoses SEPA-ga. Liider e-arvete saamises on Tallinna linn, kes on teinud head tööd tarnijatega ning nende e-arvete maht jääb juba peaaegu 20. Arvekeskusega liitunud ettevõtetel väheneb paberarvete maht olulisel määral, minnakse üle eelkõige e-posti teel

saadetud pdf-formaati arvetele või võimalusel e-arvetele. Seega kõigist sissetulevatest arvetest moodustab e-arve 13-15%, e-posti teel 80% ja ülejäänud 5-7% tulevad paberil.

Tegelikkuses teeb eArvekeskus igale kliendile eraldi hinnapakkumise, oleme kliendi spetsiifilised. Ühe arve digiteerimine maksab 0,40 senti (paberarve ja pdf-formaat), ühe e-arve väljasaatmine Arvekeskuse kaudu on tasuta, e-arve vastuvõtmine on 0,09 senti, pdf-formaati arve väljasaatmine 0,01 sent ja arhiveerimise tasu 50 MB on tasuta ja iga järgnev MB on 0,03 senti.

Grupp 2: Töö eesmärk

Elektroniste arvete töötlemisel eemaldatakse paberarvete arhiiv, digiarhiiv on kiirem ja mugavam ning kättesaadavam igal hetkel kõigile töötajatele. Paberarvete töötlemisel unustati arveid lausahtlisse ja see ei jõudnud raamatupidamise osakonda. Elektronilise arvehalduse korral on antud situatsioonid viidud suhteliselt miinimumini, kuigi võib juhtuda, et unustatakse postkastist arve edasi saatmata. Elektronilisest süsteemist saab arvete maksetähtaegasid paremini jälgida ning arved õigeaegselt tasutud.

Digiarhiiviga saavad töötajad ise otsida arvet, mida ta on kunagi töödeldud. Kui paberarvete töötlemisel pidi varem raamatupidajalt küsima, siis nüüd saab ise arveid otsida. Selle võrra vähenes raamatupidaja töökoormus oluliselt.

Elektronilisel töötlemisel on raamatupidajal ülevaade kogu arvete hetkeseisust, kelle käes arve kinnitust ootab. Ühel meie kliendil on umbes 1500 arvet kuus ning peale eArvekeskuse teenuste kasutuselevõttu vallandasid nad 2 töötajat, kes sisestasid ostuarvete andmeid süsteemi.

Arvekeskuse klientide ootused elektronilisele arvehaldusele üleminekul on peamiselt kulude kokkuhoid.

Grupp 3: Tulemused

Arvekeskusel on 1900 aktiivset kontot elektronilises süsteemis, kus Tallinna Linnavalitsuse all on 300 kontot, kuid meie jaoks on see üks klient. Tallinna Linnavalitsus hõlmab kogu klientide mahust 15-20%, mis ei tee teda aga oluliselt suuremaks mõnest teisest suurkliendist. Arvekeskusel on elektronilises süsteemis 1000 väikest kontot (väikeettevõtted) ning ülejäänud kuuluvad keskmistele ja suurtele asutustele. Hinnapakkumine tehakse igale kliendile personaalne, ostuarvete mahu ja kinnitajate arvu järgi.

Elektroniliste arvete projekti rakendumise tulemus vastab Arvekeskuse klientide ootustele ning meie pakutavad lahendused tunduvad klientidele sobivat. Elektronilisi

süsteeme arendatakse pidevalt ja 80% arendustest teeme klientide sisendite põhjal ning 20% arendustest teeme enda nägemuse järgi, kuhu suunas elektrooniline teenus edasi peaks liikuma.

Elektrooniliste arvete kasutuselevõttuga on klientidel esinenud mitmeid erinevaid probleeme ning üsna levinud on uue süsteemi usaldatavus. Paberarvetelt üleminek on töötajatele teinekord oluliselt vaevaline, sest usaldus elektroonikasse puudub. Arvekeskus tagab serveri võimekuse, varukoopiate tegemise kliendi andmetest ning tegema kõik võimaliku kliendi andmete säilitamiseks. Serverid on mitmekordistatud ning ühe serveri mitte töötamise korral ei panda kogu Arvekeskust kinni. Paberarvete käsitlemisel kadusid arved tihti ära, kuid elektroonilise süsteemi kasutuselevõtmisel ei saa teenusepakkuja riskida arvete kadumisega. Kuid kui arve peaks kaduma elektroonilisest süsteemist, siis on vajalik vaid kliendi teavitatus ning antud probleemiga tegeleme ise edasi. Näitena võib tuua intsidendi, kus 15 minuti vältel ei tulnud Arvekeskusesse ühtegi e-kirja. Kuna klientide arved ei jõudnud meieni siis oli tegemist äärmiselt kriitilise situatsiooniga, mille pidime lahendama võimalikult kiiresti. Antud probleem suudeti lahendada 4 päevaga ning kõik kaduma läinud e-kirjad jõudsid tagantjärgi meieni.

Mõni klient on pidanud oluliseks turvariskiks ka teenusepakkuja süsteemi sisenemist. Arve elektroonilisele kinnitamisele saatmisel jõuab kinnitajale e-posti aadressile automaatne link süsteemi. Süsteemi sisselogimisel on erinevaid võimalusi, kuid võib ka seadistada selliselt, et lingile vajutades logitakse kasutaja automaatselt süsteemi sisse, mis on mugav ja kasutajasõbralik kinnitajale. Kuid elektroonilisse süsteemi sisselogimine võib olla seadistatud kohustuslikuks ja saab ka nõuda digiallkirja. Kliendid on tundnud muret e-postkasti sisse häkkimise võimalikkusele ning sealt olemasolevate linkide kuritarvitamise riskile. Tegelikult on link ühekordne ning olles arve juba kinnitanud, siis antud lingist enam süsteemi sisse ei pääse. Kliendid pole veel Arvekeskusesse pöördunud murega, et postkasti häkiti sisse ning saadi kriitilised arve kätte.

Arvekeskuse süsteeme võib võrrelda maksuameti süsteemide turvalisuse tasemega, kus sisselogimisel turvalist elektroonilist autentimist (ID kaart, mobiil-ID, internetipank). Kasutaja saab pärast ID-kaardiga või internetipanga kaudu sisenemist määrata paroolid eArvekeskuse kontole kiiremaks ligipääsuks.

Kliendid on toonud välja erinevaid tähelepanekuid seoses elektroonilisele süsteemile üleminekul, mille kasutamisel on arvete töötlemise aeg muutunud oluliselt kiiremaks, raamatupidajate käsitsi arveandmete sisestamise puudumisel väheneb tööjõukulu. Kui

ettevõttes on kuus üle 500 arve, mida peab käsitsi süsteemi sisestama, siis kasutades teenusepakkujat antud andmete sisestamisel, tähendab see tõenäoliselt ühe töökoha tööjõukulu kokkuhoidu ettevõttes. Teenuse pakkuja edastab elektroonilise kanali (e-arve, e-post, internetipank) puhul kliendi müügiarve adressaadile viivitamatult, kuid mitte hiljem kui ühe tööpäeva jooksul. Elektroonilisel töötlemisel väheneb ka kinnitajate aeg, sest arveid kinnitada on mugavam ning seda ei pea tingimata tegema kontoris olles. Arvekeskuse elektrooniline süsteemi lahendus on võimalikult optimaalne, et oleks sobiv kõikidele meie klientidele. Viimased pöörduvad meie poole erinevate spetsiifiliste soovidega, kuid Arvekeskus ei tee uusi arendusi kliendispetsiifiliselt, vaid soovime teha uuendusi, mis sobiksid kõikidele meie klientidele. Arvekeskus lubab oma klientidele 99,9% teenuse kvaliteeti, mis tähendab, et arveandmete sisestamisel võib olla kaks viga tuhandest arvest. Märtsi kuu jooksul sisestati Arvekeskuses 55 900 arvet käsitsi süsteemi ning automaattuvastus tarkvaraga sisestati süsteemi 10 000 arvet, millele lisanduvad ka e-arved, umbes 15% koguarvete mahust. Arvekeskuses on kokku 24 arve andmete sisestajat ning kasutatakse ka automaattuvastus tarkvara. Viimane võimaldab automaatselt tuvastata pdf-formaadis arvetelt arve andmeid ning sisestab automaatselt kõik vajaliku informatsioon süsteemi. Automaattuvastus tarkvaraga on maksimaalne arvete töötlemise kogus kuus 14 000. Antud süsteemi saab kasutada ainult arvetega, millel on kindel arveandmete paigutus. Tarkvara oskab lugeda ainult ühte paigutust, kui arvel paigutust muuta siis tarkvara enam ei toimi ning võib lugeda arvelt andmeid valesti. Süsteemi on võimalik uue arveandmete paigutuse korral ümber kirjutada, kuid see on väga töömahukas.

E-arvete kasutamise barjäär

Kui klient pöörduv Arvekeskuse poole sooviga otsa elektroonilise ostuarvete töötlemise teenust, siis enamuse jaoks ei ole klient ise valmis müügiarveid e-arvetena välja saatma. Müügiarvete tööprotsessid on ostuarvete käsitlemisest pisut keerulisemad ja seda keskkonda pole nii hästi testitud. Ettevõtetel puudub üldine usaldus müügiarvete haldamiseks, põhjenduseks tuuakse enamasti kontrolli puudumine ning tehnoloogia vähene usaldamine. Kindlasti sõltub väga palju kliendist, sest soovitakse ka müügi- ja ostuarvete digiteerimise teenust ning e-arvete saatmise ja vastuvõtmise võimalust. Palju sõltub ka programmist, mida ettevõtte kasutab, sest kui müügiarve väljasaatmine pdf-formaadis nõuab tarnijalt palju aega siis on võimalik saata müügiarve Arvekeskusesse ja sealt saadetakse edasi juba kliendile. Müügiarvete haldus peab olema hoolikalt läbi mõeldud, tänasel päeval saadavad e-arveid

ettevõtted, kellel on võimalik automaatselt suures koguses arveid genereerida. Väikeettevõtted aga ei soovi võtta endale vahendajaks operaatorit müügiarvete töötlemisel, sest arvete koguse maht on väike. Arvekeskus on teinud klientidele erinevaid kampaaniaid, kus ettevõtte, kes liitub ostuarvete digiteerimisega, saab anda tarnijatele tasuta Arvekeskuse süsteemi konto, kus tarnijad saavad antud ettevõttele luua e-arveid. Tallinna linn on suutnud sellise aktsiooniga kaasata paljud tarnijad ning selle tõttu on ka linn saavutanud keskmisest kõrgema e-arvete osatähtsuse kogu ostuarvetest. Tarnijale on Arvekeskuse süsteemis e-arve loomine dubleeriv töö, sest müügiarveid luuakse tegelikkuses tarnija majandustarkvaras.

Ostuarvete töötlemise keskkond on töötanud juba mitmeid aastaid, süsteem on igasuguste võimalike klientide poolt läbi testitud. Kui Tallinna linna suudab oma arveid (17 000 ostuarvet kuus) meie süsteemis käsitleda siis ilmselgelt suudavad seda ka ettevõtted, kelle on 1 000 - 3 000 ostuarvet kuus. Arvekeskus ei ürita midagi otsast peale alustada ega eksperimenteerigi ühegi kliendi peal, vaid antud keskkond on läbi töötatud, turvaline ning puuduvad suuremad probleemid, seepärast on sellise süsteemi kasutuselevõtmine kogunud rohkem populaarsust.

Lisa 13. Intervjuu – Sirowa Tallinn AS

Intervjuu toimus: 15.04.2014, kell 18.00-18.11, intervjuueeritav Reelika Kilter, AS Sirowa Tallinn pearaamatupidaja.

Sirowa Tallinn AS esindab Eestis eksklusiivseid kosmeetika-, parfümeeria-, juuksehoolduse-, ravimite- ja ehete brände. Sirowa Group tegutseb Eestis, Lätis, Leedus, Soomes, Poolas ja Saksamaal. Baltimaades, Poolas ja Soomes asuvad ettevõtted, mis pakuvad müügi ja turunduse teenuseid partneritele, oma toodete tootjad. Baltikumi kosmeetika ladu asub Tallinnas. Täna sel päeval töötab Sirowa Gruppis ligi 350 töötajat, mille aastakäive on 60 miljonit eurot.

Grupp1: Üldistavad

E-arvetena käsitletakse ettevõttes kõiki ostuarveid välja arvatud kaubaarved. E-arved on süsteemist süsteemi tulevad arved, millel ei ole vaja käsitsi andmeid sisestada.

2011. aastal alustati ostuarvete elektroonse töötlemisega ja ettevõtte ostab sisse OpusCapita OÜ teenust.

Kaubaarvete maht on 3000 aastas ja ostuarvete maht 1200 aastas, millest e-arveid on väga vähe, paar suuremat tarnijat.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilisele arvele üle minna

Paberarvete töötlemisel esinesid mitmeid probleeme: arve olid pidevalt kadunud, puudus ülevaade kinnitamisel olevatest arvetest. Tihti tuli ette olukordi, kus arve sisestati majandustarkvarasse allkirjastamata, läheneva maksetähtaja tõttu. Paljud töötajad viibisid kodukontoris ning arvete käsitlemise portsess võttis oluliselt kaua aega.

Võttes kasutusele elektroonilise arvehalduse lahenesid paberarvete töötlemisel esinenud probleemid. Arved ei kadunud enam ära ning elektroonilise arvehalduse süsteemi oli võimalik siseneda ka väljastpoolt kontorit, mille tulemusena muutus kinnitusprotsess oluliselt kiiremaks. Ettevõttele võetud kohustistest oli selge ülevaade ning elektroonilise süsteemi kaudu on võimalus saata kinnitajatele meeldetuletusi arvete kiiremaks käsitlemiseks.

Grupp 3: Töö eesmärk

AS Sirowa Tallinn oli kogu Grupist esimene, kes võttis kasutusele elektroonilise arvehalduse ning tegime seda vabatahtlikult. Projekti eesmärgiks oli muuta protsessid efektiivsemaks ning soovisime lahendada paberarvete töötlemisel esinenud probleemid.

Grupp 4: Tulemused

Võttes kasutusele elektroonilise ostuarvete töötlemise muudeti ettevõtte töös raamatupidaja funktsiooni, peamiselt kontrollifunktsioon. Ostuarvete kinnitajad vastutasid edaspidi arvete konteerimise eest.

Ettenägematuid kulusid elektrooniliste arvete projektiga ei olnud, kaasnesid vaid tavapärased teenusepakkuja igakuine süsteemi kasutamise tasu (vastavalt ostuarvete mahu järgi) ning liidestamise tasu.

E-arvete projekti rakendumisel vähenes kindlasti paberikulu, tööjõukulu hetkel vähenenud pole, kuid me ei välista selle juhtumist tulevikus. Ettearvamatut kulude vähenemist projektiga ei kaasnenud ning võime öelda, et e-arvete projekti rakendumise tulemus vastas ettevõtte ootustele.

Elektrooniliste arvete kasutuselevõtuga uusi probleeme ei ole esinenud, kuid esines töötajate vastuseisu uuendustele, sest ei usaldatud elektroonikat ning lisatöö (konteeringu tegemine) valmistas pahameelt.

Tulevikus soovime kasutusele võtta elektroonilised kuluaruanded, mida meie operaator hetkel arendab. Kindlasti on üks arengusuundi ka müügiarvete digiteerimine, kuid hetkel me ei kaalu seda võimalust.

Elektrooniliste ostuarvete süsteem on kergesti õpitav ja äärmiselt mugav.

Lisa 14. Intervjuu – Eesti Post AS

Intervjuu toimus 17.04.2014, kell 15.00-15.40, intervjuueeritav Argo Servet, AS Eesti Post andmehalduse osakonna juhataja.

Eesti Post on Eesti suurim postiteenuste ettevõte. Eesti Post kuulub täielikult Eesti riigile. Eesti Posti põhitegevuseks on posti-, logistika- ja infologistikateenuste osutamine. Olles tihedaima tegevusvõrguga ettevõte Eestis, teenindatakse kliente üle vabariigi ligi 400 postiasutustes. Eesti Posti kontserni kuuluvad emaettevõttena AS Eesti Post ning tütarettevõtetena Eesti E-arvete Keskus OÜ, Leedus EP-24 UAB ja Unipakas UAB, Lätis Post24 SIA.

Eesti Posti postkontorid, kandekeskused, muud kontorid ja transport paiknevad üle Eesti erinevates asukohtades. Kõik need üksused on seotud kuludega, mille kohta esitatakse Eesti Postile hulgaliselt ostuarveid. Operatiivseks ostuarvete töötlemiseks võttis Eesti Post AS kasutusele 2010.a alguses eArvekeskuse lahenduse.

Grupp1: Üldistavad

E-arved on ostuarved ja kaubaarved. Viimaste jaoks on Telema liides ja tavalised e-arved (xml-formaat) on ostuarved.

Kaubaarvete elektroonse töötlemisega alustasime 2008.aastal, kuid ostuarvete elektroonse käsitlemisega alustasime 1.veebruari 2010.

Ettevõttes on 2500 kaubaarvet ja 2500 ostuarvet, nendest e-arvete osatähtsus on kaubaarvetel 80% (xml-formaadis) ja ostuarvete puhul on e-arvete osatähtsus 20% koguarvetest. Suurema osa sissetulevatest arvetest moodustavad pdf-formaadis arved ja väikseim osa on paberarved, mis digiteeritakse. E-arvete osatähtsust tõstab peamiselt kaubaarved, et kui kaubaarveid ei oleks siis tegelikult oleks meil ainult 20% e-arveid.

Grupp 2: Miks taheti elektroonilisele arvele üle minna

Paberarvete käsitlemine võttis liiga kaua aega, kolme kinnitajaga käsitleti arvet 9 päeva. Paberarved kadusid ära ning puudus selge ülevaade ettevõttele võetud kohustistest.

Elektrooniline ostuarvete töötlemine muutis protsessi kiiremaks, kolme kinnitajaga käsitleti arvet 9 minutit. Üleminek e-arvetele parendas tunduvalt arvete kajastamist, ülevaade ettevõtte kohustistest. Pdf-formaadis arvetega ei esine olulisi vigu, kuid e-arvetega ja paberarvetega võivad tekkida erinevad vead.

Uuest rakendusest saab võtta maksimumi vaid siis kui töö põhimõtted on kindlaks määratud, kui see aga puudub, siis ei aita operaatori lahendused ka. Elektroonilise ostuarvete töötlemisega on andmete kvaliteet muutunud oluliselt paremaks, sest kinnitajatel on konteeringu tegemisel ees ainult kindel valik kontosid. Paberarvete käsitlemisel puudusid kontode valik ning konteeringu tegemisel eksiti tihti ja seetõttu ringles arve päevade kaupa. Ettevõttele on määratud emattevõtte poolt kindel kuu sulgemise päev, paberarvete töötlemisel oli selleks 21 tööpäev, kuid võttes kasutusele elektrooniline arvehaldus toimub tänasel päeval kuu sulgemine 8ndal tööpäeval, eesmärk on tuua antud kuupäev 2-le tööpäevale. Kui turul toimuvad muudatused, siis peab olema paindlik ja kohe reageerima, minnes kaasa muudatustega, et püsida konkurents. Elektroonilisel ostuarvete töötlemisel on protsess muutunud oluliselt kiiremaks ning kvaliteet paremaks.

Grupp 3: Töö eesmärk

E-arvete projekti võtsime ette, sest otsisime lahendust, et arveid kiiremini töödelda. Elektroonilise arvehalduse põhieesmärk oli kuu varem sulgeda, et kulud ja tulud oleksid kiiresti käsitletud, et oleks võimalik kokkuvõtteid teha. Antud protsessi ei olnud võimalik kiiremaks saada muud moodi, kui realiseerida elektroonilisel kujul.

Grupp 4: Tulemused

Elektrooniliste arvete kasutuselevõtul muudeti ettevõtte töös raamatupidajate ja arvete kinnitajate töökorraldusi ning funktsioone. Edaspidi vastutavad konteeringu eest kulujuhid ning raamatupidajatel on kontrollifunktsioon. eArvekeskuses on võimalik koostada valmis mallid, mida on saab kasutada arvete kinnitamisel, sellelt on võimalik saavutada oluline aja kokkuhoid.

Elektrooniliste arvete projektiga kaasnevaid kulusid ei ole me mõõtnud. Ettevõtte panustas elektroonilise lahenduse valmimisse 3 töötaja tööaja 8 kuu jooksul, mille valminud lahendust tüarettevõtte hakkas müüma.

Elektroonilise arvehalduse kasutamisele võtmisel vähenesid tööjõukulud: kaks raamatupidajat ning kuus arvete registreerijat. Vähenes ka kulude kinnitajate ajakulu, sest konteerimisel olid kindlad valikud ees ning eksimise võimalus vähenes. Üllatuslik oli teenusepakkuja digiteerimise teenuse 24 tunni garantii, sest mõnda arvet, mida oleks vaja kiiresti käsitleda, saab ettevõtte siseselt kiiremini teha. Elektrooniliste arvete projekti tulemus vastas ettevõtte ootustele.

Elektroonilise arvehalduse arendamise käigus oli e-arvetel näha olulisi süsteemis esinevaid vigu. E-arvete saatmisel ja vastuvõtmisel tekkinud vigade põhjus võib olla tingitud

süsteemi arendajatest, kes mõistavad xml-formaati erinevalt, mille tulemusena e-arve saatmisel ei kajastu süsteemis korrektsed arve andmed või väljastatud e-arve ei jõua kliendi süsteemi.

Elektrooniliste arvete töötlemisel võib esineda pisivigu, mis võivad olla seotud virtuaalserveri, e-posti, interneti pakkuja ja veebibrauseri mitte toimimisega, pigem esineb probleeme IT-tehniliste vahenditega, mis on omavahel tihedalt seotud

Võimalikud edasised arengud paberivaba arvestuse suunas on viia kuluaruanded elektrooniliseks. Müügiarveid väljastame hetkel nii nagu klient soovib – paberarve, meili teel pdf-formaadis arve või e-arvena. Kui eelmisel aastal saatsime välja 300 e-arvet siis sellel aastal saadame klientidele välja umbes 2000 e-arvet, seega on e-arvete maht oluliselt kasvanud ning võib öelda, et firmade teadlikkus on tõsnud.